

Anil Kumar Panigrahy

No share prices,
no political fortunes, yet...

**Over 40% of Heritage readers
are professionals or executives,
61% from households
with a professional / executive
as the chief wage earner.
Half hold a postgraduate degree
or a professional diploma.**

— from an IMRB survey
conducted in Oct. 1986

It's an unusual magazine. It has a vision for today and tomorrow.

It features ancient cities and contemporary fiction, culture and scientific developments, instead of filmstar interviews and political gossip. And it has found a growing readership, an IMRB survey reveals. Professionals, executives and their families are reading The Heritage in depth — 40% from cover to cover, 42% more than half the magazine.

More than 80% of The Heritage readers are reading an issue more than once. And over 90% are slowly building their own Heritage collection. Isn't it time you discovered why?

THE
HERITAGE

ଜମିବ ଭଲ ଗୁରୁଆସର ଲିପ୍ଟନ ବିସ୍କୁଟର ନାହିଁ ପଟାଝର

ଗୁରୁ ଆସର ଏବେ ଜମି ଉଠିବ — ନୂଆ ଲିପ୍ଟନ
ବିସ୍କୁଟ ସାଙ୍ଗରେ । ସ୍ବାଦରେ ଭରା, ହାଲୁକା
ତାଜା ଓ ମୁତମୁଡ଼ିଆ । ସତରେ
ଲୋଭ ସମାଜିବା ଜଷ୍ଟକର ।
ଗୁ' ଆଉ ଲିପ୍ଟନ
ବିସ୍କୁଟ — ବାଃ !
ଜମିଥାଏ ଭାରି
ବଡ଼ିଆ ।

ଜହ୍ନ ମାୟା

ସମ୍ପାଦକ : 'କଳ୍ପପାଣୀ'

ସଂପାଦକ : ନାଗି ରେଡ୍ଡୀ

“କଳକ ଉପତ୍ୟକାର କାହାଣୀ” ର ଚରୁଣି ନାୟକ ରାଜୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଗୋଟିଏ ଅଭୂତ ମୂଲକରେ ପ୍ରବେଶ କରୁଛି । ସେ ରାଜ୍ୟର ରାଜା ଓ ପୁରୋହିତ ଅନେକ ଜ୍ଞାନ ବିଜ୍ଞାନର ଅଧିକାରୀ ବୋଲି ଶବ୍ଦ କରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ସେସବୁର ମୂଲ୍ୟ କେତେଦୂର ? ତାହା ଜଣାପଡ଼ିବ ପରେ ।

ଅମରବାଣୀ

ଅଶ୍ୱଃ ଶସ୍ତ୍ରଃ ଶାସ୍ତ୍ରଃ ବାଣା ବାଣୀ ନରଶ୍ଚ ନାରୀ ଚ ।

ପୁରୁଷ ବିଶେଷଃ ପ୍ରାପ୍ତା, ଭବନ୍ତି ଯୋଗ୍ୟା ଅଯୋଗ୍ୟାଶ୍ଚ ॥

[ଅଶ୍ୱ, ଶାସ୍ତ୍ର, ଅସ୍ତ୍ର, ବାଣା ଓ ବାଣୀର ବ୍ୟବହାର ଯେପରି ବ୍ୟବହାରକାରୀର ଯୋଗ୍ୟତା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ, ନର ନାରୀ ଭିତରେ ସମ୍ପର୍କ ବି ସେହିପରି ପରସ୍ପର ବ୍ୟବହାର ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ ।]

କର୍ଷ : ୨୧

ମାର୍ଚ୍ଚ ୧୯୮୮

ପୃଷ୍ଠ : ୯

ପ୍ରତି ସଂଖ୍ୟା : ଟ. ୨-୫୦ :: ବାର୍ଷିକ ମୂଲ୍ୟ : ଟ. ୩୦-୦୦

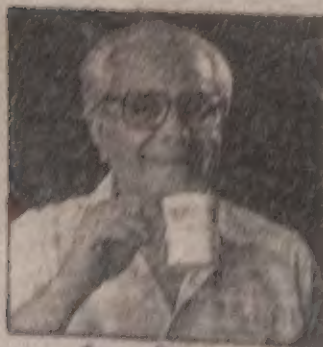

କେକେବାପାଙ୍କର ପୁଣି ନୂଆ କୌତୁକ!

କେକେବାପା ପାଙ୍କର ଅନେକ ସମୟ ବେଳେ ନିରାଶନରେ ବସେ ନାହିଁ। ସେ ସବି ଅନ୍ୟ କିଛି ବାନ୍ଧରେ ବ୍ୟସ୍ତ ନ ଥାନ୍ତି, ତା'ହେଲେ ସେ ନିଜର ନାଚନାଟୁଣୀଙ୍କ ପାଇଁ କୌଣସି ନୂଆ କୌତୁକ ଚାହୁଁଥାଆନ୍ତି । ଏବେ ପଣିଷତି ବର୍ଷରେ ସି ତାଙ୍କୁ ପିଣ୍ଡର ସମ୍ପର୍କରେ ଅଧିକ ଜ୍ଞାନ କେକେବାପା କୋଲି ଗୁଡ଼ାପାଲପାରେ !

ଆଜି ଗୁରୁତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ ମହତ୍ତ୍ବ ! ଏକ ବର୍ଷ ପରି ଦୁର୍ବଳତା ତାଙ୍କୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ କର୍ମରେ ଲାଗି ଆସିଛି । ତାଙ୍କୁ ନିଜର ଦୁର୍ବଳତା, ଅତ୍ୟନ୍ତ ପୁଷ୍ଟିକର ଓ ସମୃଦ୍ଧତା ଦେଇ ଦୁଇଟି ହୁଏ ।

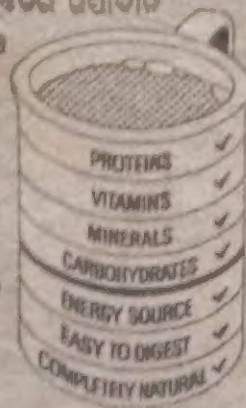
ଏହିଭଳି ଅସ୍ବର୍ଣ୍ଣ ଚେକାସ ପିଣ୍ଡ ତାହୁଁ—କିନ୍ତୁ ଦୁଇମାସ ଦୁର୍ବଳତା ପିଇବା ହେଉଛି ତାଙ୍କର ନିଜସିଦ୍ଧି ସ୍ଥିତି ଅନ୍ୟାୟ ।

୨୦ ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ବାଘ
ପରି ଚଳେବାପାଙ୍କ
ସ୍ଥିତି ଗୁରୁତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ ପାଲଟି

ସମସ୍ତେ ହେବା ଦେବା ଆକାଶରେ ବର୍ଷଦେବରେ ଭରି ରହିଛି
ଏହା ସମସ୍ତଙ୍କର ପାଦୁକିତ ପୁଷ୍ଟିକର ଉପାଦାନ
ପୋଷ୍ଟ, ପ୍ରୋଟିନ, ମିନେରାଲ୍ ଓ
ପାରୋକ୍ସାଲୋକ୍ସିଡ୍ ପାହାଚ
କିଛି, କିଛି ଏବଂ ପ୍ରସାରିତ
ହୋଇପାରେ ।

ଏହି ସାମ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବାବଦନାମେ
ସେ ବର୍ଷଦେବ ପିଇବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ
ପିଣ୍ଡ, ସେଥିରେ ଅସ୍ବର୍ଣ୍ଣ ଚେକାସ
କିଛି ନାହିଁ । ତାହା, ଏହା ହେଉ
ପୁର ପିଇବା ପାଇଁ ପୁଷ୍ଟିପାତ୍ର
ପ୍ରମାଣିତ ହେବ ।

ପୁଷ୍ଟି ଯୋଗାଇବାରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ମାୟା

HTA 5818 ORI

କନ୍ୟାମୂର୍ତ୍ତି ସମ୍ମାନ-ବିଜିତ

ହାଇଡ୍ରାଣ୍ଟିକର ସମସ୍ତ ଉଦ୍ଦାର

୧୯୧୨ ମସିହା ଏପ୍ରିଲ, ୧୫ ତା: ବ୍ରିଟିଶ ସମରାଜ୍ୟ ସେବେକେଲର ବୃହତ୍ତମ କାହାଳି ହାଇଡ୍ରାଣ୍ଟିକ ତା'ର ପ୍ରଥମ ଜଳଯାନ୍ତାରେ ଜଳମୟ ହୋଇଥିଲା । ୧୯୧୩ ଜଣ ଯାନ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରାୟ ହୁଇଥିଲେ । ହାଇଡ୍ରାଣ୍ଟିକର ସମସ୍ତ ମାନ ବର୍ତ୍ତମାନ ଭୁବନେଶ୍ୱର କାହାଳି ବସ୍ତାବୁ ସମସ୍ତ ହୁଇଥିଲା । ସେମାନେ ଫରାସୀ ଉପକରଣର ଠୁଲ ହୁଇଥିଲା ।

ଗଣ୍ଡାର ଦୀର୍ଘଜୀବ ହେଉ !

ଗଣ୍ଡାର ବର୍ତ୍ତମାନ ଲକ୍ଷ୍ମୀପୁର ନଦୀ । କନ୍ୟାଦେବୀ ଦୁଇଜଣ ବାଳିକା, ଗୁରୁ ହେଉଛି ଓ କୁଳ ଏକତ୍ରଆର୍ତ୍ତ ଲକ୍ଷ୍ମୀରୁ ସାଲକେଲ, ଯୋଗେ ହାବରେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇଛନ୍ତି । ନରଡ଼େ, ସୁରଡ଼େ, ଡେରମାର୍ଡ, କର୍ମୀନା ଉଦ୍ୟାତ ଉଦର ଦେଇ ଉଲକେଲେ ସେମାନେ ଲେଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ ସମ୍ଭବ କରି ଗଣ୍ଡାର ଉଦ୍ଧାର ସମ୍ଭାବୁ ଦେଉଛନ୍ତି ।

ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅସ୍ତର ପୋଷାକ

ନକ୍ଷତ୍ରରେ ଉଦୋଇବର ଦୂରା ହୋଇବାକୁ ଚିନ୍ତନ କଲେକର ଅଧ୍ୟାପକ ରାମ ପ୍ରତାପ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଚକ୍ରରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀର ଉଦର ଏକ ବଳୟ ଦେଖିପାରୁଥିଲେ । ତେଣୁ ବର୍ଷ ତଳେ ଇଂରେଜ ଟେକ୍ନୋଲୋଜିରେ ଏହା ପ୍ରଥମେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଥିଲେ । ହୁଇଥିଲା ୧୫ ବ.ମି. ଉଚ୍ଚରେ ଥିଲା ଥିଲା ବଳୟ ଉପରେ ଆଲୋକର ଶେର ପୋଷା ଥରେ ଥରେ ଏ ବଳୟ ଦେଖା ଦେଇଥାଏ ।

ସାବାସ୍ ପିଲାଏ !

ବ୍ରହ୍ମେନ୍ଦ୍ରରେ ହୋଇଥିବା ଗୋଟିଏ ସମୀକ୍ଷାକୁ ଜଣାପାଏ ଆଜିର ପିଲାଏ ଦଶବର୍ଷ ବୟସରେ ଯେତେବେଳେ ଚାହୁଁ, ସେମାନଙ୍କ କେତେ ବାପାମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଦଶବର୍ଷ ବୟସ ବେଳେ ସେତେ ଚାହୁଁ ନଥିଲେ । ଅବଶ୍ୟ ବୟସ ବଢ଼ିବା ପରେ ଏ ଚାହୁଁତା ରହେ କି ନା, ଜାଣି ନାହିଁ କଥା ।

କଳାବତୀ ଥିଲେ କାଶୀର ରାଜକନ୍ୟା । ସେ ଯେତେବେଳେ ଶିଶୁ, ସେତେବେଳେ ବି ସେ ଶିଶୁଙ୍କୁ ଧ୍ୟାନ କରୁଥିଲେ । ଋଷି ଦୁର୍ବାଶା ତାଙ୍କୁ ଧ୍ୟାନ ଓ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବାକୁ ଦୁଇ ତାହା ଶିଖାଇଥିଲେ । ସେ ଶିଖାଇଥିଲେ ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ଗନ୍ତିଶାଳୀ ମନ୍ତ୍ର ।

ମଥୁରାର ରାଜକୁମାର ଦଶାର୍ଣ୍ଣଙ୍କ ସହ କଳାବତୀଙ୍କ ବିବାହ ହୋଇଥିଲା । ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ମନେ ହେଉଥିଲା, ସେ ରାଜକୁମାର ପର୍ମପରାୟଣ ଓ ନୀତିବାଦୀ । କିନ୍ତୁ ଥରେ ରାଜା ହେବା ପରେ ଦେଖାଗଲା, ସେ ନାନା ବିଳାସ ବ୍ୟସନରେ ମାତ ରହୁଛନ୍ତି । ନିଜର ବାସନା ଦୃଢ଼ି ହୁଏ ତାଙ୍କର ଅନ୍ୟ କିଛିରେ ଆଗ୍ରହ ନଥିଲା ।

କଳାବତୀ ଯେତେବେଳେ ଏକଥା ବୁଝିଲେ, ସେତେବେଳେ ସେ ବଡ଼ ଦୁଃଖ ପାଇଲେ । ରାଜା ବି କଳାବତୀଙ୍କୁ ଏଡ଼ାଇ ରହୁନାନ୍ତି ।

କିନ୍ତୁ କଳାବତୀ ତାଙ୍କୁ ପତନରୁ ରକ୍ଷା କରିବା ନିମନ୍ତେ ବଳପରିଶ୍ରମ ହେଲେ । ସେ ଥରେ ତାଙ୍କୁ ଗର୍ଗ ଋଷିଙ୍କ ଆଶ୍ରମକୁ ନେଇଗଲେ । ସେଠାକାର ପବିତ୍ର ବାତାବରଣରେ ରାଜା ବୁଝିଲେ ଯେ ବାସନା ଚରିତାର୍ଥ କରିବାରୁ ଯେଉଁ ଆମୋଦ ମିଳେ, ତାହା ତୁଳନାରେ ସତ୍‌ମାର୍ଗରୁ ମିଳୁଥିବା ଆନନ୍ଦର ମୂଲ୍ୟ ବହୁତ ଅଧିକ ।

ଗର୍ଗ ଋଷିଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ଗୋଟିଏ ବିଶେଷ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ରାଜା କାଳିନ୍ଦୀ ନଦୀରେ ଡୁବି ଦେଲେ । ତାଙ୍କର ପୂର୍ବ ପାପ ଗୋଟିଏ କାଉର ରୂପ ନେଇ ତାଙ୍କୁ ସ୍ପର୍ଶ ଉଡ଼ି ଗୁଲିଗଲା ।

ରାଜା ଓ ବିଦ୍ୱାନ

ଢେରଗିରିର ରାଜା ମୃତ୍ୟୁଂଶୟାରେ ଶାୟିତ ହୁଏ । ଅବସ୍ଥାରେ ମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ସଭାସଦ୍ମାନଙ୍କୁ ଡାକି କହିଲେ, “ମୋର ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତି ନାହାନ୍ତି । ମୋର ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ମୋର ଛାତ୍ର କୁଟୁମ୍ବଙ୍କ ଭିତରୁ ବୋଧହୁଏ ଆପଣମାନେ ଜଣେ ଯୁବକକୁ ରାଜଗାଦିରେ ବସାଇବେ । ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ସେଭଳି ଯୋଗ୍ୟ ଯୁବକ କେହି ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ମୋର ମନେ ଦୃଢ଼ । ଶାଲି ମୋର ଆତ୍ମୀୟ ବୋଲି ଯୋଗ୍ୟତା ନଥାଇ ମଧ୍ୟ ଜଣେ ରାଜା ହେବ, ଏକଥା ମୁଁ ଗୃହେନା ।”

“କେବେ ଆମର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କ’ଣ ହେବ ?” ମନ୍ତ୍ରୀ ପଚାରିଲେ ।

“ଯିଏ ସବୁ ପ୍ରକାର ସାମରିକ ବିଦ୍ୟାରେ ପାରଙ୍ଗମ ହୋଇଥିବ, ସେହିଭଳି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ରାଜା ହେଉ । ତାହାହେଲେ ରାଜ୍ୟ

ସୁରକ୍ଷିତ ରହିବ ।” ରାଜା ଏହା କହି ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କଲେ ।

ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ପ୍ରିୟ କଲେ ଯେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରତିଯୋଗିତା କରି କିଏ ସବୁ ପ୍ରକାର ସାମରିକ ବିଦ୍ୟାରେ ଧୁରନ୍ଦର, ତାହା ପ୍ରିୟ କରିବେ । ପ୍ରଥମେ ରାଜ୍ୟର ପ୍ରତି ଚାଲୁକାରେ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ହେଲା । ସେ ସବୁରେ ଯେଉଁମାନେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହେଲେ, ସେମାନେ ରାଜ୍ୟର ରାଜଧାନୀକୁ ଆସିଲେ । ସେଠାରେ ଦରବାରର ଅମାତ୍ୟ, ମନ୍ତ୍ରୀ ତଥା ସେନାପତିଙ୍କ ଆଗରେ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ହେଲା । ବାରେନ୍ଦ୍ର ନାମକ ଜଣେ ଯୁବକ ସେଥିରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବିବେଚିତ ହେଲେ । ରାଜା ବାରେନ୍ଦ୍ର, ବାରଭଦ୍ରବର୍ମା ନାମ ଗ୍ରହଣ କରି ସେ ସିଂହାସନ ଆରୋହଣ କଲେ । ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାରେନ୍ଦ୍ର ରାଜା ହୋଇ ନଥିଲେ, ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେଥିପାଇଁ

ତାଙ୍କର ଯୋଗ୍ୟତା ଅଛି କି ନାହିଁ ସେକଥା ବରୁର କରିବାର ଦାୟିତ୍ବ ପାତ୍ର ମିତ୍ର ମନ୍ତ୍ରୀ ସେନାପତିଙ୍କ ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ ଥିଲା । ଥରେ ତାଙ୍କର ଅଭିପ୍ରେକ ଦୋଇ ସାରିବା ପରେ ଅବସ୍ଥା ବଦଳିଗଲା ।

ରାଜ-ଦରବାରରେ ଥିଲେ ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱର ଭଟ୍ଟ ନାମକ ଜଣେ ବିଶିଷ୍ଟ ପଣ୍ଡିତ । ନୂଆ ରାଜା ଯେଉଁଦିନ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ଦରବାରକୁ ଆସିଲେ, ସେଦିନ ପରମ୍ପରା ଅନୁସାରେ ପଣ୍ଡିତ ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱର ଭଟ୍ଟ ତାଙ୍କର ପୁତ୍ରଗାନ କରି କହିଲେ, “ହେ ବାରେନ୍ଦ୍ର, ବାରଭଦ୍ର ! ଆପଣ ବାରଭଦ୍ରରେ ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ଭଳି, ସାହସରେ ବିହମା-ଦିତ୍ୟଙ୍କ ଭଳି । ଆପଣଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ ହେଉ !”

ରାଜା ବାରେନ୍ଦ୍ର ହସିଦେଲେ । ପଣ୍ଡିତ ଭଟ୍ଟ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ପଚାରିଲେ, “ମଣିମା ! ଆପଣଙ୍କର ହସିବାର ହେତୁ ମୁଁ କିଛି ଜାଣିପାରେ କି ?”

ରାଜା କହିଲେ, “ହେତୁ କହିବି । କିନ୍ତୁ ପ୍ରଥମେ ତୁମେ କିପରି ଏ ରାଜସଭାରେ ପଣ୍ଡିତ ଆସନ ପାଇଲ, ସେକଥା କୁହ !”

ପଣ୍ଡିତେ କହିଲେ, “ଗୋଟିଏ ପଣ୍ଡିତ ପରିବାରରେ ମୋର ଜନ୍ମ । ମୋ ପିତା ତଥା ପିତାମହ ଜୟପୁର ରାଜସଭାରେ ପଣ୍ଡିତ ଥିଲେ । ମୋତେ ବାରବର୍ଷ ବୟସ ହୋଇ-ଥିଲା, ମୋ ପିତା ପୁରୀର ଗୋଟିଏ ଶାସ୍ତ୍ର-ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ପଠାଇଦେଲେ । ସେଠାରେ ମୁଁ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ଶିକ୍ଷାଲାଭ କରିବା ପରେ ମୋତେ ମୋ ଗୁରୁଦେବ ଏଠାକାର ପୁରୀତନ ରାଜାଙ୍କ ନିକଟକୁ ପଠାଇଦେଲେ । ସେତେ-ବେଳେ ଏ ଦରବାରରେ ଦୁଇଜଣ ବିଶିଷ୍ଟ ବିଦ୍ୱାନ ଥିଲେ । ସେ ଦୁହେଁ ମୋତେ ପରୀକ୍ଷା କଲେ । ତା’ପରେ ରାଜା ମୋ ଉପରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ମୋତେ ସଭା ପଣ୍ଡିତର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଦେଲେ ।”

ନୂଆ ରାଜା ପୁଣି ହସିଲେ ଓ କହିଲେ, “ମୁଁ ସେହିକଥା ପାଇଁ ହସୁଥିଲି । ତୁମେ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ସାଧନା କରି ଏ ପଦ ପାଇଛ । ମୁଁ ମାତ୍ର ପାଞ୍ଚବର୍ଷ କୁହୁଁ ଓ ସାମରିକ ବିଦ୍ୟା ଶିକ୍ଷା ରାଜା ହେବ । ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ବୟସ ଆମ

ଗାଁରୁ କଲିଙ୍ଗରୁ ଜଣେ ବଣ୍ୟାଚ କୁସ୍ତି ବିଦ୍
ଆସିଥିଲେ । ସେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ହରାଇଦେଲେ ।
କୁସ୍ତି ଶିଖିବାରେ ମୋର ଆଗ୍ରହ ଦେଖି
ମୋତେ ତାଙ୍କ ଶିଷ୍ୟ କରି ନେଇଗଲେ ।
ଦୁଇବର୍ଷ କୁସ୍ତି ଶିଖିବା ପରେ ଆଉ ତିନିବର୍ଷ
ଜଣେ ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ ସେନାପତିଙ୍କଠାରୁ ଅସ୍ତ୍ର
ଶସ୍ତ୍ର ବିଦ୍ୟା ଶିଖିଲି । ମୋର ସବୁମୋଟ
ସାଧନା ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ । ତମର କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ।
ତଥାପି ତମେ ମୋର ପ୍ରଶସ୍ତି ଗାନ କରୁଛ ।
ଏହା ବିଚିତ୍ର ନା ନୁହେଁ କି ?”

ପଣ୍ଡିତ ଶମ୍ଭୁର ହୋଇ କହିଲେ,
“ମଣିମା ! ମୋର ଧୃଷ୍ଣତା ମାର୍ଜନା କରିବେ ।
ଜଣେ ଯେତେବେଳେ ରାଜାଙ୍କୁ ସମ୍ମୋଦନ
କରେ, ସେତେବେଳେ ତା’ ଆଗରେ କେବଳ
ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ନଥାନ୍ତି । ରାଜପଦର ମହାନ
ପରମ୍ପରା ରହିଛି । ରାଜା କହିବା ମାତ୍ରେ
ଆମେ ରାଜା ଭରତ, ରାଜା ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କଠୁଁ
ଆରମ୍ଭ କରି ରାଜା ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର, ରାଜା ଶିବ—
ଏ ସମସ୍ତଙ୍କ ସ୍ମୃତିକୁ ମନରେ ବହନ କରିଥାଉଁ ।
ତା’ଛଡ଼ା ରାଜାଙ୍କ କାମ ପ୍ରଜାଙ୍କୁ ରକ୍ଷା
କରିବା । ସୁରକ୍ଷିତ ରହିଥିଲେ ସିନା ଜଣେ
ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ ଅର୍ଜନ କରିବ ! ତେଣୁ ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ
ଅର୍ଜନ କାଠିକର ହେଲେ ବି ସ୍ଥୂଳ ଓ
ବାସ୍ତବ କ୍ଷେତ୍ରରେ ରାଜାଙ୍କ ପାଖରେ ପଣ୍ଡିତକୁ
ନମ୍ନ ରହିବାକୁ ପଡ଼େ । କିନ୍ତୁ ଏକଥା
ଠିକ୍ ଯେ ରାଜାଙ୍କୁ ତାଙ୍କର ପ୍ରଜାଏ

ମାନ୍ୟ କରନ୍ତି । ପଣ୍ଡିତଙ୍କୁ ସମସ୍ତେ ମାନ୍ୟ
କରନ୍ତି ।”

ସଭାରେ ସମସ୍ତେ ପଣ୍ଡିତଙ୍କ ଯୁକ୍ତିକୁ ସମର୍ଥନ
କରୁଥିଲେ ବୋଲି ସେମାନଙ୍କ ଡଙ୍ଗାଢ଼ାଠାରୁ
ଜଣାପଡ଼ିଯାଇଥିଲା । ନୁଆ ରାଜା ସେଥିରେ
ଅସ୍ତ୍ରାନ୍ତ ଅନୁଭବ କଲେ । ସେ କହିଲେ,
“ପଣ୍ଡିତେ ! ତମେ ଯେ ମୋତେ ଅର୍ଜୁନ ଓ
ବିଷମାଦିତ୍ୟଙ୍କ ସହ ତୁଳନା କଲ, ଏହା
ମିଥ୍ୟାଗୁର ନୁହେଁ ?”

“ମଣିମା ! ଏହା ମିଥ୍ୟାଗୁର ନୁହେଁ ।
ଆମେ ଆଶାକରୁ ଆପଣ ସେପରି ହେବେ ବା
ହେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବେ । ପ୍ରତି ମଣିଷ
ଭିତରେ ସେ ଯାହା, ତାହାଠୁଁ ବହୁଗୁଣ

ଅଧିକ ମହତ୍ତ୍ୱ ଦେବାର ଶ୍ରେ ଲାଗି ରହିଛି ।
ତେଣୁ ସେପରି କୁହାଯାଏ । ଏହା ଗୋଟିଏ
ପରମ୍ପରା । ରାଜା ଏଥିରୁ ବୁଝିବା ଉଚିତ
ଆମେ ତାଙ୍କଠାରୁ କ'ଣ ଆଶା କରୁଛୁ ।”
ପଣ୍ଡିତ ଭଟ୍ଟ କହିଲେ ।

ଏଥର ସଭାସଭାମାନେ କରତାଳି ଦେଇ
ଭଟ୍ଟଙ୍କୁ ସମର୍ଥନ ଜଣାଇଲେ । ଫଳରେ ନୂଆ
ରାଜା ଅପମାନିତ ବୋଧ କଲେ ଓ ରାଗିଯାଇ
କହିଲେ, “ପଣ୍ଡିତେ ! ତମେ ପଣ୍ଡିତର ଆସନ
ରାଜାଙ୍କ ଆସନଠାରୁ ବଡ଼ ବୋଲି ବୁଝାଇବାକୁ
ଚେଷ୍ଟା କରିଛ । ତମକୁ ମାସଟିଏ ସମୟ
ଦେଲି । ଏକଥା ପ୍ରମାଣ କର, ନହେଲେ
ଚିରଦିନ ପାଇଁ ଏ ରାଜ୍ୟ ଛାଡ଼ି ଯାଅ । ଏ

ମାସକ ଭିତରେ ତି ସଭାସଭାକୁ ଆସିବା
ଦରକାର ନାହିଁ ।”

ପଣ୍ଡିତେ ଆଉ କ'ଣ କହିବାକୁ ଯାଉଥିଲେ,
କିନ୍ତୁ ରାଜା କହିଲେ, “ନା, ନା, ମୁଁ ଆଉ
କିଛି ଶୁଣିବି ନାହିଁ । ତମେ ଯଦି ତମ କଥା
ପ୍ରମାଣ କରିଦେବ, ତେବେ ମୁଁ ସେ ଶାଲ
ତମକୁ ବିଶେଷ ସମ୍ମାନ ଦେବି, ସେତେ
ନୁହେଁ, ତମ ସବାଣ ବହନ କରିବି ।”

ପଣ୍ଡିତେ ଚାଲିଗଲେ ।
ପନ୍ଦର କୋଡ଼ଏ ଦିନ ଶାଲ । ହଠାତ୍
ଦିନେ ଭଞ୍ଜଗଡ଼ ରାଜ୍ୟରୁ ଆସି ଦେଖିଲେ
ଜଣେ ପଣ୍ଡିତ ଓ ଜଣେ ରାଜପୁତ । ରାଜପୁତ
କହିଲେ, “ଭଞ୍ଜଗଡ଼ ରାଜସଭାର ଏ ପଣ୍ଡିତଙ୍କୁ
ଯଦି ଆପଣଙ୍କ ଦରବାରର କୌଣସି ପଣ୍ଡିତ
ଯୁକ୍ତିତର୍କରେ ପରାସ୍ତ କରିପାରିବେ, ତେବେ
ଆପଣଙ୍କ ରାଜ୍ୟର ସୀମାନ୍ତରୁ ଲାଗିଥିବା
ଭଞ୍ଜଗଡ଼ର ସବୁଟାଣି ଗ୍ରାମ ଆମ ରାଜା
ଆପଣଙ୍କୁ ଦେଇଦେବେ । ଯଦି ଆମ ପଣ୍ଡିତ
ଆପଣଙ୍କର ସବୁ ପଣ୍ଡିତଙ୍କୁ ପରାସ୍ତ କରିଦେବେ,
ତେବେ ଆପଣଙ୍କ ରାଜ୍ୟ ଆମ ରାଜା
ନେଇଯିବେ ।”

“ଯଦି ମୁଁ ଏ ସର୍ତ୍ତରେ ରାଜ ନ ହୁଏ ?”
ନୂଆ ରାଜା ପଚାରିଲେ ।

“ରାଜ ନହେଲେ ବି ହୁଏତ ଆମ ରାଜା
ଆପଣଙ୍କ ରାଜ୍ୟ ଦଖଲ କରିନେବେ । ଆପଣ
ତ ଜାଣନ୍ତି, ଆମ ରାଜାଙ୍କ ସାମରିତ ଶ୍ରେ

ଆପଣଙ୍କୁ ଶୁଣ ପାଆନ୍ତୁନା ଅଧିକ !” ବୁଦ୍ଧ
କହିଲେ ।

ନୂଆ ରାଜା ବାରେନ୍ଦ୍ର ଦେଖିଲେ, ଅନ୍ତତଃ
ସର୍ବ ଗ୍ରହଣ କରିନେଲେ ପରୁଣ ଶକ୍ତି ଗ୍ରାମ
ପାଇବାର ଆଶା ଅଛି । ସେ ତେଣୁ ତାଙ୍କ
ସହ ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କୁ ଭଞ୍ଜଗଡ଼ର ପଣ୍ଡିତଙ୍କ ସହ
ଯୁକ୍ତ କରିବାକୁ କହିଲେ । ସୁବ୍ରତଙ୍କ ଆରମ୍ଭ
ହେଲା । କିନ୍ତୁ କେହି ସେ ପଣ୍ଡିତଙ୍କୁ ହରାଇ
ପାରିଲେ ନାହିଁ ।

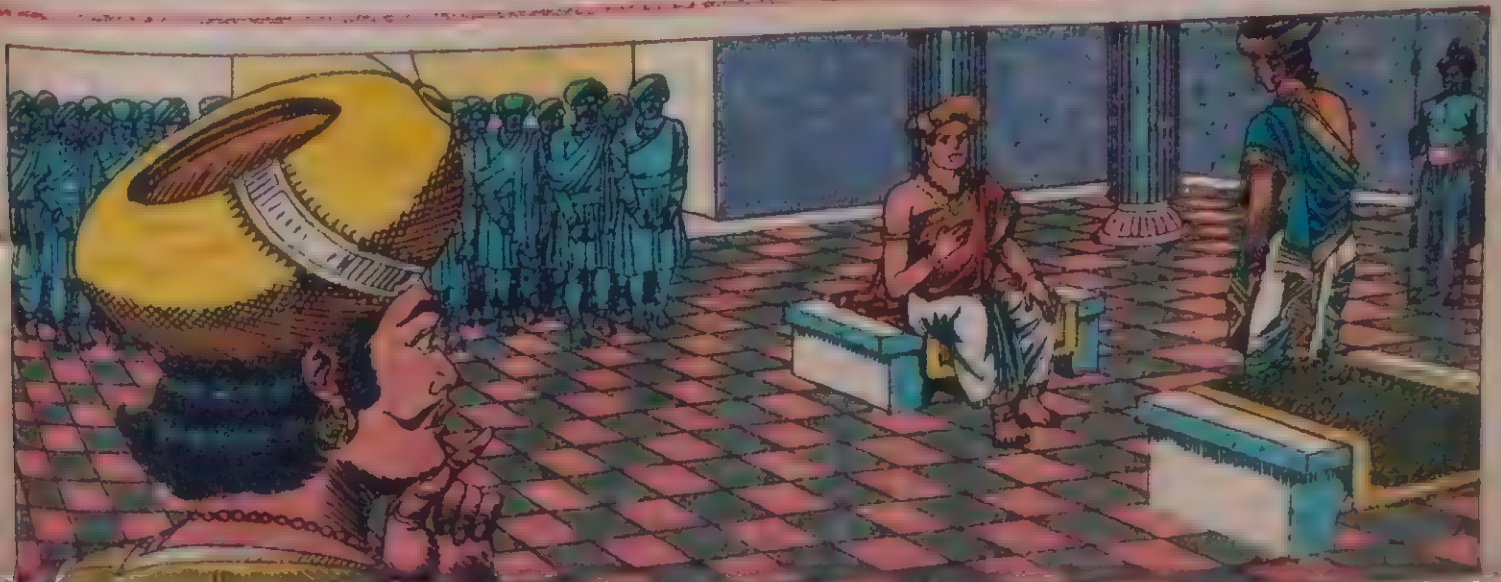
ରାଜା ହେବା ପରେ ବେଶ୍ ଖୁସିରେ
ରହିଥିବା ବାରେନ୍ଦ୍ର ହଠାତ୍ ଅସହାୟ ଅନୁଭବ
କଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଉପାୟ କ’ଣ ? ଭଞ୍ଜଗଡ଼ର
ରାଜା ତାଙ୍କ ତୁଳନାରେ ବହୁତ ଶକ୍ତିଶାଳୀ;
ସେତକ ନୁହେଁ, ସେ ଶିଆଳି । ସେ ତନ୍ତ୍ରଶିଳ୍ପ
ରାଜ୍ୟକୁ ଅକ୍ଳେଶରେ ଦଖଲ କରିନେଇ
ପାରିବେ, ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

ମନ୍ତ୍ରୀ ଗୋପନରେ ରାଜାଙ୍କୁ କହିଲେ,
“ଆପଣ ଆଉ ଦ୍ଵିଧା ନକରି ପଣ୍ଡିତ ଭଞ୍ଜକୁ

ଚାକରୁ ।” ରାଜା ଅଗତ୍ୟା ପଣ୍ଡିତ ଭଞ୍ଜକୁ
ନାମଲକ୍ଷ କଲେ । ଭଞ୍ଜ ଭଞ୍ଜଗଡ଼ ପଣ୍ଡିତଙ୍କୁ
ହରାଇ ଦେଲେ । ରାଜା ଉଠିଯାଇ ତାଙ୍କୁ
ପ୍ରଣାମ କରି କହିଲେ, “ପଣ୍ଡିତେ ! ଆଜି
ଆପଣ ପ୍ରମାଣ କରିଦେଲେ ଯେ ପଣ୍ଡିତ
ରାଜାଙ୍କୁ ବଢ଼ି । ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ଆଜ୍ଞାବନ ଗୁରୁ
ବୋଲି ମାନିବି ଓ ଆପଣଙ୍କ ସବାସ ବହନ
କରିବି ।”

“ମଣିମା, ସବାସ ବହନ କରିବା
ଅନାବଶ୍ୟକ । ମୁଁ ଯେ ଆଜି ମୋ କଥା
ପ୍ରମାଣ କରି ପାରିଲି, ତାହା ଦେବାକୁ । ଏ
ଦୁଇ ଓ ଏ ପଣ୍ଡିତ ଆସି ମାସକ ଭିତରେ
ପହଞ୍ଚିଯାଇ ନଥିଲେ ମୋତେ ଏ ରାଜ୍ୟ ଛାଡ଼ି
ଯିବାକୁ ପଡ଼ିଥାନ୍ତା । ଆପଣ ମୋର ସବାସ
ବହନ ନକରି ଆପଣଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିଭୋଗ
ବଦଳାଇବେ, ଏହାହିଁ ମୋର ଅନୁରୋଧ ।”
ପଣ୍ଡିତ ଭଞ୍ଜ କହିଲେ ।

ରାଜା ଏକଥା ସ୍ଵୀକାର କଲେ ।

ଦୁଇ ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀ

ଉଷ୍ଣିୟା ନଗରଠାରୁ ଅଳ୍ପ ଦୂରରେ ଯିବା ନଦୀ କୂଳରେ ଗୁରୁ ପ୍ରଞ୍ଜାପାଗରଜର ଆଶ୍ରମ ଅବସ୍ଥିତ ଥିଲା । ସେ ବହୁ ବିଦ୍ୟାରେ ଏଭଳି ଜ୍ଞାନୀ ଥିଲେ ଯେ ତାଙ୍କ ଶିଷ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଅନେକ ରାଜ୍ୟରୁ ଆଶାୟୀ ଯୁବକମାନେ ଆସୁଥିଲେ ।

ଗୁରୁଙ୍କ ଆଶ୍ରମରେ ଆଉ ସ୍ଥାନ ନଥିଲା । ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ ଶିଷ୍ୟ ଆଶ୍ରମରେ ରହୁଥିଲେ । ସମସ୍ତଙ୍କ ପ୍ରତି ଯଥାର୍ଥ ଧ୍ୟାନ ଦେବା ସମ୍ଭବ ହେବ ନାହିଁ ବୋଲି ଗୁରୁ ଆଉ ଅଧିକ ଶିଷ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ପସନ୍ଦ କରୁ ନଥିଲେ । ତଥାପି ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀମାନେ ଆସି ପଡ଼ୁଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଆଗରେ ଗୁରୁ ଅଳ୍ପତ ସର୍ବ ରଖୁଥିଲେ । କାହାକୁ କହୁଥିଲେ, “ମୋ ଶିଷ୍ୟ ହେବାକୁ ହେଲେ ନଦୀର ଧାର ବଦଳାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଯଦି ତାହା କରି

ପାରିବ, ତେବେ ତମକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ।” ଆଉ କାହାକୁ କହୁଥିଲେ, “ଏ ବଣ ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ସୁନା ଖଣି ଅଛି । ପ୍ରଥମେ ତାହା ବାହାର କର । ତେଣିକି ମୋ ଶିଷ୍ୟ ହେବ ।”

ଏସବୁ ସର୍ବ ଶୁଣି ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀମାନେ ଯେଉଁ ଯାଉଥିଲେ ।

ଥରେ ସୁଭଦ୍ରା ନାମକ ନଗରରୁ ଦୁଇଜଣ ପରିବ୍ରାଜକ ଆସି ସେଠାରେ ପଡ଼ିଥିଲେ । ଦୁଇଜଣଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣଙ୍କ ନାମ ଆନନ୍ଦ, ଅନ୍ୟ ଜଣଙ୍କର ନାମ ବିଦ୍ୟାଶିଳ । ଆନନ୍ଦ ଜଣେ ପଣ୍ଡିତ ଭାବରେ ସୁପରିଚିତ ଥିଲେ । ବିଦ୍ୟାଶିଳ ତାଙ୍କର ସହଯାତ୍ରୀ ହୋଇଥିଲେ । ତାଙ୍କଠାରୁ ନାନା କଥା ଶିଖିବେ ବୋଲି ।

ଆନନ୍ଦ ଓ ବିଦ୍ୟାଶିଳ ଆସି ପ୍ରଞ୍ଜାପାଗରଜ ଆଶ୍ରମର ଅଭିଧାନାଳୟରେ ରହୁଥିଲେ । ଦୁଇଜଣ

ପରେ ଆନନ୍ଦ ପ୍ରଜ୍ଞସାଗରଙ୍କ ଶିଷ୍ୟ ଭୃଷ୍ମ
କରିବାକୁ ପ୍ରିୟ କରି ତାଙ୍କୁ ସେକଥା କହିଲେ ।
ପ୍ରଜ୍ଞସାଗର କହିଲେ, “ବୈମାନ ମୁଁ
ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କରିଛୁ, ଯିଏ ସେ ପଥୁଆ ସ୍ଥାନରେ
ଗୋଟାଏ କୁଅ ଖୋଳିବ, ସେ ମୋ ଶିଷ୍ୟ
ହେବ ।”

ଆନନ୍ଦ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ପଚାରିଲେ,
“ମହାଶୟ, ଏହା କିପରି କଥା ? ମୁଁ ନାଳନ୍ଦା
ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହେବା ପରେ
ସେହିଠାରେ ଅଧ୍ୟାପନା ମଧ୍ୟ କରୁଛି । ମୋ
ଛତ୍ରମାନେ ସୁନାମ ଅର୍ଜନ କରି ସାରିଲେଣି—
ମୋ ନିଜ କଥା ବା ମୁଁ କହିବି କଣ ! ଆପଣଙ୍କ-
ଠାରୁ କେତେକ ବିଶେଷ ବିଷୟରେ ଜ୍ଞାନ
ଅର୍ଜନ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲି । ପଥର ଚଟାଣ
ଉପରେ ସେଥିପାଇଁ କୁଅ ଖୋଳିବି କାହିଁକି ?”

“ତାହାହିଁ ମୋର ସର୍ତ୍ତ ।” ପ୍ରଜ୍ଞସାଗର
ଏହା କହି ଅନ୍ୟ କାମରେ ମନ ଦେଲେ ।

ଆନନ୍ଦ ଅତ୍ୟୁତ୍ସାହକୁ ଆସି ବିରକ୍ତ ହୋଇ
ବିଦ୍ୟାଶାଳକୁ କହିଲେ, “କଥା କ’ଣ ମୁଁ
ଜାଣେ । ପ୍ରଜ୍ଞସାଗରଙ୍କ ଭୟ ହେଉଛି, ମୁଁ ଅଧିକ
ବିଦ୍ୟାର୍ଜନ କରି ତାଙ୍କୁ ଅଧିକ ଜଣାଶୁଣା
ହୋଇଯିବି ! ସେଥିପାଇଁ ସେ ଏଭଳି ଅଭୂତ
ସର୍ତ୍ତ ରଖିଲେ । ଚାଲି, ବହୁତ ହେଲା ।”

ବିଦ୍ୟାଶାଳ ଶାନ୍ତ କଣ୍ଠରେ କହିଲେ, “ମୁଁ
ସବୁଛି, ମୁଁ ଏଠାରେ ରହି ତାଙ୍କର ଶିଷ୍ୟ ଭୃଷ୍ମ
ହେବି ।”

“କ’ଣ କହୁଛ ତମେ ! ପଥର ଚଟାଣ
ଖୋଳି କୁଅ ବନାଇବ ?” ଆନନ୍ଦ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ
ହୋଇ ପଚାରିଲେ ।

“ଚେଷ୍ଟା କରିବି ।” ବିଦ୍ୟାଶାଳ କହିଲେ ।
ଆନନ୍ଦ ଏହା ଶୁଣି ଖାଲି ଏତକ କହିଲେ,
“ତମ ମୁଣ୍ଡ ଶରୀର ହେଲେଣି ।” ଏହା କହି
ସେ ଚାଲିଗଲେ ।

ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ପରେ ଆନନ୍ଦ କୌଣସି ସ୍ଥାନରୁ
ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ କରିବା ପଥରେ ସେ ଆଶ୍ରମରେ
ସନ୍ନିଧାପନ କରିବାକୁ ଆସି ଦେଖିଲେ,
ବିଦ୍ୟାଶାଳ ସେଠାରେ ତାଙ୍କ ଅଧ୍ୟୟନ ଶେଷ
କରିବାକୁ ବସିଲେଣି । ଆନନ୍ଦକୁ ଦେଖି
ବିଦ୍ୟାଶାଳ ଚୁପି ହେଲେ । ଆନନ୍ଦ ବିଦ୍ୟା-

ଶାଳକୁ ଏକାନ୍ତରେ ପଢ଼ୁଥିଲେ, “ତମେ କୁଅ ଖୋଳି ପାରିଲ ?”

“ନା, କୁଅ ଖୋଳିବା ଦରକାର ହୋଇ ନାହିଁ ।” ବିଦ୍ୟାଶାଳ ହସି ହସି କହିଲେ ।

ଆନନ୍ଦ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ପଢ଼ୁଥିଲେ, “ତେବେ କ’ଣ ପ୍ରଜ୍ଞସାଗର ତାଙ୍କର ସେ ସର୍ତ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରିନେଲେ ?” ନା, ତମକୁ କୁଅ ଖୋଳିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି କଠିନ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଦେଲେ ?

“ନା, କିନ୍ତୁ ପରଦିନ ଗୁରୁଙ୍କୁ ପ୍ରମାଣ କରି କୋଦାଳ ଧରି କୁଅ ଖୋଳିବା ନିମନ୍ତେ ଚେଷ୍ଟା କରିବାକୁ ବାହାରିଥିଲି । ଗୁରୁ କିଛି ସମୟ ପରେ ଆସି ମୋତେ ଦେଖିଲେ ଓ ପଢ଼ୁଥିଲେ, ‘ତମେ କୁଅ ଖୋଳି ପାରିବ ବୋଲି ଭାବୁଛ ?’ ମୁଁ କହିଲି, ‘ଜାଣେ ନା । କିନ୍ତୁ ଆପଣ ଯେତେବେଳେ ଏ ସର୍ତ୍ତ ରଖିଛନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ତାହାର ମୂଲ୍ୟ ଅସୀମ । ଆପଣ

କାର୍ଯ୍ୟକ ଏ ସର୍ତ୍ତ ରଖିଛନ୍ତି, ତାହା ଅଶେଷ ଜାଣନ୍ତି । ମୁଁ ସର୍ତ୍ତ ପାଳନ ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରିବି । ପାରିଲେ ପାରିବି, ନହେଲେ ନାହିଁ ।’ ଗୁରୁ ପଢ଼ୁଥିଲେ, ‘କେତେଦିନ ଯାଏ ଏ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିବ ?’ ମୁଁ କହିଲି, ‘ଯେତେଦିନ ଯାଏ ପାରୁଥିବି ।’ ଗୁରୁ ଏହା ପରେ ମୋତେ ଉତ୍ତରକୁ ନେଇଯାଇ କେତେକ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ ଓ ତା’ପରେ କହିଲେ, ‘ତମ ବିଶ୍ୱାସ ଓ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ତମକୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ କରୁଛି । କୁଅ ଖୋଳିବା ଦରକାର ନାହିଁ । ଆଜିଠାରୁ ତମେ ମୋର ଶିଷ୍ୟ ।’ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ହୋଇଗଲାଣି । ଗୁରୁ ମୋତେ କହିଛନ୍ତି, ତାଙ୍କର ଜଣେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ଶିଷ୍ୟ ଭାବରେ ମୁଁ ରାଜଦରବାରକୁ ତାଙ୍କ ଚିଠି ନେଇଯିବି । ତେବେ ମୁଁ ତାଙ୍କ ଅନୁମତି ନେଇ ଏଠାରେ ଆଉ କିଛିଦିନ ରହି ଯୋଗାଭ୍ୟାସ କରୁଛି ।”

ଆନନ୍ଦ ସ୍ତବ୍ଧ ହୋଇ ରହିଲେ ।

ଆଡ଼େ ଅନାଇଥାନ୍ତି । “କିନ୍ତୁ ଏମାନେ ସୁନ୍ଦର
ଦିଶିବା ଦରକାର କଣ ? ପ୍ରତିମା ଜୀବନ
ପାଇଲେ ତାକୁ ବାହାଦେବା ପାଦ ତ ମୁଁ !”
ରଜା ଅଭିଯୋଗ କଲଭଳି କଣ୍ଠରେ କହିଲେ ।

“କ’ଣ କହିଲେ ? ବାହା ଦେବେ ?”
ରଜା ତମକି ପଡ଼ି ଭୁକୁଅନ କରି ପ୍ରଶ୍ନ କଲା ।

“ଆଉ ?” ରଜାର ଅବାନ୍ତର ପ୍ରଶ୍ନରେ
ରଜା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ । “ମୁଁ ବାହା ନଦେବ
ତ ସୁନ୍ଦର ଜୀବନ୍ୟାସ ପାଇବ କିଆଁ ? ତୋର
କ’ଣ ସାଧାରଣ ଜ୍ଞାନ ନାହିଁ ?”

“ମୋ ମୁଣ୍ଡକୁ ଏ ସମ୍ଭାବନା ଜୁଟି ନଥିଲା ।”
ରଜା କରୁଣାପୂର୍ଣ୍ଣ ହସ ହସିଲେ ଓ କହିଲେ,
“ଝୋକା ! ସବୁ କଥା ଯଦି ତୋ ମୁଣ୍ଡକୁ

ଜୁଟିବ, ତେବେ ଏ ମୁଣ୍ଡ ରହୁଛି କହିବେ ?”
ରଜା ନିଜ ମୁଣ୍ଡ ଦେଖାଇ ଦେଲେ ।

“ଶେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ମହାରାଜ, ଆପଣଙ୍କ
ଭଲ...”

କିନ୍ତୁ ରଜା ରଜାକୁ କହିବାକୁ ଦେଲେ
ନାହିଁ । “ଆରେ, ଆମ୍ଭେ ଜାଣୁ ତୁ କ’ଣ
କହିବୁ । ଆମ୍ଭ ଭଲ ଯୋଗ୍ୟ ପାଦ ନଦେବେ
ଏଭଳି ସୁନ୍ଦର ଜନ୍ୟାକୁ କିଏ ବନ୍ଧା ଦେବ,
ଏଇଆ ତ ? ହାଃ ହାଃ !”

“ମହାରାଜ, କହୁଥିଲି କି ଆପଣଙ୍କ ଭଲ
ପ୍ରକାଶ ବ୍ୟକ୍ତି ପଟରେ ଏଭଳି ମୁଣ୍ଡକନୋଟେ
କଥା ଶୋଭା ପାଉନାହିଁ ।” ରଜା ଟିକିଏ
ଉତ୍ତେଜିତ ସ୍ଵରରେ କହିଲା ।

“ଆମ୍ଭେ ମୁଣ୍ଡ ? ତୋର ଏଡ଼େ ସାହସ ?”
ରଜା ନିଜ ନିଶ ମୋଡ଼ିଲେ ।

“ତୋର ଏଡ଼େ ସାହସ ?” ଅମାତ୍ୟବର୍ଗ
ବି ଏହା କହି ନିଜ ନିଜ ନିଶ ମୋଡ଼ିଲେ,
ଯଦିଓ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଦୁଇଜଣଙ୍କର ଜମାକୁ
ନିଶ ନଥିଲା ।

“ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ଆଗରୁ ଆପଣ କେଡ଼େ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ
ଦିଶୁଥିଲେ । ଯଦି ଆପଣ ଏ ଜନ୍ୟାକୁ ବନ୍ଧା
ହେବାରେ କିଛି ଅସଙ୍ଗତ ନଥାନ୍ତା, ତେବେ
ସେମିତି ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ଦିଶିଥାନ୍ତେ । କିନ୍ତୁ ମୁଣ୍ଡକୁ
ଏ ଦୁଷ୍ଟ ବୃକ୍ତି ଆସିଯିବା ମାତ୍ରେ ପୁଣି ପୁଣି
ପରି ବୋକା ଦିଶିଲେଣି । ଆପଣ ଏହି
ନୁହନ୍ତି, ସବୁ ଅମାତ୍ୟମାନେ ବ ।”

“ଆଜ୍ଞା ବୋକା ?” ନୋହରେ ସଜାକ
କଣ୍ଠ ଛୁଇଁ ଡୋଲଗଲା ।

“ଆଜ୍ଞା ବୋକା ?” ଅମାଟ୍ୟମାନେ ବେକେ
କଣ୍ଠରେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ ।

ତା’ପରେ ସମସ୍ତେ ଏକାବେକେକେ ସଜା
ଉପରକୁ ବୁଦ୍ଧି ପଡ଼ିଲେ । କିନ୍ତୁ ସଜା ଖସିଗଲା ।
ଗୋଟାଏ ଗୁଣ୍ଡୁଳ ଭଳି ସେ ଏକ ଶିଳାଶୃଙ୍ଗ
ଉପରୁ ଅନ୍ୟ ଶିଳାଶୃଙ୍ଗ ଉପରକୁ ଡେଇଁ ଡେଇଁ
ପ୍ରପାତ ଦିଗକୁ ଅଗ୍ରସର ହେଉଥାଏ ।

ମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ଅମାଟ୍ୟମାନେ ତାକୁ ଧରିବାକୁ
ଶେଷ୍ଟା କରି ଶକ୍ତି ଆ ଖାବର ହେଲେ । ଜଣେ
ଦୁଇଜଣିକି ପଗଡ଼ି ଖସି ପଡ଼ିଲା । ଗୋଡ଼
ଖସିଯିବା ଫଳରେ ଦୁଇଜଣ ଶକ୍ତି ଏ ଶିଳାଶୃଙ୍ଗ
ଉପରୁ ଯୋଡ଼ି ଏ କାକୁଡ଼ି ଭଳି ଓହଳି ରହିଲେ ।

ପ୍ରପାତ ଆଗରେ, ଜଳଧାର ଆଡ଼େ ପିଠି
କରି ଛୁଡ଼ା ହୋଇ ସଜା ହସିଲା ।

“ଆରେ ବାଳକ, ସେ ସ୍ଥାନ ବଡ଼
ଭୟଙ୍କର !” ସଜା ଚେତାବନୀ ଶୁଣାଇଲେ ।

“ଆପଣଙ୍କ ସ୍ୱପର୍ଣ୍ଣଠୁଁ ଅଧିକ ଭୟଙ୍କର
ନୁହେଁ, ମହାରାଜ !” ସଜା ଉତ୍ତର ଦେଲା
ଓ ପ୍ରପାତର ନିକଟତର ହେବାକୁ ଲାଗିଲା ।

ପ୍ରପାତ ଉପରେ ମନୋରମ ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁଟିଏ
ରହି ମେଢ଼ି ଭଳି ଶୋଭା ପାଉଥାଏ । ତା’

ତଳେ ସଜା ଟିକି ଦେବତାଟିଏ ଭଳି ଅପରୂପ
ଦିଶୁଥାଏ । ପ୍ରପାତର ପଛଭୂମିରେ ଉଜ୍ଜଳ

ସବୁଜ ବୃକ୍ଷଲତା ଶୋଭିତ ପବନମାନେ

ସକାଳର ସୂର୍ଯ୍ୟାଲୋକରେ ଉଦ୍‌ଭସିତ ହୋଇ
ଦିବ୍ୟ ଦିଶୁଥିଲେ ।

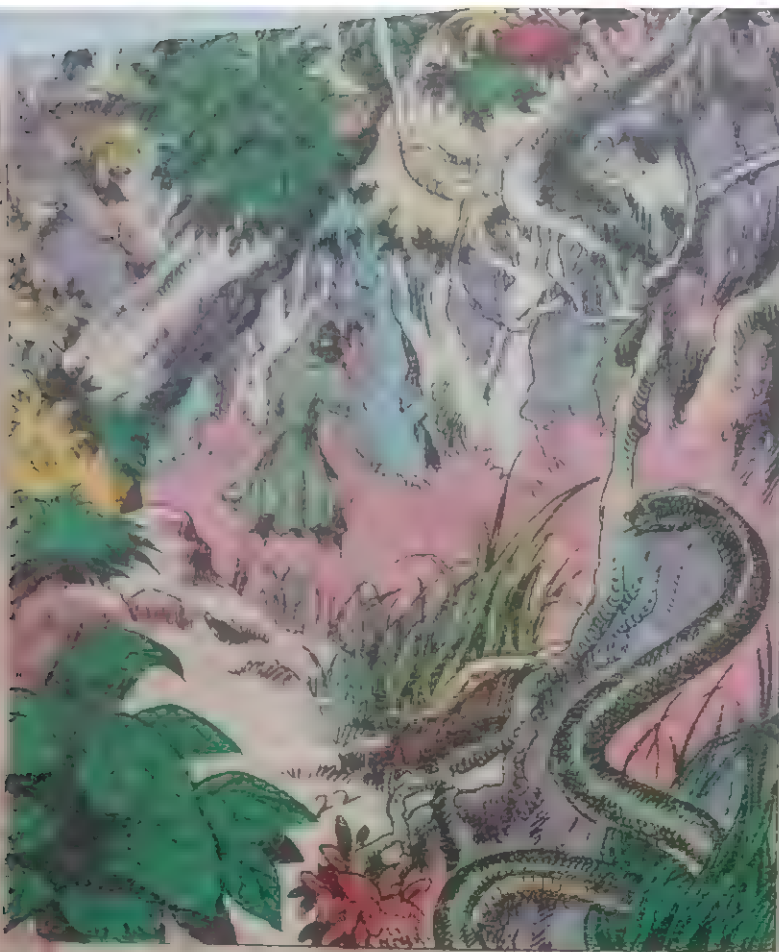
ପ୍ରପାତର ଧୁଲଧୁଲି ଜଳଚୂର୍ଣ୍ଣ ଗଜୁ ଆଡ଼େ
ଫୁଟୁଥିବା ହୋଇ ଆସୁଥାଏ । ସଜା ଦୁଇ ବାହୁ
ବଢ଼ାଇ ତା’ର ଶିଫରଣ ଅନୁଭବ କଲା ।

“ମହାରାଜ, ମୁଁ ପ୍ରପାତର ଅନ୍ୟ ଦିଗକୁ
ଚାଲିଲି ।” ସେ କହିଲା ।

“ବାଳକ, ଯିଏ ସେପାରିକୁ ଯାଏ, ସିଏ
ଆଉ ଲେଉଟି ଆସି ପାରେ ନାହିଁ ।” ସଜା
ପାଟିକରି କହିଲେ ।

“ଦ୍ୱିଧାତ ସେମାନେ ଲେଉଟି ଆସିବାକୁ
ମନ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଆସିବି,
ପ୍ରତିମାରେ ଜୀବନଧାରୀର ରହସ୍ୟ ଜାଣିବା

ଯଦି ଧାରଣା ଆମ୍ଭେ ଯଥେଷ୍ଟ ସୁନ୍ଦର ନୋହୁଁ
ଏହା ଭିତରେ ଆମ୍ଭେ ଅଧିକ ସୁନ୍ଦର ବନିଯିବୁ
ପ୍ରତିଧର ଗୋଟାଏ ଅଧିକା ମୁରୁଗୀ ଶାଙ୍କରୁ
ଦିନକୁ ଦୁଇଥର ଶିଅର ହେବୁ । ଜୀବନରେ
ପୁଣି ସକାଳୁଆ ପବନ ଆମୁକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରିବ,
ତାକୁ ସେ ସୁଯୋଗ ଦେବୁ ନାହିଁ ।”

ତନ୍ତ୍ର ପ୍ରସ୍ତ ପ୍ରସ୍ତ ମେଘ ଭିତରେ ଝମେ
ପୁରାପୁର ଲୁଚିଗଲା ଭଲି ରାଜୁର ଟେଡ଼େଟେ
ପ୍ରପାତର ପ୍ରସ୍ତ ପ୍ରସ୍ତ ଜଳଧାର ଭିତରେ ଝମେ
ହାପ୍ପା ହୋଇ ତା’ପରେ ପୁରାପୁର ହଜିଗଲା ।

ପ୍ରପାତ ଛପିଯିବା ପାଇଁ କେତେ ସମୟ
ଲଗିଥିଲା, ସେକଥା ରାଜୁ ବୁଝିପାରିଲା ନାହିଁ ।
ମନେ ହେଉଥିଲା, ପାଦତଳର ମାଟି ଯେପରି
ଜୀବ ଗଭିରେ ବିପରୀତ ଦିଗକୁ ଅପସରି
ଯାଉଛି ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ପ୍ରତି ପଦକ୍ଷେପରେ ସେ
ଅତିହସ କରୁଛି ଏକ ଯୋଜନ ପଥ । ପ୍ରପାତ
ସେପଟେ ବ୍ୟାପି ରହିଥିଲା ଏକ ପାବନ୍ତ ମୂଲକ ।
କନକ ଉପତ୍ୟକାଠୁଁ ତାହା ଭଲ ନୁହେଁ—
ଅଥଚ ଭଲ ! ମନେ ହେଲା, ସୁଖି ଯେପରିକି
ସେଠି କେବେ ବି ବିଶେଷ ପ୍ରଶର ହୁଏ ନାହିଁ;
ବୃକ୍ଷଲତା ପ୍ରଚୁର, କିନ୍ତୁ ଫୁଲ ଫୁଟେ ନାହିଁ !

ଭଲ ଭାବରେ ଚିନ୍ତା କରି ଦେଖିବା ନିମନ୍ତେ
ରାଜୁ ଗୋଟିଏ ପାହାଡ଼ ଉପରକୁ ଉଠିଗଲା ।
ଦେଖିଲା ନଦୀଟିଏ ସେ ମୂଲକକୁ ପ୍ରାୟ ବେଷ୍ଟନ
କରି ଦୁଇ ଦିଗନ୍ତରେ ମିଶି ଯାଇଛି ।

ପରେ । ଆପଣ ସେଯାଏ ପ୍ରତିମାର ସୁରକ୍ଷା
ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବେଟି ?”

ରାଜୁର କଣ୍ଠସ୍ଵର ପବନରେ ପ୍ରତିଧ୍ଵନି
ତୋଳିଲା । ରାଜା ଚମକିତ ହୋଇ ଅନାଇ-
ଥାନ୍ତି । ହଠାତ୍ ଚେତ ଉଠି ସେ କହିଲେ,
“ହଁ, ହଁ, ଆମ୍ଭେ ତା’ର ସୁରକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା
କରିବୁ । ସେ ତ ଆମ୍ଭ ପାଇଁ ଲଢ଼ୁ ଭଳି,
ଗୋଟାଏ ନୁହେଁ, ପାଣ୍ଡୁଆଏ ଲଢ଼ୁ ଭଳି ।
ଯିଏ ତାକୁ ହରାଇବ, ସେ ତା’ ମଣ୍ଡଳି ହରାଇବ ।
ତୁ କିନ୍ତୁ ଶୀଘ୍ର ଫେରିବୁ । ତୋତେ ରାଜ୍ୟରୁ
ଅଂଶ ଦେବୁ । ସମସ୍ତେ କହନ୍ତି ଆମ୍ଭ କନ୍ୟା-
ମାନେ ଦେଖିବାକୁ ଆମ୍ଭର ଭଲ । ସେଥିରୁ
ଜଣକୁ ତୁ ବିଭା ହେବୁ । ତେବେ ତୋର

“ଆରେ, ଲଏ କିଏ?”

ରାଜୁ ଏ ବିଚିତ୍ର କଣ୍ଠସ୍ଵରରେ ତମକ ପଡ଼ି ପଡ଼ି ରୁହୁଛି । ଶକ୍ତି ଏ ଉଚ୍ଚତର ଶିଳା ଉପରୁ ଜଣେ ବନ୍ଧକାୟ ବନ୍ଧ ଦାଡ଼ିବନ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ତା’ ଆଡ଼କୁ ଆସୁଥିଲା ।

“କିଏ ତମେ? କ’ଣ କରୁଛ ଏଠି?”

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ପଚାରିଲା ବନ୍ଧ ଦାଡ଼ିବନ୍ତ ।

“ମୁଁ ରାଜୁ । କିଛି କରୁନାହିଁ । ତମେ?”

“ତମ କଥାର ଡଙ୍ଗ ବଡ଼ ଉଚ୍ଚତ ମନେ ହୁଏ, ଚରୁଣ ! ମୁଁ ଏହି ଜୀନ-ବିଜୀନ ରାଜ୍ୟର ପୁରୋଦିତ ତଥା ଏହାର ସୀମାନ୍ତର ପ୍ରଭୁ । ତମର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ?” ବନ୍ଧ ଦାଡ଼ିବନ୍ତ ଉଚ୍ଛ୍ଵାସରେ ପଚାରିଲା ।

“ମୁଁ ଦୂର ପଥର ଯାତ୍ରୀ । ଏ ରାଜ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଗମ କରିଥିବା ବ୍ୟାଜତ ମୋର ଅନ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନାହିଁ ।” ରାଜୁ ସହଜ ଭାବରେ ଉତ୍ତର ଦେଲା ।

ବନ୍ଧ ଦାଡ଼ିବନ୍ତର ଡଙ୍ଗ ଦୃଷ୍ଟି ଆଗରେ ଗନ୍ଧାର ବି ଭୟରେ ଶିଫଟି ଉଠେ, ତେଣୁ ରାଜୁକୁ ଏଭଳି ନିର୍ଭୟ ଦେଖି ସେ ବିସ୍ମିତ ଓ ବିରକ୍ତ ହେଲା । ତେବେ ଉପରକୁ ସେ ଉଡ଼ି ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ସ୍ଥିର କଲା ।

“ଚରୁଣ ! ତମକୁ ସ୍ଵାଗତ କରୁଛି । ଏଇ ନଦୀ ସନ୍ତରଣ ଦ୍ଵାରା ପାରି ହେଲେ ହେଲା । ଚେଷ୍ଟିକ ଯେଷ୍ଟିକ ମନ ଯାଅ ।”

ରାଜୁ ସେ ବୁଦ୍ଧଠୁଁ ଶୀଘ୍ର ଶସ୍ତିପିବାକୁ ବ୍ୟଗ୍ର ହେଉଥିଲା । ସେ ଚରୁଣର ନଦୀ ବନ୍ଧକୁ ଲ’ପ’ ଦେଲା ଓ ଅନ୍ୟ ଡାଗରେ ଉଠିଲା । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର କଥା, ସେ କୁଳକୁ ଉଠିବା ବେଳକୁ ସେଠି ଠିଆ ହୋଇଥିଲା ସେ ବୁଦ୍ଧ ।

“ତମେ କେତେବେଳେ ନଦୀ ପାରିହେଲ?”

ରାଜୁ ପ୍ରଶ୍ନ କଲା ।

“ମୁଁ ସେପାରିରେ ମିଳେଇ ଯାଇ ଏପାରିରେ ପୁଣି ଜମାଟ ବାନ୍ଧି ଗଲି । ବାସ୍ !”

“ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ଏହା ସମ୍ଭବ?”

“ସମ୍ଭବ ।” ବୁଦ୍ଧ ସତେ ଅବା ସେ ପ୍ରଶ୍ନ ଆଶା କରୁଥିଲା । ସେ ସ୍ଵପ୍ନେପରେ ବୁଝାଇ ଦେଲା, “ଆମ ଦେହ କେତେକ ଶକ୍ତି ଚରଙ୍ଗର ସ୍ଥଳ ରୂପ । ଯିଏ ଉପାୟ ଜାଣେ,

ତା' ଗୋଡ଼କୁ ଶୁଣି ଚରକରେ ପରିଣତ
କରି ଘୁଣି ସେ ଶୁଣି ଚରକକୁ ଦେହରେ
ପରିଣତ କରି ପାରିବ ।”

“ବୁଝିଲି ।”

“ନା ବାବୁ, ବୁଝିବା ଏତେ ସହଜ ନୁହେଁ ।
ଏହା ଜ୍ଞାନ-ବିଜ୍ଞାନ ରାଜ୍ୟ । ତଥାପି ଏ ଜ୍ଞାନଟି
ଅଳ୍ପ କେତେଜଣଙ୍କ ଭିତରେ ସୀମାବଦ୍ଧ ।
ଏ ରାଜ୍ୟର ନାଗରିକ ହେବା ପରେ ଅଧିକ
ବୁଝିବ । ଆସ, ତମକୁ ନୂଆ ଜାମଟିଏ ଦିଏ ।
ନହେଲେ ତମେ ଆମର ନାଗରିକ ହୋଇ-
ପାରିବ ନାହିଁ ।” ବନ୍ଧୁ ବାବୁକୁ ଗମ୍ଭୀର
ହୋଇ କହିଲା ।

“ରାଜୁ” ତ କିଛି ମନ୍ଦ ନାମ ନୁହେଁ ।”

ପଛରୁ ମେଣ୍ଟା ମୁଣ୍ଡିଆ ଖାଇଲା ଭଳି ମେକ
ପଡ଼ିଲା ବୁଦ୍ଧ । “ତମେ ତମ ନାମ ମନେ
ରଖିଲ କିପରି ?” ସେ ଉଦ୍ଦେଜିତ ସ୍ବରରେ
ପ୍ରଶ୍ନ କଲା ।

“କାରଣ ଏଇଟା ମୋର ନିଜସ୍ବ ନାମ ।
ବିଶେଷ ଲକ୍ଷ୍ୟ ନୁହେଁ କି ଜଟିଳ ନୁହେଁ ।”

“ଚରୁଣ, ତମେ ଜାଣନା, ଯିଏ ଥରେ ଏ
ନାମ ପାରି ହେବ, ସେ ତା'ର ସୁବ ଜୀବନ
ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପାଶୋରି ଦେବ । ନହେଲେ ସେ
ଏ ରାଜ୍ୟର ନାଗରିକ ହେବ କିପରି ?”

“ତମ ରାଜ୍ୟର ନାଗରିକ ହେବା ପାଇଁ
ମୋର କେଉଁ ଗରଜ ?” ରାଜୁ ବୁଦ୍ଧଠୁଁ
ହେଉଲା ।

“ଚରୁଣ, ତମେ ଉଦ୍ଦତ ! ଏ ଜ୍ଞାନ-ବିଜ୍ଞାନ
ରାଜ୍ୟର ନାଗରିକ ହେବା ସୌଭାଗ୍ୟର
କଥା । ମୁଁ ବେଶ କେତେଜଣ ପଥଭ୍ରଷ୍ଟକୁ
ନାଗରିକ କରିଛି । ତମ ଭିତରେ କିଛି
ଶଲ୍ୟ ଅଛି ନିଶ୍ଚୟ ।” ବୁଦ୍ଧର ସ୍ବର କୁପିତ
ଶୁଣାଗଲା ।

ରାଜୁ ମନେ ମନେ ହସିଲା । ତା' ଭିତରେ
ନିଶ୍ଚୟ ଶଲ୍ୟ କିଛି ନାହିଁ ବୋଲି ସେ ତା'ର
ସ୍ବତ ଅତୁଟ ରଖି ପାରିଲା । ହଠାତ୍ ତା'ର
ମନେ ହେଲା, ପ୍ରତିମା ଅଙ୍ଗୁଳରୁ ତା' ଅଙ୍ଗୁଳ
ଭିତରକୁ ଖସି ଆସିଥିବା ମୃଦତୀ ଯୋଗୁଁ
ନଦୀର ସେଭଳି ଭୟଙ୍କର ପ୍ରସାରରୁ ସେ ମୁକ୍ତି
ରହି ପାରିଛି ।

“ତମେ ଆଜି ଧରେ ଦୁଇଥର ନଦୀରେ
ସ୍ନାନ କଲ!” ବୁଦ୍ଧ ନାହିଁ କି ଦେଲା ।

“ନା, ମୋର ମେଢ଼ଳ ପ୍ରଦୃଶ୍ୟ ନାହିଁ ।”

“ପୁଣି ଉକ୍ତ୍ୟ! ତମର ପ୍ରଦୃଶ୍ୟ ଥିବା
ନଥିବାର ପ୍ରଶ୍ନ କିଏ ଉଠାଉଛି? ଏହା ମୋର
ଆଦେଶ ।” ଏହା କହି ବୁଦ୍ଧ ହାତ ତାଳି
ଦେଲା । ଶୁକ୍ର ଚମତ୍କତ ହୋଇ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା,
ସେ ଧୂଳିର ପ୍ରତିଧ୍ବନି ଡମେ ଦୁର୍ବଳ ହେବା
ଶେଷରେ ଅଧିକ ପ୍ରବଳ ହେଉଥିଲା ।

“ଏମିତି ମଜାଦାର ପ୍ରତିଧ୍ବନି ମୁଁ କେବେ
ଶୁଣି ନାହିଁ!” ଶୁକ୍ର କହିଲା ।

“ଏହା ଆମର ଗୋଟାଏ ବୈଜ୍ଞାନିକ
କରମତ । ତମକୁ ମଜାଦାର ମାତ୍ର ଲାଗିଲା?
କାହାଠାରୁ ବେଶି କିଛି ନୁହେଁ?”

ବୁଦ୍ଧର ଏ ମନ୍ତବ୍ୟ ଉପରେ ଶୁକ୍ର କିଛି
କହିବା ପୂର୍ବରୁ ଭଲ ଭଲ ଦିଗରୁ ପ୍ରହରୀ ଦଳ
ଭଲି ମନେ ହେଉଥିବା ଲୋକେ ତା’ ଆଡ଼କୁ
ଦୌଡ଼ି ଆସୁଥିବାର ସେ ଦେଖିଲା ।

“ଧର ଏ ରହିଗଲା!” ବୁଦ୍ଧ
ହସରେ ଆଦେଶ ଦେଲା ।

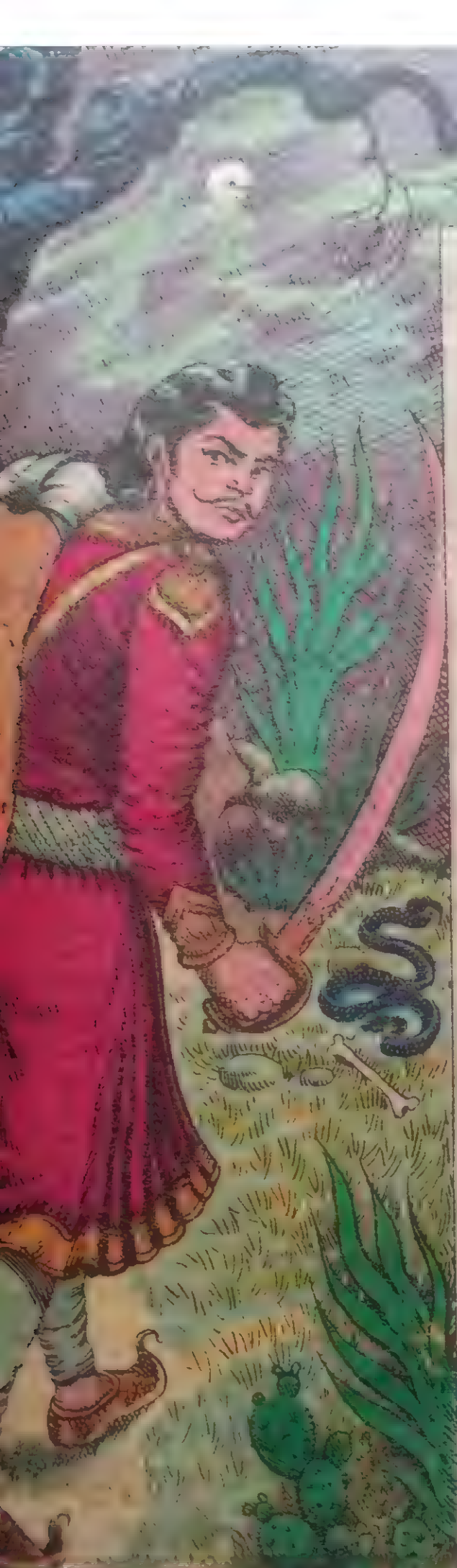
ଶୁକ୍ର ହରିଣ ଗଡ଼ରେ ଦୌଡ଼ି ପଳାଇଲା ।
ସେମାନେ ତାକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କଲେ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ
ଶ୍ରେଷ୍ଠ କେତେକ ପାହାଡ଼ ଅବସ୍ଥାନ କରି ସେ
ପହଞ୍ଚିଲା ଏକ ଉପତ୍ୟାକାରେ । ଉପତ୍ୟାକାରେ
ଏକ ଦୂର ପ୍ରାନ୍ତରେ ଦେଶାଧିପତିଙ୍କ ଗୋଟିଏ
ପ୍ରାମାଦ ଓ କେତେକ ଅଛାଳିକା । ଶୁକ୍ର
ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଆଶାରେ ସେହି ଦିଗରେ ଦୌଡ଼ିଲା ।

ପ୍ରହରୀମାନେ ତା’ର ନିକଟତର ହୋଇ
ଆସୁଥିଲେ । ଅଶନଃଶ୍ଵାସୀ ହେବାରୁ ଶୁକ୍ର
ସେମାନଙ୍କ ହାତରେ ଧରା ଦେବାକୁ ମନସ୍ଥ
କଲା । ସେ ଦୌଡ଼ିବାରୁ ଯାନ୍ତୁ ହେଲା ।

କିନ୍ତୁ ପ୍ରହରୀମାନେ ହଠାତ୍ ରହିଗଲେ ।
ସେମାନଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଅନୁସରଣ କରି ଶୁକ୍ର
ପାଶୁବର୍ତ୍ତୀ ଏକ ପାହାଡ଼ ଉପରକୁ ଅନାଇଲା ।
ଯାହା ଦେଖିଲା, ସେଥିରେ ତା’ର ବିସ୍ମୟର
ସୀମା ରହିଲା ନାହିଁ । (ତମସ)

ଶତ୍ରୁ - ମିତ୍ର

ନିଶା ଶରକୁଥାଏ । ତୁମ୍ଭକୁ ତୁମ୍ଭା ଶୀତଳ
ପବନ ସାଜକୁ ହିସ ହିସ ବର୍ଷା
ହେଉଥାଏ । ଶତ୍ରୁତାମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ସାଇ
ସାଇ ଶବ ଶୁଭୁଥାଏ । ବଜ୍ରଧ୍ବଜ ଓ
ଶୂନଶ୍ୱାପଦଙ୍କ ରତ୍ନ ମଝିରେ ଶୁଭୁଥାଏ
ଅଶ୍ୱତ୍ଥାମାନଙ୍କ ଅଛନ୍ଦାସ୍ୟ । ଘନ ଘନ
ବଜ୍ର ଆଲୁଅରେ ଦିଶିଯାଉଥାଏ ଭୟାବହ
ମୁହଁଟିମାନ ।

କିନ୍ତୁ ରାଜା ବିଷମାର୍କ ତଳେ ମଧ୍ୟ ଦୃଢ଼ ଥା
ନକରି ସୁନବାର ସେ ପ୍ରାଚୀନ ଦୁଷ୍ଟ ଆରୋହଣ
କରି ଶବ୍ଦକୁ ଉତ୍ତାର ଆଣିଲେ । ତେବେ
ତାକୁ କାନ୍ଦରେ ପକାଇ ସେ ଶୁନ୍‌ଶାନ ଶୁଶାନ
ପଥ ଅତ୍ୟନ୍ତ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବା ମାତ୍ରେ
ଶବ୍ଦିତ ବେତାଳ କହିଲା, “ରାଜା ! ଏ
ଦୁନିଆରେ କେତେବେଳେ ହେ ମିତ୍ରରେ
ପରିଣତ ହୁଏ ତ କେତେବେଳେ ମିତ୍ର ଶତ୍ରୁରେ

ବେତାଳ କଥା

ପରିଶ୍ରମ ହୁଏ । ଗୋଟାଏ କାହାଣୀ କହୁଛି,
ଶୁଣ । ଶୁଣିଲେ ଶ୍ରମଘର ଲାଭବ ମନେ ହେବ ।”

ବେତାଳ ଗପିଲ : ଚିତ୍ତପୁର ରାଜ୍ୟ ଉପରେ
ରାଜୁତି କରୁଥିଲେ ରାଜା ଧର୍ମଗୁପ୍ତ । ସେ
ଜଣେ ସୁଶାସକ ଥିଲେ ।

ହଠାତ୍ ଦିନେ ରାଜ୍ୟରେ ସେନାପତି ପ୍ରାସାଦ
ଅବରୋଧ କରି ରାଜା, ରାଣୀ ଓ ରାଜପୁତ୍ରଙ୍କୁ
ଅସୀ ମୂଳରେ ଉତ୍ସୁକ କରି ଠେଲି
ଠେଲି ନେଇଯାଇ ପ୍ରାସାଦର ଗୋଟିଏ ବଡ଼
କୋଠରେ କାନ୍ଦୁଛ କଲ । ପରଦିନ ସେ
ସିଂହାସନରେ ବସିଗଲ । ତା’ର ଏ କାର୍ଯ୍ୟରେ
ଯିଏ ପ୍ରତିବାଦ କରିବ ବା ବାଧା ଦେବ,
ସିଏ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ପାଇବ ବୋଲି ତା’ ଲୋକେ

ଘୋଷଣା କରିଦେଲେ । ଏ ଅସ୍ତ୍ରଶାସ୍ତ୍ର
ଘଟଣାରେ ଲୋକେ ସ୍ତବ୍ଧ ହୋଇ ରହିଲେ

କିନ୍ତୁ ରାଜାଙ୍କୁ ଯେଉଁ ଘରେ ବନ୍ଦୀ କରି
ଯାଇଥିଲା, ସେ ଘର ଭିତରୁ ଗୋଟିଏ ଗୋପନ
ସୁଡ଼ଙ୍ଗ ପଥ ବଣ ଭିତରକୁ ଲମ୍ବି ଯାଇଥିଲା ।

ରାଜା ଏକାକୀ ସେ ସୁଡ଼ଙ୍ଗ ଭିତର ଦେଇ
ଯାଇ ବଣରେ ବାହାରିଲେ । ସେ ଚାଲିଥାନ୍ତି,
ହଠାତ୍ ଜଣେ ଅଣ୍ଟାବେଘା ଆସି ତାଙ୍କୁ
ଅଟକାଇଲା ଓ କହିଲା, “ତୁ ପିନ୍ଧିଥିବା
ସୁନାହାର ଓ ରତ୍ନ ମୁଦିଟିମାନ ଦେଇ ଦେ ।
ନହେଲେ ମରିବୁ । ମୁଁ ତାକୁ ବିକଟବର୍ମା !”

ତାକୁ ବିକଟବର୍ମା ନିକଟ ଅତୀତରେ ସେ
ମୂଲକରେ ଘୁଷୁରି ଉପଦ୍ରବ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା
ବୋଲି ରାଜା ତାକୁ ଧରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା
କରୁଥିଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ କିନ୍ତୁ ସେ ତୁପୁରୁପୁ
ସୁନାହାର ଓ ରତ୍ନମୁଦି ଚଢ଼ାଇ ଦେଲେ ଓ
ମୃଦୁ ହସି ଚାଲିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ ।

ତାକୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ କହିଲା, “ହୁଏ ।
ତମେ କିଏ ? ଦେଖୁଛି, ତମେ ମୋତେ
ଡରିଲ ନାହିଁ କି ପ୍ରତିରୋଧ ବି କଲ ନାହିଁ ।
ଏତେ ମୂଲ୍ୟବାନ ଜିନିଷ ସମର୍ପି ଦେଇ ଦୁଃଖି
ବି ହେଲନାହିଁ । ସତ କୁହ, କିଏ ତମେ ?”

“ମୁଁ ରାଜା ଧର୍ମଗୁପ୍ତ । ମୋ ସେନାପତି
ମୋ ପଛରେ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର କରି ମୋ ସିଂହାସନ
ମାଡ଼ି ବସିଛି । ତମେ ତା’ ହୁଲନାରେ
ପ୍ରଶଂସନାୟ । କାରଣ ତମେ ଅନ୍ତତଃ ଆତ୍ମ

ମୁଣି ଧମକ ଦେଲା ଯେ ଭାବେ ଦେଇ ।
ସେଥିପାଇଁ ହସିଲେ ।" ବଳା କହିଲେ ।

କାନ୍ତ ଘୋଡ଼ାରୁ ଉଠାଇ ତଳେ ବସିବାର
ନମସ୍କାର କଲେ ଓ କହିଲେ, "ମହାଶୟା ।
ମୋର ଉପାଦାନ ଧରି ମୁଁ ଯାଇ ସେନାପତି
ଭବରେ ଡାକ୍ତର କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ।"

ରାଜା କହିଲେ, "ଧନ୍ୟବାଦ । ଯଦି ତମ
ସହାୟୀ ଲୋଡ଼ା ହେବ, ତେବେ ଅବଶ୍ୟ
ତମ ପାଶକୁ ଶବର ଗୋଲକ ।"

ରାଜା ଆଉ କିଛି କାନ୍ତ ଆଗର ଦୋଳକର,
ଦେଖିଲେ ଗୋଟିଏ ରାକ୍ଷସ ଗୋଟିଏ ଚୁକର
ଧରି ପକାଇ ତାକୁ ଶାଢ଼ୀକୁ ଉଦ୍‌ଘାଟ
ହେଉଛି । ସେ ଚୁକର ଭାଷଣ ରଚି କରୁଥାଏ ।
ରାଜା ନ ଦେଖିଲା ଭଲ ଆଗକୁ ଚାଲିଲେ ।

"କିପରି କ'ଣ ?" ରାକ୍ଷସ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ
ମଧୁରୀର ଉପକୂଳ, "ମୋ ଭଲ କଲେ
ରାକ୍ଷସ ଆଗର କଲେ କି କିଛି କି କିଛି ।
କଲେ ମଣିଷ ଆଦି ମୁଁ ପ୍ରାୟଶଃ କଲେ ।"

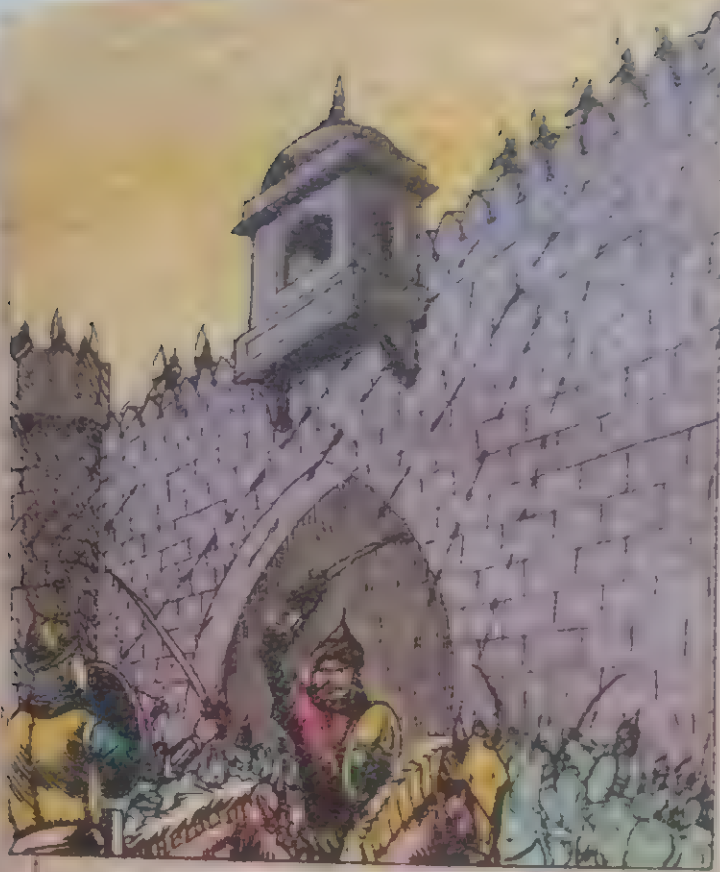
ରାଜା କହିଲେ, "ମୁଁ ଏ କିଛିର ରାଜା
ଧରିଗୁଣ ।" ଏହା ପରେ ସେ କିଛି ଗୋଟି
ପକାଇ ବଞ୍ଚାସାଗାତକତା ଯୋଗୁଁ ବଳା
ହୋଇଥିଲେ ମେଳିବା ବର୍ତ୍ତନା କଲେ ।

ରାକ୍ଷସ ମନୁ ଶୁଣି କହିଲେ, "ତମେ ଶାଲ
ରାଜା ନୁହଁ, କାର । ତମକୁ ମାହାତ୍ମ୍ୟ କଲେ
ମୋର ପୁଣ୍ୟ ହେବ । ମୁଁ ଯାଇ ସେ ବଞ୍ଚାସ-
କାତକ ସେନାପତି ସହ ଲଢ଼ିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ।"

"ଧନ୍ୟବାଦ । ପ୍ରୟୋଜନ ହେଲେ ମୁଁ
ନିଶ୍ଚୟ ତମକୁ ଶବର ଦେବ ଓ ତମ

ସାହାଯ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରିବ ।” ଏହା କହି ରାଜା ଚାଲିଗଲେ ।

ରାଜା ଯାଇ ବୈଶାଳୀ ନଗରରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ବୈଶାଳୀ ସହର ତାଙ୍କ ରାଜ୍ୟ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗର ବହୁଦିନ ଧରି ବନ୍ଦୀ ଚଳି ଆସୁଥିଲା । ତଥାପି ସେ ଯାଇ ବୈଶାଳୀର ରାଜାଙ୍କୁ ଭେଟିଲେ ଓ କହିଲେ, “ମହାରାଜା, ଦୁଇ ଦିନ ପୂର୍ବରୁ ଧରି ଆମ ଦୁଇ ରାଜ୍ୟ ଭିତରେ ଶତ୍ରୁତା ଲାଗିଛି । ତଥାପି ଆଜି ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ ମୋ ବିଶ୍ୱାସୀୟତାକୁ ସେନାପତିକୁ ଦମନ କରିବାକୁ ଚାହେଁ । ଏତକ କହିବା, ଯଦି ଦୈବୀ କେବେ ଆପଣଙ୍କ ରାଜ୍ୟକୁ ଚାଲିଯାଏ, ତେବେ ମୁଁ ପ୍ରାଣପାତ କରି ଆପଣଙ୍କର ସହାୟତା କରିବି ।”

ବୈଶାଳୀର ରାଜା କହି ସମସ୍ତ ଶୁଣି କହିଲେ, “ମହାରାଜା, ଆମଦେଶର ସହର କରବାକୁ ମୁଁ ଚାହେଁ ।” ସେ ସମେତ ସହର ନିଜ ସୈନ୍ୟବାହିନୀ ଧର୍ମରାସ୍ତ୍ରକ ନେତୃତ୍ୱରେ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ ପକାଇଲେ । ସେ ସୈନ୍ୟବାହିନୀ ସହାୟରେ ରାଜା ଧର୍ମରାସ୍ତ୍ର ଆକ୍ରମଣ ସେନାପତିକୁ ପରାଜିତ କଲେ ଓ ବନ୍ଦୀ କଲେ । ରାଜ୍ୟରେ ଆନନ୍ଦ ଲାଞ୍ଜି ଖେଳିଗଲା ।

ଏହା ପରେ ପରେ ରାଜା ଦିନେ ଅରଣ୍ୟ ଭିତରକୁ ଯାଇ ରାଜ୍ୟକୁ ଭେଟିଲେ ଓ କହିଲେ, “ଶୁଣ, ତମେ ଏଠାରେ ରହିବା ଫଳରେ ଆମର ପ୍ରଜାମାନେ ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦରେ ଅରଣ୍ୟକୁ ଯାଇପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ତମେ ଯେଉଁଠାରୁ ଆସିଛ, ସେଠାରୁ ଚାଲିଯାଅ ।”

“ନ ଗଲେ ?” ରାଜ୍ୟର ରାଜା ପଚାରିଲେ ।

ରାଜା ନିଜ ଚରବାସା ଭିତରେ ହାତ ପକାଇଲେ ଓ କହିଲେ, “ଏ ରାଜ୍ୟରେ ଜଣେ ରାଜା ରହିବା ନହେଲେ ଗୋଟିଏ ରାଜ୍ୟ ରହିବ । ଦୁହେଁ ରହିପାରିବେ ନାହିଁ ।”

ରାଜ୍ୟର ରାଜା ଆଜିକୁ ଧରି ଅନାଦି ଦେଇ ଅରଣ୍ୟ ଶୁଣି ଚାଲିଗଲା ।

ଏହାର ଦୁଇଦିନ ପରେ ରାଜା ହଠାତ୍ ଦିନେ ଅରଣ୍ୟର ଗୋଟିଏ ଅଞ୍ଚଳ ଘେରି କରି ତାକୁ ବନ୍ଦୀକର୍ମୀକୁ ଧରିନେଲେ । ତା’ ଦୟାଦଳର ଅନ୍ୟମାନେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟମର୍ପଣ କଲେ ।

ଏହାର କହୁଥିବା ଯେତେ ଦେଖି ତା'ର
ଏକ ଦେଖି ପ୍ରଭାତେକା ରାଜ୍ୟ ଜାଲେଶ୍ୱରରୁ
ଦୁଇ ମୁଣି ତାଙ୍କୁ ଶରୀର ଦେଲ କ ବୈଶାଳୀ
ଜାଲେଶ୍ୱର ଆସିପାରି କରିଥି । ନିଜ ରାଜ୍ୟ
ରକ୍ଷା କରିବା ନାମରେ ଜାଲେଶ୍ୱରର ରାଜା
ଉତ୍ତମର ଶରଣ ନେଇଛନ୍ତି ।

ରାଜା ଧର୍ମଗୁପ୍ତ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ନିଜ
ସୈନ୍ୟଦଳ ପରି ଜାଲେଶ୍ୱର ସୀମାନ୍ତରେ
ପହଞ୍ଚିଲେ ଓ ଥିବା ଜରି ବୈଶାଳୀର ସୈନ୍ୟ-
ବାହନକୁ ମରାସ୍ତ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ
ବୈଶାଳୀ ରାଜାଙ୍କୁ ବନ୍ଦୀ କଲେ ।

ବନ୍ଦୀ ରାଜା ଧର୍ମଗୁପ୍ତଙ୍କୁ କହିଲେ,
“ଦେଖୁଛି, ଆପଣ ଆମର ଦୁଇ ତନି
ପୁରୁଷର ଶବ୍ଦକୁ ଭୁଲି ନାହାନ୍ତି !”

ଧର୍ମଗୁପ୍ତ ଉତ୍ତର ଦେଲେ, “ମହାରାଜ !
ମୁଁ ଭୁଲିଯିବାକୁ ଆଗ୍ରହୀ । ସେ ଦିଗରେ କିଛି
ପକ୍ଷୀ ବ୍ୟବସ୍ଥା କଲେ କିପରି ଦୁଆନ୍ତା ?”

“କି ବ୍ୟବସ୍ଥା ?” ବୈଶାଳୀର ବନ୍ଦୀ
ରାଜା କୌତୁହଳୀ ହୋଇ ପଚାରିଲେ ।

“ମହାରାଜ, ଆପଣଙ୍କ ଉତ୍ତରରେ ମୁଁ
ଗୋଟିଏ ଦିନ ରହିଥିଲି । ସେହି ଦିନକ
ଭିତରେ ଆପଣଙ୍କ କନ୍ୟାକୁ ମୁଁ ମୋ ନିଜ
କନ୍ୟା ଭଳି ସ୍ନେହ କରିଥିଲି । ମୋର ପୁଅ
ତା'ର ଉପଯୁକ୍ତ ବରପାତ୍ର ହେବ । ଆପଣ
ତା'ରୁ ମୋର ପୁତ୍ରବଧୂ ହେବାକୁ ଦେବେ
କି ?” ଧର୍ମଗୁପ୍ତ ନମ୍ର ଶବ୍ଦରେ କହିଲେ ।

ବୈଶାଳୀର ରାଜା ଆନନ୍ଦରେ ଉତ୍ତର
ଦେଇ କହିଲେ, “ମହାରାଜ ! ଏହାଠାରୁ ବଡ଼
ସୁଖକର ପ୍ରସାଦ ଆଉ କ’ଣ ହୋଇପାରେ ?

ପ୍ରବଳ ଉତ୍ସାହ ଓ ଜାକଜମକ ସହକାରେ
ପ୍ରସାଦିତ ବିବାହ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେଲା । ଉଭୟ
ରାଜ୍ୟ ଭିତରେ ସ୍ଥାୟୀ ବନ୍ଧୁତା ସ୍ଥାପିତ ହେଲା ।

ବେତାଳ ଟିକିଏ ଚୁପ୍ ରହି କଣ୍ଠସ୍ୱର ଜା
କରି ପ୍ରଶ୍ନ କଲା, “ରାଜା ! ମୋ ମନେ
କେତୋଟି ପ୍ରଶ୍ନ ଅଛି । ଯେଉଁ ଡାକୁ ଓ ରାଜ୍ୟ
ରାଜା ଧର୍ମଗୁପ୍ତଙ୍କ ସହାୟତା କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁ
ଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କୁ ରାଜା କେନ୍ଦୁ ରୂପେ ଦେଖିଲେ
କାହିଁକି ? ଆହୁରି ବଡ଼ ପ୍ରଶ୍ନ ହେଲା, କେ
ବୈଶାଳୀ ରାଜାଙ୍କ ସହାୟତାରେ ସେ କ

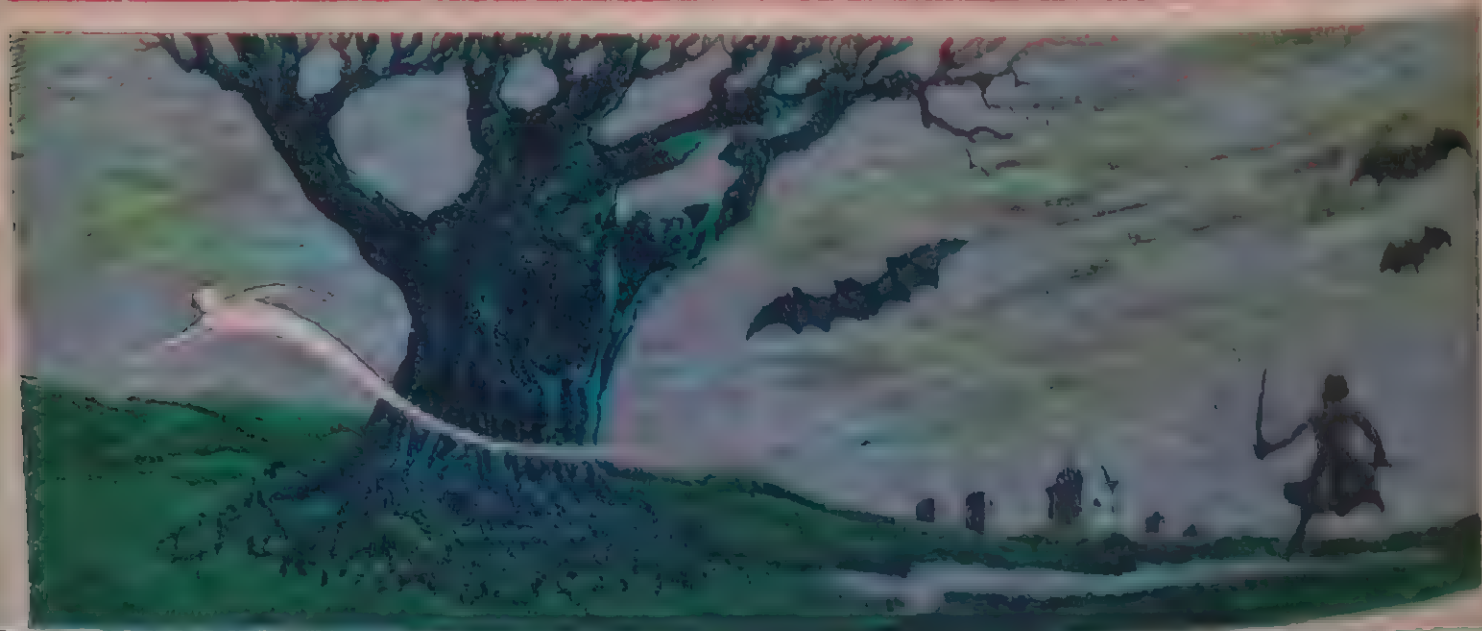
ବଜା ତାର ପାଇଲ, ସେ ବଜାକୁ ସେ
କନ୍ଦୀ କଲେ କିପରି ? ପାରିଲେ ସେ ପ୍ରଶ୍ନର
ଉତ୍ତର ଦିଅ । ଉତ୍ତର ଦେବାକୁ ତାକୁ ସ୍ୱପ୍ନ
ମଧ୍ୟେ ଯଦି ନିଦ୍ରାକ ରହିବ, ତେବେ ତମ
ଶୀର ହେବ ସୁନ୍ଦର ।”

ସୁଦୂର୍ଗେ ମଧ୍ୟ ବଳୟ ନକରି ବଜା ବିଷମାଳି
ଉତ୍ତର ଦେଲେ, “ଧର୍ମଗୁପ୍ତ ତାକୁ ଓ ସନ୍ଧ୍ୟାର
ସଦାୟତା ପ୍ରାର୍ଥନା କରି ନଥିଲେ । ସେ
ଦୁହେଁ ତାହା ଦେବାକୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଥିଲେ ।
ସେତେବେଳେ ବଜା ଧର୍ମଗୁପ୍ତ ଥିଲେ
ରାଜ୍ୟସ୍ଥାନ । ଅତଏବ ସେମାନଙ୍କୁ ଦମନ
କରିବାର ଦାୟିତ୍ୱ ତାଙ୍କର ନଥିଲା । ତାଙ୍କ
ଆଗରେ ଆଶୁ କାର୍ଯ୍ୟ ଥିଲା ରାଜ୍ୟର ଉଦ୍ଧାର ।
ରାଜ୍ୟର ଉଦ୍ଧାର ହେବା ମାତ୍ରେ ତାଙ୍କର
କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ହେଲା ପ୍ରଜାମାନଙ୍କୁ ଭୟ ଓ ବିପଦ-
ମୁକ୍ତ କରିବା । ତେଣୁ ସେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କଲେ ।

“ଦୈତ୍ୟାଳୀର ରାଜାଙ୍କୁ ସେ ପ୍ରଥମରୁ ଯେଉଁ
ସର୍ତ୍ତ ଦେଇଥିଲେ, ତାହା ସେ ଭଙ୍ଗ କରି

ନାହାନ୍ତି । ସେ ସେପରି ଦୈତ୍ୟାଳୀର ଶେଷ
ନେତାଙ୍କୁ ପଦାଧୀନୀ ରାଜା ବାହୁ ରକ୍ଷା କଲେ,
ତେଣୁପରି କାନେଶ୍ୱର ରାଜା ତାଙ୍କ ଶେଷ
ନେତାଙ୍କୁ ସେ କାନେଶ୍ୱରକୁ ରକ୍ଷା କଲେ ।
ତା’ଜଣା ସେ ଦୈତ୍ୟାଳୀ ରାଜାଙ୍କ ପଦାଧୀନୀରେ
ରାଜା ସିଂହାସନ ଯୋଗୁ ପାଇଥିଲେ ବୋଲି ତା
ଦୁଇଜଣ ବୋଲି ଅନ୍ୟ ରାଜାମାନଙ୍କର ପାରିଶ୍ରା
ଜନ୍ମିଥିବା ପ୍ରାଣାଦିକ । ସେ ପାରିଶ୍ରା ଦୁଇ
କରିବା ସକାଶେ ଅରେ ଦୈତ୍ୟାଳୀ ରାଜାଙ୍କୁ
ପରସ୍ତ କରିବା ଦୁର୍ଜନୀତ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଦୂରକାର
ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଅନ୍ତରରେ ସେ ଦୈତ୍ୟାଳୀ
ରାଜାଙ୍କୁ ଶ୍ରଦ୍ଧା କରୁଥିଲେ ଓ ତାଙ୍କ ସହ ଶାନ୍ତ
ସ୍ଥାପନ ପାଇଁ ଆହ୍ୱାନା ଥିଲେ ବୋଲି ତାଙ୍କ
ପ୍ରସ୍ତାବରୁ ପ୍ରମାଣିତ ହେଲା ।”

ରାଜାଙ୍କ ଉତ୍ତର ଦାନ ଶେଷ ହେବା ମାତ୍ରେ
ତେ ସହ ବେସ୍ଥିତ ଦେତାଳ ତାଙ୍କ କାନ୍ଧରୁ
ଖସିଯାଇ ପୁନର୍ବାର ସେ ବୃକ୍ଷ ଡାଳରେ
ଝୁଲି ପଡ଼ିଲା । (କଲିତ)

ବାୟାଣୀ ବାସନ୍ତୀ

ଯଦି କେବେ ମୋତପୁର ଗାଁକୁ ଯାଇ ଦୁଇ ଗୁରୁଦିନ ରହିବ, ତେବେ ବାୟାଣୀ ବାସନ୍ତୀ କଥା ନିଶ୍ଚୟ ଶୁଣିବ ।

ବାସନ୍ତୀକୁ ଲୋକେ ବାୟାଣୀ ବାସନ୍ତୀ ବୋଲି କହିବାର କାରଣ, ସେ ଏଡ଼େ ବୋକା ଯେ ତା' କଥାରେ ଲୋକେ ଯେତେ ହସନ୍ତି, ତା' ପ୍ରତି ସେତିକି ଦୟା ବି କରନ୍ତି ।

ପ୍ରଥମେ ଯେଉଁଦିନ ସେ ବୋହୂ ହୋଇ ଆସିଲା, ସେଦିନ କଥା ତା' ଶାଶୁ କେବେ ବି ଭୁଲିପାରିବେ ନାହିଁ । ଶାଶୁଙ୍କର ଭଲ ଭାବରେ ସେବା ଶୁଣୁଷା କରିସାରି ସେ ପଚାରିଲା, “ମା, ଏଥର ତ ମୁଁ ଆସିଗଲି, ଭଲ ସମ୍ଭାଳିବି । ତମେ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଯାଉନା?”

ପ୍ରଥମେ ତ, ଶାଶୁ କିଛି ବୁଝିପାରିଲେ ନାହିଁ । ବୋହୂ କହୁଛି କ'ଣ? “ବୋହୂ, ତୁ ମୋତେ କେଉଁଠାକୁ ଯିବାକୁ କହୁଛି?

ମୁଁ ଠିକ୍ ଧରି ପାରିଲି ନାହିଁ ।” ଶାଶୁ ପଚାରିଲେ ।

“ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଯିବାକୁ କହୁଥିଲି ।” ବୋହୂ ଉତ୍ତର ଦେଲା ।

ଶାଶୁ କାବା ହୋଇ ପଚାରିଲେ, “ବୋହୂ! ତୁ ଏକଥା କାହିଁକି କହିଲୁ?”

ବାସନ୍ତୀ ନିରାଶ କଣ୍ଠରେ ଉତ୍ତର ଦେଲା, “କାହିଁକି? ମୋ ବୋଉ ତ ସବୁବେଳେ କହେ, ଯେଉଁଦିନ ଘରକୁ ବୋହୂ ଆସିବ, ଅର୍ଥାତ୍ ମୋ ଭାଇ ବିବାହ ହେବ, ସେହିଦିନ ସେ ଶାନ୍ତିରେ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଯିବ!”

ଶାଶୁ ବୁଝିଲେ ବାସନ୍ତୀ ସତରେ ନିବୋଧ ଭାବରେ ସରଳ । ସେ କହିଲେ, “ବୋହୂ! ମୁଁ ଯାଆନ୍ତି ଯେ, କିନ୍ତୁ ଇଶ୍ୱର କହିଲେ କି ନାହିଁ ମୁଁ ଦେଖିପାରି ଶଲେ ମୋତେ ଅଧିକ ସୁଖ ମିଳିବ ।”

ଅମୃତସର

ଚତୁର୍ଥ ଶିଖ ଗୁରୁ ରାମଦାସଙ୍କ ଦ୍ଵାରା
ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଅମୃତସରର ବିଖ୍ୟାତ ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣ
ମନ୍ଦିର କେବଳ ଯେ ଶିଖମାନଙ୍କର
ଗର୍ବ ତାହା ନୁହେଁ, ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ,
ବିଶେଷତଃ ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କ ପାଇଁ ତାହା ।
ଏକ ପବିତ୍ର ଧର୍ମ ସ୍ଥଳ । ଗୁରୁଦିଗରୁ
ଏହାର ଗୁରୁ ହାର । ଏହାର
ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ, ସମସ୍ତଙ୍କ ସ୍ବାର୍ଥେ ଯାହା
ଭଲ କ ।

ଗୁରୁ ଭ୍ରମଦାସଙ୍କୁ ସମ୍ରାଟ ଆକର
କିଛି ଜମି ଉପହାର ଦେଇଥିଲେ ।
ଗୁରୁ ଭ୍ରମଦାସ ସେଠାରେ ଗୋଟିଏ
ସରୋବର ଖନନ କରି ତା'ର ନାମ
ଦେଲେ ଅମୃତସର । ଏହା ୧୫୭୧ର
କଥା । ସରୋବର ଗୁରୁଦିନରେ କ୍ରମେ
ସହର ଗଠି ଉଠିଲା ଓ ସହରର ନାମ
ହ ହେଲା ଅମୃତସର ।

ସରୋବର ମଝିରେ ପଡ଼ିମ ଗୁରୁ ଅର୍ଜୁନ
ଦେବ ମନ୍ଦିର ନିର୍ମାଣ ଆରମ୍ଭ
କରିଥିଲେ । ମିଆଁ ମୀର, ନାମକ
ଜଣେ ମୁସଲମାନ ସହୁଳ ହାସ ସେ
ଏହି ମନ୍ଦିରର ଭିତ୍ତି ସ୍ଥାପନ
କରିଥିଲେ । ଏହାହାସ ସେ ଶିଖଧର୍ମ
ଗୋଷ୍ଠି-ସଭାସ୍ଥ ଦୁହେଁ ବୋଲି ପ୍ରମାଣ
କରିଥିଲେ ।

୧୮୦୩ ମସିହାରେ ମହାରାଜା ରଣଜିତ
ସିଂହ ମନ୍ଦିରର ନିର୍ମାଣ ଶେଷମଳମଳ
ପଥର ହାସ ଆବରଣ କଲେ ।
ଉପରାଜ୍ ତମ୍ବା ହାସ ଏବଂ ସବୋଜ
ଅଂଶ ଗୁରୁଗୁରୁ ବଲେଗ୍ରାମ ଡେଇଁ
ସୁନା ପାତା ହାସ ଆବରଣ କଲେ ।

ସୁଦର୍ଶନ ମନ୍ଦିର ନାମରେ ବହୁତ ଏହି
ମନ୍ଦିର ପାଖରେ ଶିଖପର୍ବର ସନ୍ଦେଶ
ଅନୁଷ୍ଠାନ ଅଟେ, ତତ୍ତ୍ୱ ବିଦ୍ୟାମାନ ।
ଅତୀତ କାଳର ଅର୍ଥ ଅମର ଆସନ ।
କିନ୍ତୁ ଶିଖ ଗୁରୁ ଜଗନ୍ନାଥ ଏହାର
ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଥିଲେ । ଗୁରୁମାନେ
କାଳହାର କରିଥିବା ଅସୁଖସ୍ଥ ସବୁ
ଏଠାରେ ଗୁରୁତ ଅଛନ୍ତି ।

ସୁଦର୍ଶନ ମନ୍ଦିରରେ ସଦା ସଜାତ ଓ
ଧର୍ମଗ୍ରନ୍ଥ ପଠନ ଚାଲିଥାଏ । ଅବରତ
ଧାରାରେ ଭକ୍ତମାନେ ଆସୁଥାନ୍ତି । ମନ୍ଦିର
ପରିସର ଭିତରେ ଶିଖମାନଙ୍କର
ଭକ୍ତାସ ସମ୍ପର୍କିତ ବହୁତ ଅନୁଷ୍ଠାନ
ରହିଛି ।

ଅମୃତସର ଭିତରେ ଥିବା ଆଉ ଏକ
ବିଶେଷ ଧର୍ମ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ହେଲା ବାବା
ଝଟଲ ଗୁରୁଦ୍ୱାର । ଗୁରୁ ଓ ବଶିଷ୍ଠ
ସାଧୁସନ୍ଥମାନଙ୍କ ବ୍ୟବହୃତ ବହୁ ପଦାର୍ଥ
ଏଠାରେ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ସଦା ଏହା
ଜନସମାଗର୍ଷ ରହୁଥାଏ ।

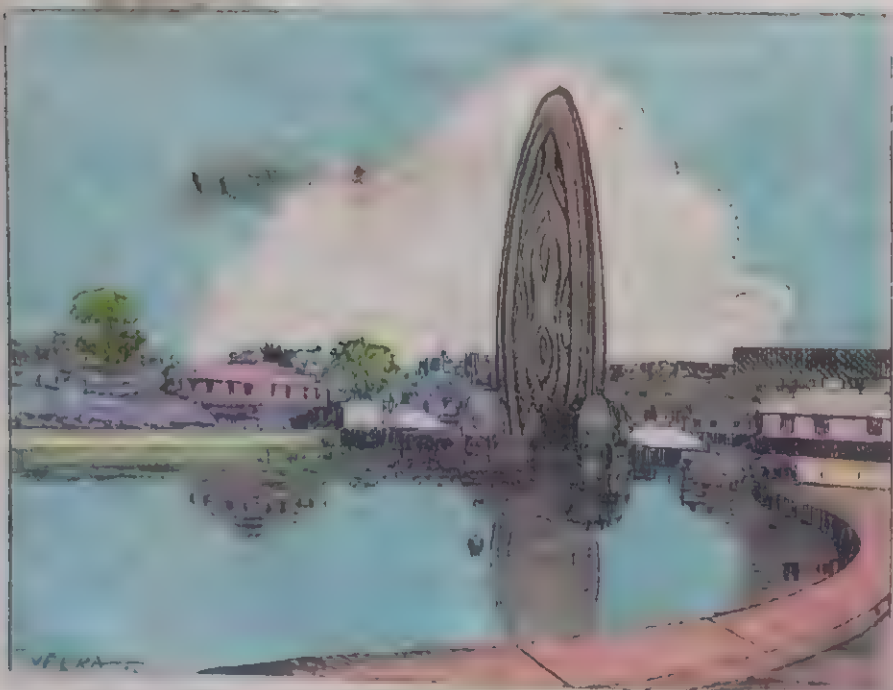

ବାବା ଅଟଳ ଗୁରୁଦ୍ୱାରର କାନ୍ଥ-
ମାନଙ୍କରେ ଶିଖ୍ ରଚିତାସର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ
ଅଧ୍ୟାୟ ଉପରେ ଅନେକ ଚିତ୍ର ରହିଛି ।
ଏହି ନବଜଳ ଗୁରୁ ଗୁରୁ
ହରଗୋବିନ୍ଦଙ୍କ ପୁତ୍ର ବାବା ଅଟଳ
ରାଏଙ୍କ ସ୍ମୃତି ବହନ କରୁଛି ।

ସୁବର୍ଣ୍ଣମନ୍ଦିରର ଦକ୍ଷିଣ ପାର୍ଶ୍ୱରେ
'ଗୁରୁ କା ବାଗ୍' ନାମକ ସୁନ୍ଦର
ଉଦ୍ୟାନଟିଏ ରହିଛି । ଚରିତ୍ର ଏକର
ପରିମିତ ଏ ଉଦ୍ୟାନ ଭାଲିମ୍ବ, କମଳା
ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଫଳ ବୃକ୍ଷମାନଙ୍କରେ
ସମୃଦ୍ଧ । ଉଦ୍ୟାନ ଭିତରେ ରହିଛି
ଏକ ମନୋରମ ସୁସ୍ୱରୀଣୀ ।

ସୁବର୍ଣ୍ଣ ମନ୍ଦିରଠାରୁ କାରୁଆନାଖିଲା-
ବାଗର ଦୂରତ୍ୱ କେଣି ନୁହେଁ । ୧୯୧୯
ମସିହାର ଏପ୍ରିଲ ୧୩ ତାରିଖ ଦିନ
ଏଠାରେ ଜଣେ ଉଚ୍ଚତ ଡି.ଜି.
କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଆଦେଶରେ ନିରସ୍ତ,
ନିରାହ ଜନତା ଉପରେ ଗୁଳି ଚାଲିବା
ଫଳରେ ହଜାର ହଜାର ଲୋକ ପ୍ରାଣ
ହରାଇଥିଲେ ।

କିନ୍ତୁ !

ଅନେକ ଦିନ ତଳର କଥା । ମହାନଦୀ କୂଳରେ ଗୋଟାଏ ଗାଁରେ ରହୁଥାଏ ହରିହର । ନଦୀ ପାରି ହୋଇ କେନ୍ଦୁ କେନ୍ଦୁ ଜାଣି କରିବାକୁ ଯାଉଥାନ୍ତି ତ କେନ୍ଦୁ କେନ୍ଦୁ ବେପାର କରିବାକୁ ଯାଉଥାନ୍ତି । ହରିହର ସେମାନଙ୍କ ମାଲପତ୍ତା ନେଇ ଅଳ୍ପ ଦୂରରେ ଥିବା ହାଟ ଉପରେ ସେମାନଙ୍କୁ ପହଞ୍ଚାଇ ଦେଉଥାଏ, ସେଠାରୁ ଜାଣିକୁ ଓ ସହରକୁ ଯିବା ନିମନ୍ତେ ଗଗଡ଼ ଏବଂ ଘୋଡ଼ାଗାଡ଼ି ମିଳୁଥାଏ ।

ହରିହରର ନିଜର ଖଣ୍ଡିଏ ଘର ଥିଲା । ଘରେ ଥିଲେ ତା'ର ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ଗୋଟିଏ ବୋଲି ପିଲା । ସେ ଯେତେକି ଉପାର୍ଜନ କରୁଥିଲା, ସେଥିରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଚଳାଇ ମଧ୍ୟ କିଛି ପଇସା ବଢ଼ୁଥିଲା, ସେ ତାହା ସଞ୍ଚୟ କରି ରଖୁଥିଲା ।

ଦିନେ ତା' ସହ ଦେଖା ହେଲା ଗୋଟାଏ ଅଧାପାଗଳିଆ ଲୋକର । ସେ ଲୋକ ଅନେକ ସମୟରେ ବଣରେ ବୁଲୁଥାଏ । ଲୋକଟି ହରିହରକୁ କହିଲା, “ବଣ ଭିତରେ ଭାଙ୍ଗା ଦେଉଳ ପାଖରେ ଯେଉଁ ବରଗଛ ଗୁଡ଼ାକ ରହିଛନ୍ତି, ସେଥିରେ ଅନେକ ଭୂତ ଥା'ନ୍ତି । ସେମାନେ ପୋତାଧନର ସହାନ ଜାଣନ୍ତି । ଯୋତେ କେତେଥର ସେମାନେ ସେ ଧନ ଦେଇଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ...”

“କିନ୍ତୁ କ'ଣ ?” ହରିହର ପଚାରିଲା ।

ଲୋକଟି ଗୁଣିଯାଇ କହିଲା, “ଗୌଁ ! ମୋର କେଉଁ ଗରଜ ଅଛି ତୋତେ ସେତଥା କହିବା ପାଇଁ ? ତୁ ଯାଇ ନିଜେ ଦେଖୁନୁ ?” ଏହାପରେ ଲୋକଟା ହରିହରକୁ ଗାଳି ଦେବାକୁ ଲାଗିଲା । ଗୋଟାଏ ପାଗଳର ପ୍ରଳପ ବୋଲି ହରିହର ସେ ଗାଳିଗୁଳଜରେ ମନ

ଅନ୍ତରାଳ କଲ ନାହିଁ ସିନା, କିନ୍ତୁ ଭୂତମାନଙ୍କ-
ତାଙ୍କୁ ଟଙ୍କା ମିଳିବା ସମ୍ଭବ. ଏକଥାଟି ଭୁଲି
ପାରଲ ନାହିଁ ।

ସ୍ବଚ୍ଛନ୍ଦେ ସେ ବଣ ଭିତରେ ପଡ଼ିଲା ଓ
ତାହା ଧରି ଭଟ୍ଟା ଦେଉଳ ପାଖରେ ଥିବା
ବରଗଛରୁଡ଼ିକ ଆଡ଼େ ଚାଲିଲା । ଜହ୍ନବତ
ହୋଇଥାଏ । ତେଣୁ ସବୁ ଦେଖା ଯାଉଥାଏ ।
ସେ ଦେଖିଲା, ଗୋଟାଏ ଧୋବଧାଉଳିଆ
ଭୂତ ବରଗଛରୁ ଓହଳିଛି ।

ହରିହର ଗଛ ମୂଳରେ ବସିପଡ଼ି କାନ୍ଦ
ବୋକାଳି ଶୁଣିଲା । ଭୂତ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ
ଓହ୍ଲାଇ ଆସି ଦରଦା ଗଳରେ ପଶୁଗଲା, “ଏ
ଭାଇ, କଥା କ’ଣ ? କାହିଁକି କାନ୍ଦୁଛୁ ? ମୁଁ

କହର ଦୁଃଖ ସହ୍ୟରେ ନାହିଁ । କ’ଣ
ହୋଇଛି କହ !”

ହରିହର ମୁହଁରେ ଗୁଡ଼ାଏ ଦୁଃଖ କାହାଣୀ
ଘାଟିଲା ଓ କହିଲା, “ପଇସାପଇ ଅଭବରେ
ମୁଁ ଏପରି ହଜିବୁ ହେଲିଣି ଯେ ଆଉ
କେ ରହିବା ପାଇଁ ମୋର ଚଳେ ବେ
ଅଭିଳାଷ ନାହିଁ ।”

“ଲେସା ଦରକାର ? ଏଇ କଥା ?
କହନୁ ?” ଏହା କହି ଭୂତ କୈତବର
ଗୋଟାଏ ଅନ୍ଧାରୁଆ ସ୍ଥାନରୁ ହାଣ୍ଡିଟିଏ
ନେଇ ଆସିଲା । ତହିଁ ଭିତରେ ଥାଏ
ସୁନା ଟଙ୍କା ।

“ଏଇଟା ନେଇ ଯା । ଏଥିରେ ତୋ’ର
ସବୁ ଦୁଃଖ ମେଣ୍ଟିଯିବ ।” ଭୂତ ତା’ ହାତକୁ
ତାହା ବଢ଼ାଇ ଦେଇ କହିଲା ।

ହାଣ୍ଡି ଭିତରକୁ ଚାହିଁଦେଇ ହରିହରର
ଆଖି ଖୋସି ହୋଇଗଲା । “ଭୂତ ଭାଇ !
ତମକୁ କେମିତି ଧନ୍ୟବାଦ ଦେବ ତାହା
ଚୁଝିପାରୁ ନାହିଁ !”

ଭୂତ ହସିଲା ଓ କହିଲା, “ନା, ନା,
ଚିନ୍ତା ନାହିଁ । ମୁଁ କାହାର ଦୁଃଖ ସହ୍ୟପାରେ
ନାହିଁ । ତେଣୁ ଏହା ଦେଲି । ଏହା ମୋର
ସୁସ୍ବଦ୍ଧ । ସେପାଇଁ ତମେ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେବା
ଦରକାର ନାହିଁ ।”

ହରିହର ହାଣ୍ଡି ଧରି କେଇପାଦ ଯାଇଛି.
ଆଉ ଦୁଇଟା ଭୂତ ତା’ ଆଡ଼େ ମାଡ଼ ଆସି

ହୁଣ୍ଡି ଭିତରକୁ ଅନାଇଲେ ଓ କହିଲେ,
 “ଆରେ, ଆରେ, ଏ ଲେକଟା କେଡ଼େ
 ଶୁଣାବାନ ! ହାଣ୍ଡି ଏ ସୁନା ଟଙ୍କା ପାଇଗଲା !”
 ଏହା କହି ସେମାନେ ହାଣ୍ଡିଟି ଧରି ହିକ୍ସି-
 ଦେବା ମାଡ଼େ ତାହା ମାଟିରେ ପରିଣତ
 ହୋଇଗଲା ଓ ଚହ୍ନି ଭିତରେ ଥିବା ସୁନା
 ଟଙ୍କାତଳ ଖସିଯି ପାଲଟି ଗଲା ।

ହରିହରର ମନଦୁଃଖ କଥା କହିଲେ ନ
 ସରେ । ସେ ପଛକୁ ଫେରି ଚାହିଁଲା । ତାକୁ
 ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିବା ଭୂତ ଆଉ ସେଠାରେ
 ନଥିଲା । ସେ ହତାଶ ହୋଇ ଘରକୁ
 ଫେରିଲା ।

ପରଦିନ ସେ କାମକୁ ଗଲା ନାହିଁ ।
 ପୁଣି କେମିତି ରାତି ହେବ ଓ ସେ ଯାଇ

ଉପକାଶ ଭୂତଟିକୁ ଭେଟିବ, ସେହି କଥାଟା
 ଦିନଟି ସତଲା ।

ମଝି ରାତିରେ ସେ ଯାଇ ଉଠା ବେଳେ
 ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିବା ବେଳକୁ ଭୂତଟି ଚାଲିଗଲା ।
 ସେ ଗତ ରାତିରେ ତାକୁ ଅନ୍ୟ ଦୁଇ ଭୂତ
 କିପରି ହଇରାଣ କଲେ ସେକଥା ଗପିଲା ।

“ଠିକ୍ ଅଛି । ମୁଁ ଆଉ ଥରେ ଦେଖିବୁ ।”
 ଏହା କହି ଭୂତ ପୁଣି ଗୋଟାଏ ସୁନାଭିତ୍ତି
 ହାଣ୍ଡି ଆଣି ଦେଲା ।

ହରିହର ଏଥର ଭଲ ବାଟ ଦେଇ ବଣକୁ
 ବାହାରିବାର ଉଦ୍ୟମ କଲା । କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟ
 ଭୂତ ଦୁଇଟି ଆସି ପହଞ୍ଚିଗଲେ । ଜଣେ
 କହିଲା, “ଆରେ, ଇଏତ ପୁଣି କ’ଣ
 ସୁନାଭିତ୍ତି ହାଣ୍ଡି ପାଇଗଲାଣି !”

ଅନ୍ୟକଣ୍ଠ କହିଲା, “ସୁଆପାଣି ? ନା,
ତା, ମୁଁ ତ ତା’ ହାତର ଗୋଟିଏ କଣ୍ଠ
ଆଗରୁ ମେରୁ ଡାକା ଅଳ୍ପ ଚୋରୁ ଡାକି”

ସତର ସତର ହସେଇବା ହାତରେ ଡାକିବା
ହସା ଗୋଟାଏ ପେଟରେ ଡେଇଟେ
ହୋଇଗଲା । ସେ ତାକୁ ଛୁଇଁଦେଲା ଓ ମେରୁ
ଉଡ଼ି ପଲଲଲା ।

ହସେଇବା ଦୁଇ ହତାଶ ହୋଇ ଘରକୁ
ବେଗେଲ । ପରସ୍ପର ବି ସେ କାମକୁ ଲେ
ନାହିଁ । ବଡ଼ ହେବାରୁ ବଣ ଭିତରେ ପଶି
ବା ଭିତରାଂଶୁ ଛୁଇଁବା ସହାନ କଲା । ଉପକାର
ହୁଏ ସହ ଦେଶା ହେବା ମାତ୍ର ସେ ରହିଯାଇ
ଅନ୍ୟ ଦୁଇ ଭୁତଙ୍କ ବାହୁରେ ଅଭିଯୋଗ
କଲା ଓ କହିଲା, “ତମେ ମୋତେ ଶାଲି ସୁନା
କରି ଦିଅ ଦେଲେ ଭଲବ ନାହିଁ, ମୋ ସହ
ଅସି ତଣି ତରି କରିଦେଇ ଯାଅ !”

ଭୁତ ହସିଲା ଓ କହିଲା, “କଥା କ’ଣ କି,
ମୁଁ ଯେମିତି କହାରି ଦୁଃଖ ସହପାରେ ନାହିଁ,

ସେ ଭୁତ ଦୁଇଟି ଯେମିତି କାହାରି ଦୁଃଖ ବା
ପାରଣ ନାହିଁ ।”

“କହିବା ତ ଦୁଇଟି । କିନ୍ତୁ ତମେ
ମୋତେ କିମ୍ବଦାନ୍ତ ସହ ବଣ ଗାଡ଼ାରେ ଛାଡ଼ି
ଦେଇପାରିବ ନା ନାହିଁ ?” ହସେଇବା ଅଗେ
ହୋଇ ପଚାରିଲା ।

“ତା’ କେମିତି ଦେବ ? ସେ ଭୁତ ଦୁଇଟି
ସେମାନଙ୍କ କାମ ନ କରିପାରିଲେ ବୁଝେ
ଦୁଃଖ ପାଇବେ । ମୁଁ ସେମାନଙ୍କ ଦୁଃଖ
ସହନ କିପରି ?” ଭୁତଟି ଏହା କହି ହସିଲା ।
ତା’ ଅଛନ୍ତାସ୍ୟରେ ଯୋଗ ଦେଲେ ଅନ୍ୟ
ଦୁଇ ଭୁତ । ତିନି ଅଛନ୍ତାସ୍ୟରେ ହରିହରର
କାନ ଅଚଡ଼ା ପଡ଼ିଗଲା । ସେ ଦୌଡ଼ି ଦୌଡ଼ି
ବଣ ଛାଡ଼ି ପଲଲଲା । ଘରକୁ ଯାଇ ସତକୁ
ସତ ସେ କାନ୍ଦି ପକାଇଲା । ତିନିଦିନର ଆତ୍ମ
ସେ ହସଇଛି । ଏତେବେଳକୁ ସେ ବୁଝିଲା,
ସେ ଅଧାପାଗଳିଆ ଲୋକଟା କାହିଁକି ‘କିନ୍ତୁ’
ବୋଲି କହି ତୁମ୍ଭ ହୋଇ ଯାଉଥିଲା !

କୃଷ୍ଣାବତାର

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଓ ବଳରାମଙ୍କ ପରାମର୍ଶ ନମେ
 ଗୋକୁଳ-ନିବାସୀମାନେ ସମସ୍ତେ ନିଜ
 ନିଜ ସ୍ଥାନ ଛାଡ଼ି କିଛି ଦୂରବର୍ତ୍ତି ସ୍ଥାନ ଅଭ୍ୟୁତ୍ଥ
 ଚାଲିଲେ । ସେ ନୂତନ ସ୍ଥାନ ଥିଲା ଅତ୍ୟନ୍ତ
 ମନୋରମ । ଯନ୍ତ୍ରଣା ନଦୀ କୂଳରେ ଅସଂଖ୍ୟ
 ଫଳ ପୁଷ୍ପମୟ ବୃକ୍ଷଲତାରେ ସେ ସ୍ଥାନ ଶୋଭା
 ପାଉଥିଲା । ସେଠାରେ ଛଅଟିଯାକ ଚାନ୍ଦୁ ନିଜ
 ନିଜ ବିଶେଷତ୍ତ୍ୱ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରୁଥିଲେ । ପକ୍ଷୀ-
 ମାନଙ୍କ କୁଜନରେ ସେ ସ୍ଥାନ ସବଦା ମୁଖରିତ
 ହେଉଥିଲା । ବିଶେଷତଃ ବସନ୍ତ କାଳରେ ସେ
 ସ୍ଥାନର ଶୋଭା ଅବର୍ଣ୍ଣନୀୟ ହେଉଥିଲା । ସେ
 ସ୍ଥାନ ନିବାସନ କରିଥିବା ହେତୁ କୃଷ୍ଣ
 ଲେରାମ ସମସ୍ତଙ୍କର ଶ୍ରଦ୍ଧାସଜ୍ଜନ ହେଲେ ।
 ସେ ସ୍ଥାନର ନାମ ହେଲା ବୃନ୍ଦାବନ ।

ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ କେହି କେହି ନିଜ ନିଜର
 ପୁରୁଣା ସ୍ଥାନ ଛାଡ଼ି ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନକୁ ଆସିବା
 ନିମନ୍ତେ ବିଶେଷ ଆଗ୍ରହ ନଥିଲେ । ଜନ୍ମ
 ଗାଁର ମୋହ ଛାଡ଼ିବା କ'ଣ ସହଜ ? କିନ୍ତୁ
 ସମସ୍ତେ ଯେତେବେଳେ ଆସିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ
 ହେଲେ, ସେମାନେ ବା କରାବେ କ'ଣ ?
 ବିଶେଷତଃ ନନ୍ଦ ରାଜା ଯେପରି ବବେକା,
 ସେହିପରି ଦୁରଦର୍ଶୀ । ସେ ଯେତେବେଳେ
 ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସ୍ଥାନ ଛାଡ଼ି ନୂଆ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଉଠିଯିବାକୁ
 ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲେ, ସେତେବେଳେ ସେମାନେ
 ଆଉ ଆସନ୍ତି କଲେ ନାହିଁ । ତେବେ ନୂଆ
 ସ୍ଥାନରେ କିପରି ଚଳାବେ ? ଯେ ବିଷୟରେ
 ସେମାନଙ୍କ ମନରେ ସନ୍ଦେହ ରହିଥିଲା ।
 ବର୍ତ୍ତମାନ ସେ ସନ୍ଦେହ ଯେ ଶାଳି ଖୁବ୍ ହେଲା,

ତାହା ନୁହେଁ, ସେମାନେ ଆନନ୍ଦରେ ଆନନ୍ଦରା
ହୋଇ ରହୁଥିଲେ । ବାରମ୍ବାର ନନ୍ଦ ରଜାଙ୍କୁ
ଧନ୍ୟବାଦ କଣାଇଲେ ।

ଗୋପ ଗୋପୀମାନେ ସେଠାରେ ପହଞ୍ଚି
ବସନ୍ତ ପ୍ରାୟନ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ପ୍ରବଳ
ଉତ୍ସାହରେ ସେମାନେ ସେ ସ୍ଥାନକୁ
ବାସଯୋଗ୍ୟ କରିବାରେ ଲାଗି ପଡ଼ିଲେ ।
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବଳରାମଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଗୋପବାଳକ-
ମାନେ ସବୁଠୁଁ ଅଧିକ କର୍ମ କରୁଥିଲେ ।
ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ ବେଳକୁ କାମଦାମ ସ୍ଥିତି ରଖି
ସେମାନେ ଯମୁନା କୂଳକୁ ଚାଲି ଯାଉଥିଲେ ।
ସେଠାରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଅସୁବ ବଂଶୀଧ୍ୱନି ଶୁଣି
ସେମାନେ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇ ରହୁଥିଲେ:

ନହେଲେ ନନ୍ଦ କହୁଥିଲେ; ନହେଲେ
ଲବ୍ଧକାଳ ଖେଳ ଖେଳୁଥିଲେ । କୃଷ୍ଣ
ବଂଶୀ ସ୍ୱରରେ ଯମୁନା ନଦର ଜଳରେ ମଧ୍ୟ
ଉଦ୍‌ବେଳିତ ହେଉଥିଲେ । ସେମାନେ
ମାନଙ୍କରେ ଅଧିକ ଧୂସ ପୁଷ୍ପୁଥିଲେ ।
ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଅଧିକ ହେଉଥିଲା
କେତେକେଲେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ସମୟ ହେବ ଏବଂ
କୃଷ୍ଣ ବଂଶୀ ବଜାଇବେ, ସମସ୍ତେ ତାହା ପ୍ରତି
ଉତ୍ତରାଣ ହୋଇ ରହୁଥାନ୍ତି । ଗୋପବାଳକ-
ମାନଙ୍କର ପ୍ରାୟ ସଖା ଓ ନେତା ରୂପେ କୃଷ୍ଣ
ସେମାନଙ୍କ ହୃଦୟରେ ସ୍ଥାନ ଗ୍ରହଣ କରିଥାନ୍ତି ।

ସେମାନେ କେତେ ଅଭିଭୂତ କଥା ଲକ୍ଷ୍ୟ
କରୁଥାନ୍ତି । ଯେତେବେଳେ କୃଷ୍ଣ ଗୋଟିଏ
ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନରେ ବଂଶୀବାଦନ କରୁଥିଲେ,
ସେତେବେଳେ ଗୋରୁଗାଈମାନେ ଯୁଆଡ଼େ
ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଫେରି ଆସୁଥିଲେ । ବିଶେଷତଃ
ବାହୁସମାନେ ଏପରି ଉତ୍ତରାଣ ହୋଇ ନାଚି-
କୁଦି ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସି ତାଙ୍କୁ ବେଷ୍ଟନ କରି
ରହୁଥିଲେ ଯେ ସେ ଦୃଶ୍ୟ ଯିଏ ଦେଖୁଥିଲା,
ତା' ମନ ଆନନ୍ଦରେ ପୂରି ଯାଉଥିଲା ।

ଗୋପବାଳକମାନେ ଯେତେବେଳେ କୃଷ୍ଣଙ୍କ
ଗହଣରେ ରହୁଥିଲେ, ସେତେବେଳେ ସେମାନେ
ନକର ମନେ ହେଉଥିଲା, ପୃଥିବୀରେ ସତେ
ଅବା ସେମାନଙ୍କର ଆଉ କିଛି ପ୍ରୟୋଜନ
ନାହିଁ ! ଜୀବନର ଲକ୍ଷ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ସେମାନେ
ପହଞ୍ଚି ସାରିଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ଏହି ଧାରଣା

ହେଉଥିଲା । ଶେଷରେ ଯିଏ ଯାହା ଘରକୁ
ହୁରି ପାରିଥିଲେ ସତ, କିନ୍ତୁ କପର ସକାଳ
ହେବା ପରେ ଯେମାନେ ଯୁଦ୍ଧ ବ୍ୟାପ୍ତ ହୋଇଗଲେ,
ତେଣୁ ସେହି ସୁଯୋଗକୁ ଉପଯୋଗ କରି
ରହୁଥିଲେ । ଶେଷରେ ଯେମାନେ କୁହୁକୁହୁ
ହୁଲେ ଯେଉଁଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ସବୁ
କେତେକିଏ ପ୍ରତି ସମାନ ହେଉଥିଲା ବ୍ୟବହାର
ହେଉଥିଲା । ଯାହା ପ୍ରତି ଅନାଇ ସେ ଯେଉଁଠି
ହେଉ ଚାହିଁ ଦେଉଥିଲେ, ସେହିନ ସେ ପରମ
ଅନନ୍ଦରେ ରହୁଥିଲା ।

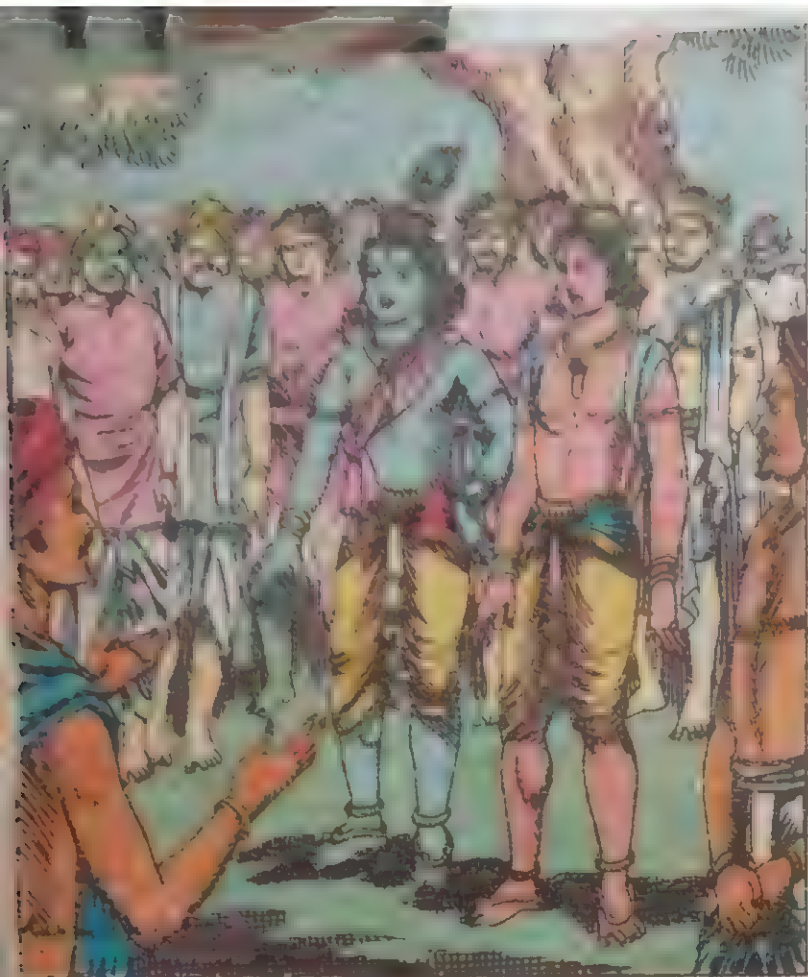
ଆନନ୍ଦରେ ସମସ୍ତେ ସମୟ ଅତିବାହିତ
କରୁଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଭାବରେ
ଦେଖାଦେଲା ଗୋଟିଏ ଦେବ । କୌଣସି
ଅଜଣା ଦେବରେ ସମସ୍ତଙ୍କର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟହାନୀ
ହେବାକୁ ଲାଗିଲା । ଗୋରୁ ଗାଈମାନେ ମଧ୍ୟ
ହେବାପାଲୁ ହେଲେ । ଗୋପମାନେ ଯେତେ
ପ୍ରକାର ଚକ୍ରାବଦ୍ୟା ଜାଣିଥିଲେ, ସବୁ ପ୍ରୟୋଗ
କରିଗଲା, କିନ୍ତୁ କିଛି ଫଳ ହେଲା ନାହିଁ ।
ଲୋକମାନେ ଯାଇ କୃଷ୍ଣ ବଳରାମଙ୍କୁ ବାରମ୍ବାର
ସେମାନଙ୍କ ବିପତ୍ତି କଥା କହିଲେ । କୃଷ୍ଣ
ବଳରାମ ସେମାନଙ୍କୁ କହିଲେ, “ବୋଧହୁଏ
ଏ ସ୍ଥାନ ଉପରକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକର ଓ
ମନୋରମ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଏହା ଉପରେ କୌଣସି
ଅଭିଶାପ ରହୁଛି । ଆମେ ସେ ବିଷୟରେ କିଛି
ଜାଣି ନଥିଲୁ । ଆମ ପକ୍ଷରେ ଏ ଅଞ୍ଚଳ ଛାଡ଼ି
ବିଦ୍ରୁମରୁ ଚାଲିଯିବା ମଙ୍ଗଳକର ହେବ ।”

ଏକଥା ଯେତେବେଳେ ନନ୍ଦ ଓ ଯଜ୍ଞେନ୍ଦ୍ର
ଶୁଣିଲେ, ସେମାନେ କହିଲେ “ନା, ତାହା
ସମ୍ଭବପର ନୁହେଁ । ବାରମ୍ବାର ଉଦ୍ଧାରଣ
ପରିଚର୍ଚ୍ଚନ କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ଦେଶ
ବ୍ୟାପୀ ଯାହା ହେଉ, ଯେଉଁ ପ୍ରକାର ବିପଦ
ଆସୁ, ଏହି ସ୍ଥାନରେ ରହୁ ତା’ର ମୁକାବିଲା
କରିବାକୁ ପଡ଼େବ । ତା’ ଛଡ଼ା ଆମ ଘେରେ
କାରଣ ମାଟିରେ ନଥାଇ ଅନ୍ୟ କାହିଁ ଥାଇ
ପାରେ । ସେ ଦିଗରେ ପ୍ରଥମେ ଯଥେଷ୍ଟ
ଅନୁସନ୍ଧାନ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।”

ନନ୍ଦଙ୍କର ଏ ବାଣୀ ଜଣେ ଜ୍ଞାନୀ ଲୋକର
ବକ୍ତବ୍ୟ ବୋଲି କୃଷ୍ଣ ବଳରାମ ଶୁଣିଲେ ଓ
ଏହା ଉପରେ କଥା କହିଲେ ନାହିଁ । ତେଣୁ

କଟରେ ଗୋଟିଏ ବାଣୀକ ଅତିକ୍ରା ବୃକ୍ଷ ଦେଖି
ବାକୁ ପାଇବ । ସେ ବୃକ୍ଷ ବା ତା'ର ପତ୍ର
ତମେମାନେ କେହି କେବେ ଦେଖି ନଥିବ
ତେଣୁ ଗୋଟିଏ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ କର ରହିଥିବ ଏକ ପ୍ରକାର
ଦାମ, ମାତ୍ରା ଉପରେ ଚାଲିଲେ ମଣିଷ ମାଣ
କର୍ମର ହୋଇଯିବ । ବାସ୍ତବରେ ସେ ବୃକ୍ଷ
କାଳକଳି ନାମକ ଶୁଷ୍କ । ସେ ଆସମାନେ
ଚାହାରି ଅନୁରେ । ଯଦେବେଲେ ସବନ ସେ
ବିଷୟ ଉପରେ ସମ୍ପର୍କ କରିପାରି ଏ ଜନପଦ
ଭିତରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିବୁ ଓ ତମେମାନେ ଓ
ଗୋରୁଗାଈମାନେ ସେ ସବନକୁ ନାଶ୍ୱାସରେ
ପ୍ରହର କରୁଛ, ସେବେବେଳେ ଅସୁସ୍ଥ ହେଉଛ ।
ସେ ବିଷୟ ଉପାଟନ କରି ତାକୁ ଭୟଭୂତ
ନକଲ ଯାଏ ରୋଗବ୍ୟାଧିରୁ ମୁକ୍ତି ମିଳିବ ନାହିଁ ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ଜନପଦ ଭିତରେ କାହିଁକି
ରୋଗବ୍ୟାଧି ବ୍ୟାପୁଛି, ସେକଥା ମଧ୍ୟ ପୁଣି
ହୋଇଗଲା । ଲୋକମାନେ ଏକଥା ଶୁଣି
ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଗଲେ । ସେମାନେ ନାନା
ପ୍ରକାର ବିପଦ ଅଙ୍ଗେ ନିଭେଇଥିଲେ ସତ,
କିନ୍ତୁ ସାଧ୍ୟତା ଏ ଓ ତା'ର ଅନୁଚରମାନେ
ଏଭଳି ଅଭୁତ ଉପାୟରେ ବୃକ୍ଷ ରୂପରେ ଜନ
ନେଇ ସେମାନଙ୍କୁ କଲବଲ କରିବେ, ଏକଥା
ସେମାନେ କଲ୍ପନା କରି ନଥିଲେ । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ
ଭାବରେ ସେ ଶିବଭକ୍ତ ଏକଥା ପ୍ରକଟ କରି
ନଥିଲେ କେହି କୌଣସି ମତେ ଏହା
ସବିପାରି ନଥାନ୍ତା ।

ଏହାପରେ ନନ୍ଦରାଜା ନିଜେ ଏ ସମସ୍ୟା
ଉପରେ ବଚସେ ଧ୍ୟାନ ଦେଲେ । କୃଷ୍ଣ
ବଳରମ ତାହାଙ୍କୁ ବୁଝୁଥିଲେ । ମାତା
ପଟୋଦାଙ୍କ ପିତୃ ରାଜ୍ୟରେ ଜଣେ ଶିବଭକ୍ତ
ପୂଜକ ଥିଲେ । ସେ ପୂଜକ ଥରେ ଥରେ
ଆଶ୍ୱିନ ଶ୍ରବଣରେ ଅନେକ ଅଜଣା ରହସ୍ୟ
ପ୍ରକଟ କରିପାରୁଥିଲେ । ପଟୋଦାଙ୍କ ପରମର୍ଶ
କ୍ରମେ ତାକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରାଗଲା ।

ଶିବଭକ୍ତ ପୂଜକ ଆସି କିଛି ସମୟ ପୂଜା ଓ
ମନ୍ତ୍ରପାଠ କରି ଧ୍ୟାନରେ ବସିଲେ । ତା'ପରେ
ତାଙ୍କ ଶରୀର କମ୍ପମାନ ହେବାର ଦେଖାଗଲା ।
ସେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଭାବରେ ଉଠି ନୃତ୍ୟ କଲେ ଓ
ତା'ପରେ କହିଲେ, “ଶୁଣ ସମସ୍ତେ, ଯମୁନା

ବର୍ତ୍ତମାନ ବୃକ୍ଷ ରୂପୀ ସେ ରାକ୍ଷସର ବିନାଶ
ସାଧନ ହେବ କିପରି, ଏହାହିଁ ହେଲା
ସେମାନଙ୍କର ଚିନ୍ତାର ବିଷୟ । ସେମାନେ
କୌଣସି ମତେ ଏହାର ଉପାୟ ସ୍ଥିର କରି
ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଶାଳ ପରସ୍ପର ଆଲୋଚନା
କରିବାରେ ଲାଗିଲେ ।

ଏପରି କି ନନ୍ଦ ରାଜା ମଧ୍ୟ କିପରି କ'ଣ
କରିପାରିବ, ସେକଥା ହଠାତ୍ ନିରୂପଣ କରି
ପାରିଲେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ କୃଷ୍ଣ ବଳରାମ ସେ
ଢ଼ିଙ୍ଗରେ କ'ଣ କରିବେ, ତାହା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ
ସ୍ଥିର କରି ସାରିଥିଲେ । କୃଷ୍ଣ ବଳରାମ ଗୋପ-
ବାଳକ ତଥା କେତେଜଣ ବଳବାନ ଲୋକଙ୍କୁ
ଧରି ସେ ବିଷବୃକ୍ଷର ଘନାନ୍ତରେ ବାହାରିଲେ ।

ସମୁଦାୟ କୂଳରେ ଗୋଟିଏ ଅଞ୍ଚଳରେ ଗହଳ
ବନ ଥିଲା । ସାଧାରଣତଃ ଘେନେକ ସେ ବନ
ଭିତରୁ ପ୍ରାୟତଃ କହୁ ନଥିଲେ । କାରଣ
ତହିଁ ଭିତରେ ନାହିଁ କିଛି ଉଚିତ୍ତ ଚିହ୍ନିଥିଲେ ।
କୃଷ୍ଣ ବଳରାମ ତାଙ୍କ ଦଳକୁ ଘେନି ବର୍ତ୍ତମାନ
ସେହି ବନ ଭିତରେ ପ୍ରବେଶ କଲେ । ପ୍ରଥମେ
ପ୍ରଥମେ ବନ ଭିତର ଦେଇ ଅନ୍ତର ଦେବା
କାଠିକର ହେଲା । ତା'ପରେ ଦେଖାଗଲା,
ତାହା ସେତେ ଗହଳ ନୁହେଁ । ବନ୍ୟ
ଜନ୍ତୁମାନେ ମଣିଷର ପାଦଚିହ୍ନ ଓ କଣ୍ଠସ୍ବର
ଶୁଣି ଦୂରକୁ ଦୂରକୁ ପଳାଇ ଯାଉଥାନ୍ତି, ଏକଥା
ଜଣାପଡ଼ି ଯାଉଥାଏ । କେହି କେହି ଗୋପ-
ବାଳକ ଥରେ ଥରେ ଡରି ଯାଉଥାନ୍ତି, କିନ୍ତୁ
କୃଷ୍ଣ ବଳରାମ ଆଗେ ଆଗେ ଚାଲିଥିବାରୁ
ସେମାନେ ସାହସ ସହକାରେ ଚାଲିଥାନ୍ତି ।
ବିଷବୃକ୍ଷକୁ ଆବିଷ୍କାର କରିବାକୁ ବିଶେଷ କଷ୍ଟ
ହେଲା ନାହିଁ । କାରଣ ସେ ବୃକ୍ଷ ଦେହରୁ ଏକ
ପ୍ରକାର ଭୃଷଣ ଗନ୍ଧ ବାହାରିଥିଲା । ସେଥିରେ
ଜଣେ ସାଧାରଣ ଲୋକ ତେଜା ହରାଇବ ।
କିନ୍ତୁ ସେ ବାଳକଦଳ ଅସାଧାରଣ ସାହସୀ
ଥିଲେ । ସେମାନେ ପ୍ରଥମେ ବୃକ୍ଷକୁ ଘେରି
ରହିଥିବା ଇନ୍ଦ୍ରମାନଙ୍କୁ କାଟି କାଟି ଗସ୍ତା ତଥା
କରି ଅଗ୍ରସର ହେଲେ । ହଠାତ୍ ସେମାନଙ୍କ
ଆଗରେ ଦେଖାଗଲା ଆଉ ଗୋଟିଏ ନୂଆ
ଅସୁବିଧା । କାହୁଁ କେଜାଣି ଦଳେ ଗୋଷ୍ଠ
ଆସି ସେ ଗହଳକୁ ଘେରି ଗଲେ । ସେମାନଙ୍କୁ

ନ ମାରିଲେ ଗଛ ପାଖକୁ ଯିବା ସହଜ ନୁହେଁ,
 କିନ୍ତୁ ଗୋଟିଏ କଣିକାକୁ ସେମାନେ ପ୍ରସ୍ତୁତ
 ନଥିଲେ । ଯାହା ହେଉ, କୃଷ୍ଣ ବଳରାମ ସେ
 ଶେଷମାନଙ୍କର ବାଧାଦାନ ସତ୍ତ୍ୱେ ସେମାନଙ୍କ
 ଉପର ଦେଇ ଅନ୍ତର ଦେଇ ବ୍ୟବହାରରେ
 ନୁହେଁ ଗୋଟି ପକାଇଲେ । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ
 କେତେଟି ଗୋରୁ ବସଷରେ ପରିଣତ ହୋଇ
 ଗଛ ପଡ଼ିଗଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ବୁଝାଗଲା ଯେ
 ସେମାନେ ବାସ୍ତବିକ ଗୋରୁ ନୁହନ୍ତି, ଗୋରୁ
 ରୂପୀ ବସଷ । ଅତିଏବ ଗୋପବାଳକମାନେ
 ସେମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନିଲେ । ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ନିଜ
 ନିଜ ରୂପ ଧାରଣ କରି ତଳେ ପଡ଼ି ଯାଉଥାନ୍ତି ।
 ଏଣେ କୃଷ୍ଣ ବଳରାମ ବିଷକୃଷ ଉପରେ ଗୋଟି
 ପରେ ଗୋଟି ମାରି ଚାଲିଥାନ୍ତି । ସମଗ୍ର ଗଛ
 କଟା ହୋଇଗଲା । ତହିଁ ଉପରେ ଶୁଖିଲା
 ପତ୍ରମାନ ଠୁଳ କରି ନିଆଁ ଲଗାଇ ଦିଆଗଲା ।
 ନିଆଁ ଦାଉ ଦାଉ ଜଳି ଉଠିଲା । ଅଦୂରରେ
 ଠିଆ ହୋଇ ଗୋପବାଳକମାନେ ସେ ଦୃଶ୍ୟ
 ଦେଖିଲେ । ନିଆଁ ଲାଗିଯିବା ପରେ
 ସେମାନେ ଯାଇ ଯମୁନା ଜଳରେ ସ୍ନାନ
 କଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଆନନ୍ଦ ଯେତେକ,
 ବୃନ୍ଦାବନବାସୀମାନଙ୍କ ଆନନ୍ଦ ବି ସେତେକ ।
 ସେ ବସଷ-ଦମନ ଅଭିଯାନରେ ଯାଇ ବାଳକ-
 ମାନେ ବହୁତ ହାଲୁଆ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ ।
 ତେଣୁ ଗୋପନାଶ୍ରମାନେ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ
 ଶାନ୍ତ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ସବୁ ନଦୀକୂଳକୁହଁ ନେଇ

ଆସିଲେ । ସ୍ନାନ ସାରି ସେମାନେ ସେହିଠାରେ
 ଭୋଜନ କଲେ ।

ଏହାପରେ ବୃନ୍ଦାବନରୁ ଅସୁରୁତାର ବାବା-
 ବରଣ ଦୂର ହୋଇଗଲା । ବୃନ୍ଦାବନ ଗୋଟିଏ
 ଆଦର୍ଶ ଓ ସୁନ୍ଦର ବସତରେ ପରିଣତ ହେଲା ।

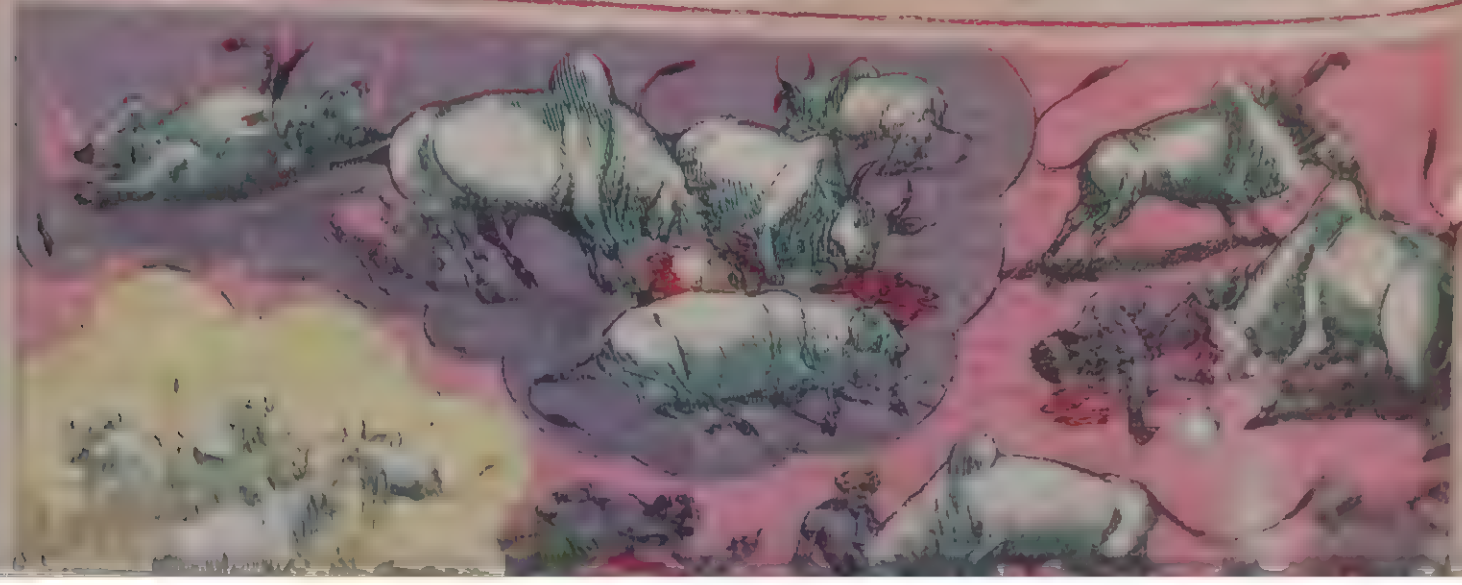
ବୃନ୍ଦାବନବାସୀମାନେ ଯିନା ସୁଖରେ
 ରହିଲେ, ଯଶୋଦାଙ୍କ ପିତୃ ବଞ୍ଚ୍ୟ ମିଥୁଳର
 ଏକ ଅଞ୍ଚଳରେ ଦେଖାଦେଲା ଗୋଟିଏ ସମସ୍ୟା ।
 ଯଶୋଦାଙ୍କ ଭାଇ କୁମ୍ଭକ ଜଣେ ବର ଓ
 ମହତ୍ତ୍ୱ ବ୍ୟକ୍ତି ଥିଲେ । ଯେତେବେଳେ ଦାନବ
 ଚାରକାସୁର ପ୍ରବଳ ହୋଇ ସମସ୍ତଙ୍କର
 ଶ୍ରୀକ୍ଷଣ କରୁଥିଲା, ସେତେବେଳେ ଭଗବାନ
 ତାକୁ ନିଧନ କରିଥିଲେ । ସେହି ସମୟରେ

କୁମ୍ଭକ ତାରକାପୁରର ସାତ ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତ ପୁଷ୍ପ
 ଦମ୍ଭ କରିପାରେ । ଏହି ମାତ ଦାନବ
 ସାତଗୋଟି ଷଣ୍ଢ ହୁଏ କୁମ୍ଭକର ଗୋଦାଳରେ
 କାହିଁ ଯାଇ ସେ ଅଞ୍ଚଳରେ କୁମ୍ଭକ ଉପାତ
 କରେ । କେବେ କେବେ ଉପୁଜାନ୍ତିବା ଶମ୍ଭା
 ଶରଣ ଗୋପାଳେ ପୂଜା କରନ୍ତେ ଧ୍ୟାନ
 ଗୋପାଳ ଦୃଷ୍ଟି ସେମାନେ ପାଦାକୁ ଦେଖୁଥାନ୍ତି,
 କହୁ କହୁ ପ୍ରକଟ ହୁଏ ଯେମାନେ ଆତ୍ମମଣି କରି
 ଯେ ସେଇ କର ଦେଖିଥାନ୍ତି ସେ ସେ ଲୋକ
 ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତ ଦୃଷ୍ଟି ବରଣ କରୁଥାଏ, ନହେଲେ
 ଶଙ୍ଖ ହୋଇ ପାଉଥାଏ ।

କେତେବାର କୁମ୍ଭକ ତାଙ୍କର ସହକାରୀ-
 ପାତକୁ ନେ ଏ ମାତ ଷଣ୍ଢକୁ ଦମ୍ଭ କରିବାକୁ
 ଯାଆନ୍ତିଲେ, କହୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଥର ପାରିଲେ
 କାହିଁ । କେତେକ କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ଲୁଚି
 ରହି ଦାନବ ମଣିଷଙ୍କ ଉପରକୁ ମାଡ଼ି ଆସି
 ଦାନବ ଗୋଦାଳ କରିଦେଖିଥାନ୍ତି, ନହେଲେ
 କେତେକ କେତେକେ ଦେଖି ପଳାଇଥାନ୍ତି ।

କୁମ୍ଭକ ସେ ଅଞ୍ଚଳର ମହାଦାନବ
 ଓ ସମ୍ଭାଳ ଦାନବ ଅଞ୍ଚଳ । କେତେକ ଦାନବ
 ଗୋଦାଳ କରୁଥିଲେ । କେତେକ ଦାନବ କେତେକ
 ଏକାକି କୁମ୍ଭକଦାଳ କେତେକ ଶରଣ
 କ'ଣ କରନ୍ତେ ଦୃଷ୍ଟିପାରିଲେ କାହିଁ । କେତେକ
 କେତେ କୌଣସି ମତେ ସେମାନେ ମହାଦାନବ
 ଦମ୍ଭ କରିପାରିଲେ କାହିଁ, କେତେକେ
 ପାଇ ମିଥୁଲର ଗଜାକୁ ସେମାନଙ୍କ ଦେଖି
 କଥା ଜଣାଇଲେ । ସେମାନେ କହିଲେ,
 “ମହାରାଜ, ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର କଥା ହେଲା, କୁମ୍ଭକ
 ଭଳି ଜଣେ ବଢ଼ିଷ୍ଠ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଗୋଦାଳରେ
 ଏପରି ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତ ଷଣ୍ଢମାନଙ୍କର ଜନ୍ମ ହେବେ ।
 ଆମ୍ଭେମାନେ ନା କୁମ୍ଭକଙ୍କୁ ଏ ମହାଦାନବ
 ଦାସୀ କରି ପାରୁଛୁ, ନା ଷଣ୍ଢକ କବଳ
 ନିସ୍ତାର ପାଇ ପାରୁଛୁ । ମହାରାଜ ! କେତେ
 ବସନ୍ତରେ ଆମ ପୁରପୁରୁଷମାନେ କେତେ
 ପରିସ୍ରବାର କାହିଁ ଆମେ ଟୁଣିନାହିଁ । ଅତୀତ
 ଆମକୁ ଏଥୁରୁ ଉଦ୍ଧାର କରନ୍ତୁ ।”

ସାହାସିକ କାର୍ଯ୍ୟ

ହେମଶିର ନାମରେ ଗୋଟିଆ ଗାଁଟିଏ
ଥାଏ । ଦଶଜଣ ଡାକୁ ମିଶି ଗୋଟିଏ
ଡାକୁଦଳ ଗଢ଼ିଆ'ନ୍ତି । ଗାଁ ପାଖରେ ଥିବା
ବଣ ଭିତରେ ସେ ଡାକୁମାନେ ରହୁଥାନ୍ତି ।
ହେମଶିର ଗାଁ ସେମାନଙ୍କର ଶାଳାର ମେଢ଼
ହୋଇଯାଇଥାଏ । ସେମାନେ ମଝିରେ ମଝିରେ
ଏଇ ଗାଁକୁ ଆକ୍ରମଣ କରି ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କର
ଧନସମ୍ପତ୍ତି ନେଇ ଯା'ଆନ୍ତି; ତା' ଛଡ଼ା
ଜଣେ ଦୁଇଜଣ ସୁନ୍ଦର ଝିଅ ଓ ଗୋଟିଏ
ଦୁଇଟା ପିଲା ମଧ୍ୟ ଜବରଦସ୍ତି ନେଇ ଯା'ଆନ୍ତି ।
ସେମାନଙ୍କ ଅତ୍ୟାଚାର ଯୋଗୁ ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ
ଦୁଃଖ ଓ କଷ୍ଟରେ ଜୀବନ କାଟୁଥା'ନ୍ତି ।
କେହି କେହି ଗ୍ରାମକୁ ଯେ ବରଂ ଏ ଗ୍ରାମ
ରୁ ଦୂରକୁ ଯାଇ ଅନ୍ୟ କେଉଁ ଗ୍ରାମରେ
ବସବାସ କରନ୍ତି । ସେମାନେ ଏ ବିଷୟରେ
ଆଲୋଚନା କରନ୍ତି; ଅବଶେଷରେ ଏ ଦାୟିତ୍ବ

ଦାରସେନ୍ ନାମକ ଏକ ଯୁବକ ଉପରେ
ଦେଲେ । ସେ ଉପଯୁକ୍ତ ଗ୍ରାମ ଦେଖିବାକୁ
ବାହାର ପଡ଼ିଲା ।

ସ୍ବଥମେ ସେ ଯାଇ ଏକ ପଡ଼ୋଶୀ ଗ୍ରାମରେ
ପହଞ୍ଚିଲା ଓ ସେଠାକାର ମୁଖିଆଙ୍କ ସହ
ଦେଖାକରି ନିଜ ଗ୍ରାମର ଦୁଃଖ କଥା ଜଣାଇଲା ।
ସବୁ ଶୁଣି ମୁଖିଆ କହିଲେ, “ଦେଖ ଝାଇ,
ଡାକୁମାନେ ଆସି ଯେତେବେଳେ ଦେଖିବେ
ସେ ହେମଶିର ଗାଁ ଚାଲି ଯାଇ ଯାଇଛି
ସେତେବେଳେ ସେମାନେ ଲୋକେ କୁଅଡ଼େ
ଗଲେ, ସେ ବିଷୟରେ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବେ ।
ତମ ଗାଁର ସବୁଲୋକ ଏଠାରେ ବସବାସ
କଲେ ଡାକୁଦଳ ଏ ଗାଁକୁ ମଧ୍ୟ ଗସ୍ତ କଲେ
କରିଦେବେ । ତମେମାନେ ନିଜେ କେହି ସଫା
କରି ଡାକୁଦଳ ସହକ ମୁକାବଲ କର । ତୁମକୁ
ଦୁର୍ବଳ ଜାଣି ସେମାନେ ଏପରି ଅତ୍ୟାଚାର

କରୁଛନ୍ତି । କାହିଁ ଆମ ଗ୍ରାମର ସୀମାପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେବେ ସେମାନେ ଆସିଛନ୍ତି କି ?”

“ମହାଶୟ, ଡାକୁମାନଙ୍କ ସହଚର ଯୁଦ୍ଧ କରିବାକୁ ସମସ୍ତେ ପ୍ରସ୍ତୁତ । କିନ୍ତୁ କି ଭାବରେ କରାଯିବ ଓ କିଏ ନେତୃତ୍ୱ ନେଇ ସେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବ ତାହାହିଁ ପ୍ରଶ୍ନ ।” ବରସେନ କହିଲେ ।

ମୁଖିଆ କିଛି ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚିନ୍ତା କରି କହିଲେ, “ଆମ ଗ୍ରାମରେ ପ୍ରବୋଧାନନ୍ଦନାମକ ଜଣେ ସାଧୁ ଅଛନ୍ତି । ପ୍ରତ୍ୟେକ କଥାରେ ଭଲମନ୍ଦ ବସ୍ତୁ ମେଣ୍ଟି ଆମକୁ ବୁଝନ୍ତି । ତାଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ଆମେ ଚଳୁଛୁ । ତମେ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଅ, ସେ ତୁମକୁ ଏ ବସ୍ତୁରେ ନିଶ୍ଚୟ ସାହାଯ୍ୟ କରିବେ ।”

ବରସେନ ସାଧୁଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇ ତାଙ୍କ ଗ୍ରାମର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବସ୍ତୁ କହିଲା । ସେ କହିଲେ, “ମୁଁ ତୁମ ସହଚର ତୁମ ଗ୍ରାମର ଯାଇ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ମୁଁ ବୁଝାଇ ଦେବି କିପରି ଡାକୁମାନଙ୍କର ମୁକାବିଲ କରିବାକୁ ହେବ ।”

ପରଦିନ ସାଧୁଙ୍କୁ ଧରି ବରସେନ ତାଙ୍କ ଗ୍ରାମରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ବୁଝାବୁଝେ ହେଲେ କି ଜଣେ ଶକ୍ତିମାନ ସାଧୁ ଆସିଛନ୍ତି ଯିଏ ତାଙ୍କୁ ଡାକୁମାନଙ୍କ ଅତ୍ୟାଚାରରୁ ରକ୍ଷା କରିବେ । ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ଏକତ୍ର ହୋଇ ସାଧୁଙ୍କୁ ସ୍ୱାଗତ କଲେ । ଗ୍ରାମ ମୁଖିଆ ସାଧୁଙ୍କୁ କହିଲା, “ମହାଶୟ, ଆମେ ଡାକୁମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅତ୍ୟାଚାର ହେଉଛୁ । ସେଥିରୁ ଉଦ୍ଧାର ପାଇବାକୁ ହେଲେ ଆପଣ ଯାହା କହିବେ ଆମେ ତାହା କରିବୁ । କିନ୍ତୁ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ତ ଆମ ପାଖରେ ନାହିଁ ।”

“ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ରର ଦରକାର ନାହିଁ । କେବଳ ସାତସହିଁ ଯଥେଷ୍ଟ । ସାତସ ଥିଲେ ଆଜି ତମେ ସବୁ ଏକାଠି ହୋଇ ଲଢ଼ିଲେ ସେମାନେ ଆଜି କେବେ ମଧ୍ୟ ଆସିବାକୁ ସାହସ କରିବେ ନାହିଁ ।” ସାଧୁ କହିଲେ ।

“ଆମକୁ ତାହାହେଲେ କୌଣସି ଅଳ୍ପ ଶକ୍ତି ଦିଅନ୍ତୁ ବା ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ଗୁଳନା ଶିଖି ଦିଅନ୍ତୁ । ଆମେ ଡାକୁଙ୍କ ସହ ଯୁଦ୍ଧ କରିବୁ ।” ମୁଖିଆ କହିଲା ।

“ଦେଖ, ମୋ ପାଖରେ କୌଣସି କାଦୁବଦ୍ୟା ବା ଅଲୌକିକ ଶକ୍ତି ନାହିଁ ।

ଦେବଳ ମୋ ପାଖକୁ ଆସି ମୋ କଥା ଶୁଣ ।
ଦେଖିବ ତମେ ତମେ ନିଜେ ନିଜେହିଁ ସାହସ
ପାଇବ । ପରସା ସୁନ୍ଦର ଜଣେ ଦୁବଳ
ଲୋକକୁ ମୋ ପାଖକୁ ପଠାଅ । ତାକୁ ମୁଁ
ସାହସୀ କରିଦେବି ।” ସାଧୁ କହିଲେ ।

ହାମବାସୀମାନେ ନିଜ ନିଜ ଦିଗରେ
କଥାବାର୍ତ୍ତା କରି ‘ଦୁବଳ’ ନାମକ ଲୋକକୁ
ସାଧୁଙ୍କ ପାଖକୁ ପଠାଇଲେ । ପ୍ରକୃତରେ
ସେହି ଲୋକଟିର ପ୍ରକୃତ ନାମ କେହି ଜାଣନ୍ତି
ନାହିଁ । ସେ ନିଜେ ଦେଖିବାକୁ ତ ପତଳା,
ସ୍ବେଚ୍ଛା, ତା’ ଛଡ଼ା ମୁଷାଟିଏ ବା ବିଲେଇଟିଏ
ଦେଖିଲେ ଉପରେ ଛୁନିଆ ହୋଇଯାଏ ।
ତା’ ପାଇଁ ତା’ ସ୍ତ୍ରୀ ହେଉଛି ପ୍ରଭୁ । ତା’
ସ୍ତ୍ରୀର ସେବକ ହୋଇଥାଏ । ସ୍ତ୍ରୀର ବାକ୍ୟ
ତା’ ପାଇଁ ବେଦବାକ୍ୟ । ସ୍ତ୍ରୀର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ
ବନା ସେ ପାଣି ଟିକିଏ ବି ପିଇବ ନାହିଁ ।
ତେଣୁ ତାକୁ ସମସ୍ତେ ଦୁବଳ ବୋଲି
ଭାବୁଥିଲେ ।

ସାଧୁ ତାକୁ ପାଖକୁ ଡାକି କହିଲେ,
“ଶୁଣ ଦୁବଳ, ମୁଁ ଦିନକ ମଧ୍ୟରେ ତମକୁ
ସକଳ ବନାଇ ଦେବି । ଆସ ମୋ ପାଖକୁ ।”

ଦୁବଳ ସାଧୁଙ୍କ ପାଖକୁ ଯିବାକୁ ବାହାରି-
ବାରି ତା’ ସ୍ତ୍ରୀ ଆସି ତାକୁ ଧମକ ଦେଇ
କହିଲା, “ଶୁଣ, ସାଧୁଙ୍କ ପାଖକୁ ଯଦି ଯାଉଛ
ତ ପାଅ । କିନ୍ତୁ ତା’ ପରେ ଯେଉଁ ଆସି ମୁଁ
ସାହା କରିବି କରିବି । ତମେ କିଏ ସାହସ

କିଏ ! ତମେ ସାଧୁ ଯାହା କହିବେ ସେଥିରେ
ରାଜି ହୋଇଯିବା ଦରକାର ନାହିଁ । ସାବଧାନ
ଥିବ । ନହେଲେ ତମ ଅବସ୍ଥା କ’ଣ ହେବ
ଦେଖିବ ।”

ଦୁବଳ ସାଧୁଙ୍କ ପାଖକୁ ଯିବା ମାତ୍ରେ ସାଧୁ
ତା’ କାନରେ କହିଲେ, “ଶୁଣ, ମୁଁ ତୁମକୁ
ସାହସର ସହିତ କାମ କରିବାକୁ କହିବି ।
ମୋର କିଛି ତୁମକୁ ସବଦା ରଖା କରିବି ।
ତଦ୍ବାରା ତୁମର ଅପାର ଗୌରବ ଲାଭ
ହେବ । ଏବେ ତୁମ ପତ୍ନୀ ସ୍ବେଚ୍ଛା ହେଲେ
ପରେ ଶୁଣି ହେବ । ମନେରଖ, ମୋ
ସାହାଯ୍ୟରେହିଁ ତମେ ଜୀବନରେ କିଛି କାମ
କରି ପାରିବ ।”

ସାଧୁଙ୍କର ସବୁ କଥା ଦୁର୍ବଳ ମନଦେଇ ଶୁଣିଲା । ତା'ପରେ ସାଧୁ କହିଲେ, “ଏବେ ତୁମେ ଯାଇପାର । କିନ୍ତୁ ମନେରଖ କାଲି ଶାନ୍ତି ଏଠାକୁ ଆସିଯିବ । ଅନ୍ୟ ସବୁ ଲୋକ ମଧ୍ୟ ଏଠାକୁ ଆସିବେ । ସେମାନଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତିରେହିଁ ମୁଁ ତମ ଦ୍ଵାରା କିଛି ସାହସିକ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇବି ।”

ପରଦିନ ସାଧୁ ଓ ଗ୍ରାମବାସୀ ଗାଁ ମୁଣ୍ଡ ବରଗଡ଼ ମୁଳରେ ଏକତ୍ରିତ ହୋଇଥା'ନ୍ତି । ସମସ୍ତେ ଦୁର୍ବଳର ଅପେକ୍ଷାରେ ଥା'ନ୍ତି । ଟିକିଏ ଡେରି କରି ଦୁର୍ବଳ ଆସିଲା ।

ସାଧୁ କହିଲେ, “ଦୁର୍ବଳ, ତମେ ଡେଇଁରେ ଆସିଲ । ମୁଁ ଗୁଡ଼ୁଥିଲି ତମେ ଥରେ ଏକଲ

ମୋ ପାଖକୁ ଆସିଥା'ନ୍ତୁ । କ'ଣ, କେ ସାହସିକ କାମ କରିବାକୁ ଗୁଡ଼ୁନାହିଁ ?”

“ସ୍ଵାମୀଜୀ, କ୍ଷମା କରନ୍ତୁ । ମୁଁ ସାହସିକ କାର୍ଯ୍ୟ ନିଷ୍ଠୁର୍ କରୁନାହିଁ । ପ୍ରଥମେ କରିବା ନାହିଁ ଭବୁ ଭବୁ ଡେରା ହୋଇଗଲା ।” ଦୁର୍ବଳ କହିଲା ।

“ଆପଣମାନେ ଦେଖନ୍ତୁ, ମୋ କଥା ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଛି ନା ନାହିଁ ।” ସାଧୁ କହିଲେ ।

“ସ୍ଵାମୀଜୀ, ଆପଣ କହିଥିଲେ ନା ଦୁର୍ବଳକୁ ମୁଁ ସବଳ ବନାଇ ଦେବି ? କିନ୍ତୁ ସାହସିକ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ନା ନାହିଁ ସେତେ ଠିକ୍ କରିବା ପାଇଁ ଦୁର୍ବଳକୁ ଦିନଟିଏ ଲାଗିଗଲା । ତଥାପି କ'ଣ ଆପଣ ଭୁଲିଛନ୍ତି ଯେ ଆପଣଙ୍କ କଥାର ସତ୍ୟତା ପ୍ରମାଣ କରିପାରିବେ ?” ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ଅଛାଳିଥା ସ୍ଵରରେ କହିଲେ ଓ ହସିଲେ ।

ସାଧୁ କିଛି ସମୟ ତୁରୁ ହୋଇ ବସି ପରେ ଗମ୍ଭୀର ସ୍ଵରରେ କହିଲେ, “ତୁମେ ମାନେହିଁ କହିଥିଲେ ଯେ ଦୁର୍ବଳ ନିଜ କଥାକୁ ବିରୋଧ କରିପାରେ ନାହିଁ । ଦୁର୍ବଳକୁ ସ୍ତ୍ରୀ ମଧ୍ୟ ଦିଆ କହିଲା କି ଦୁର୍ବଳ କି ସାହସିକ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ସେ ଗୁଡ଼ୁନାହିଁ । ଏହି ସତ୍ତ୍ୱେ ଦୁର୍ବଳ ନିଜେ ସାହସିକ କାମ କରି ପାଇଁ ମନସ୍ତ କରି ନିଜର ସ୍ତ୍ରୀ କଥାକୁ ଶାନ୍ତି ନ କରି ଏଠାରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇପାରେ

ଏହା ତ'ଣ ତା' ପାଇଁ ଏକ ସାହସିକ
ପଦକ୍ଷେପ ନୁହେଁ ?”

ଏକଥା ଶୁଣି ଉପସ୍ଥିତ ଜନତା ଟକିଏ ହସି
ପକାଇଲେ । କିନ୍ତୁ ସାଧୁ ପୁଣି ବୁଝାଇ କହିଲେ,
“ତା' ସେଠାରେ ସେ ସାହସିକ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଛି ।
ଭ୍ରମମାନଙ୍କର ହସିବାର କୌଣସି ଯୋଗ୍ୟତା
ନାହିଁ । ସେ ତା'ର ପତ୍ନୀକୁ ଡରୁଛି । ତମେ-
ମାନେ ମଧ୍ୟ ଡାକୁମାନଙ୍କୁ ଡରୁଛ । ନିଜେ
ସାହସ ରଖିବାରୁ ତୁମ ପଡ଼ୋଶୀ ଗ୍ରାମବାସୀ
ଡାକୁମାନଙ୍କୁ ଚଢ଼ିଦେଲେ ଓ ଡାକୁମାନେ
ଭୟରେ ସେଠାରେ ପହଞ୍ଚିପାରୁ ନାହାନ୍ତି ।”

ଏବେ ସାଧୁଙ୍କ କଥା ସମସ୍ତେ ବୁଝିଲେ ଓ
ହସିଲେ, “ସାଧୁଜୀ, ଆପଣ ଆମମାନଙ୍କ
ଆଖି ଖୋଲିଦେଲେ । ଏବେଠାରୁ ଆମେ
ଏକତାବଦ୍ଧ ହୋଇ ଗୌରମାନଙ୍କୁ ଚଢ଼ିବା ।
ସେଇଟା ଆଉ ବଡ଼ କାମ କ'ଣ ?”

ସେହିଦିନ ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ଏକତ୍ର ଯିବା
ହୋଇ କିପରି ଡାକୁମାନଙ୍କୁ ସାମ୍ନା କରିବେ,

ସେ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କରି କିଛି
ଉପାୟ ଫିର କଲେ । ପରସ୍ପର ଡାକୁଦଳ
ଆସି ଗ୍ରାମ ସୀମାନ୍ତରେ ପହଞ୍ଚିବା ମାତ୍ରେ
ଶତାଧିକ ଲୋକ ଲାଠି ଧରି ଏକତ୍ର ସେମାନଙ୍କୁ
ଘେରି ଯିବାକୁ ସ୍ତମ୍ଭିତ ହେଲେ । ସ୍ବରକ୍ଷ-
ମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ମଧ୍ୟ ସଫଳତା
ଲାବରେ ହାତରେ ମଶାଲ ଧରି ଅପେକ୍ଷା
କରିଥାନ୍ତି । ଡାକୁମାନେ ପ୍ରଥମେ କିଛି ବୁଝି
ନପାରି ପରସ୍ପର ଅନାଇଲେ । ତା'ପରେ
ପଲାଇଗଲେ ।

ସାଧୁ ଶୁଣି ହୋଇ ବାରମ୍ବାର ଓ ଗ୍ରାମ-
ବାସୀଙ୍କୁ ଆଶ୍ବିବାଦ ଦେଇ ଅନ୍ୟ ଗ୍ରାମକୁ
ଲେଉଟି ଶଲେ । ଏସବୁ କଥା ଡାକୁମାନେ
ଶବର ସଂଗ୍ରହ କରି ଜାଣିପାରିଲେ, ତା'ପରେ
ଏ ଗ୍ରାମକୁ ଲାଠିନ କରିବା ଆଶା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ
ଛାଡ଼ିଦେଲେ । ସେହିଦିନଠାରୁ ଗ୍ରାମବାସୀ-
ମାନେ ମଧ୍ୟ ଆନନ୍ଦରେ ଓ ନିର୍ଭୟରେ
କାଳତପାତ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ ।

ଅପୂର୍ବ ମୁକ୍ତି

ଗୋଟିଏ ଗ୍ରାମରେ ଗୁରୁଜୀ ମୁକ୍ତି ଦେଲେ । ସେମାନେ ସାଙ୍ଗ ହୋଇ ଅନେକ ସ୍ଥାନ
କରନ୍ତି; ଗୋଟିଏ ମଧ୍ୟ କରନ୍ତି । ଥରେ ସେଇ ଗାଁର ଜଣେ ଗୁରୁଜୀ ସେଇଠି
ଗୋଟିଏ କର ଗାଁ ମୁଣ୍ଡରେ ଥିବା ବରଗଡ଼ ମୂଳରେ କାଟି, ବନ୍ଧି, ଖାଇଲେ ।

ଗୁରୁଜୀ ଏକଥା ଶୁଣି ଭୟାନକ ଗ୍ରାମର ମୁଣ୍ଡିଆକୁ ଏକଥା କହି ଲାଲ ନାହିଁ । କାରଣ
ସେମାନଙ୍କର ଗୁଣ୍ଡାମାକୁ ଭଲ ସେ କହି କହିବେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ସେ ମିଥା ବଳାଦ ଶାନ୍ତ
ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କ ଚରୁକରେ ଅଭିଯୋଗ କଲେ । ରାଜା ଗୁରୁଜୀ ଗୋଟିଏ ଦରବାରକୁ ଡାକି
ଆଣିଲେ ଓ ସେମାନଙ୍କ ଚରୁକରେ ହୋଇଥିବା ଅଭିଯୋଗ କଥା କହିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ
ଏକ କହିଲା, “ମହାରାଜ, ଏ ଗୁଣ୍ଡାମା ହେଲେ ତ ନାହିଁ, ଗୋଟିଏ କରବାର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁଛି କିଆଡ଼ୁ ?”

ଗୁରୁଜୀ କହିଲା, “ଆଜେ ରାତ୍ର, ଗାଁ ମୁଣ୍ଡରେ ଥିବା ଗୋଟିଏ କୁଳରେ ବରଗଡ଼ ମୂଳେ
ତମେ ମୋର ହେଲିଟାକୁ ମାର ଖାଇଲ ?”

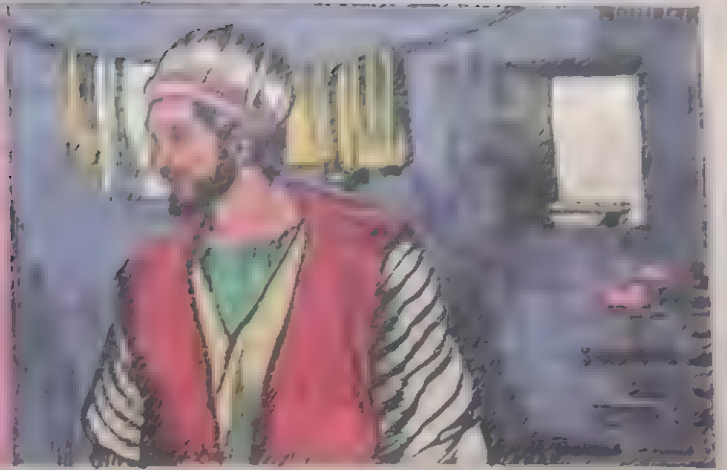
“ମହାରାଜ, ଆମ ଗାଁରେ ଗୋଟିଏ ତ ନାହିଁ, ବରଗଡ଼ ତ ଆଜି ନାହିଁ !” ଆଉ
ଜଣେ ଗୋଟିଏ କହିଲା ।

“ମହାରାଜ, କି ମିଥ୍ୟାଗୁରୁ, ଗୋଟିଏ ଗୁରୁ ତଟରେ ଅଛନ୍ତି ଦିନ ଏମାନେ ମୋ
ହେଲିଟାକୁ ହାଣି ଖାଇଛନ୍ତି ।” ଗୁରୁଜୀ କହିଲା ।

ଅନ୍ୟ ଜଣେ ଗୋଟିଏ ତରୁଣୀକୁ କହିଲା, “ମହାରାଜ, ଆମ ଗାଁର ଗୁରୁଜୀ ନାହିଁ ।
ଆଉ ଅଛନ୍ତି ତ ଆମ ଗାଁର କେତେ ମଧ୍ୟ ଆସେନାହିଁ ।”

ଏକଥା ଶୁଣିବା ପରେ ରାଜା ଓ ଦରବାରର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଲୋକ ଗୁରୁ ଗୋଟିଏ ଗୁଣ୍ଡାମା
କେଉଁ ବୁଝିଗଲେ । ରାଜା ଗୁରୁଜୀକୁ ଶତପୁରଣ ଦେଲେ ଓ ଗୋଟିଏମାନଙ୍କୁ ସିଧା କାରାଗାରକୁ
ପଠାଇ ଦେଲେ ।

ରାଜଜ୍ୟୋତିଷ

ପାରସ୍ୟ ଦେଶରେ ରହୁଥାଏ ଦୁସେନ୍ ନାମକ ଏକ ଗରବ ଲୋକ । ଅଳ୍ପ କିଛି ଜିନିଷ ହସ୍ତିକରି ପେଟ ପୋଷେ । ଦିନେ ତା'ର ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ନାନ କରିବା ପାଇଁ ନଗରର ସ୍ନାନାଗାରକୁ ଗଲା । ଠିକ୍ ସେଇ ସମୟରେ ଜଣେ ଧନୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଆସି ପହଞ୍ଚି ଜଗୁଆଳୀକୁ କହିଲେ, “ଏହିକ୍ଷଣି ମୁଁ ସ୍ନାନ କରିବି, ତେଣୁ ସମସ୍ତ ସ୍ନାନାଗାର ଖାଲି କରିବା ଦରକାର ।”

“ସେ ଆଜ୍ଞା” କହି ଜଗୁଆଳୀଟି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକମାନଙ୍କୁ କିଛି ସମୟ ପାଇଁ ସେଠାରୁ ବାହାର କରିଦେଲା ।

ଦୁସେନ୍‌ର ସ୍ତ୍ରୀ ହାଲିମା ରାଗିଯାଇ ଜଗୁଆଳୀକୁ କହିଲା, “ଇଏ କେଉଁ ମହାରଣୀ କି ? ଯାହାଙ୍କ ପାଇଁ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଏତେ ସମୟ ବାହାରେ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ?”

“ଜାଣନି ସେ କିଏ ? ସେ ପରା ରାଜ-ଜ୍ୟୋତିଷଙ୍କ ପତ୍ନୀ !” ଜଗୁଆଳୀ କହିଲା ।

ହାଲିମା ବିରକ୍ତ ହୋଇ ଘରକୁ ଫେରି ଆସି ଦୁସେନ୍‌କୁ କହିଲା, “ତମେ କେଉଁଥିଲୁ ଯୋଗ୍ୟ ନୁହଁ, ତମେ ନିହାତି ଏକ ସାଧାରଣ ଜ୍ୟୋତିଷ ବି ଯଦି ହୋଇପାରନ୍ତୁ ତେବେ ଅନ୍ତତଃ ସମାଜରେ ମୋର କିଛିଥା ପ୍ରତିପତ୍ତି ବଢ଼ିଯାନ୍ତା ।”

“ମୁଁ ତ ଜାତକେ କରିବା ଜାଣିନି । ପ୍ରହଳାଦଙ୍କ ଗଡ଼ବଧୁ ଜାଣିନି । ଆଉ ଜ୍ୟୋତିଷ ହେବ କିପରି ?” ଦୁସେନ୍ କହିଲା ।

“ସେସବୁ ମୁଁ କିଛି ଜାଣିନାହିଁ । ତମେ କାଲିଠାରୁ ଜ୍ୟୋତିଷ ନ ହେବ ତ ମନେରଖ ତୁମ ସହଚ ମୋର କୌଣସି ସ୍ୱପ୍ନ ନାହିଁ : ମୁଁ ବାପଘରକୁ ଫଳାଇବି ।” ହାଲିମା ଏପରି ଧମକ ଦେଲା ।

ହାଲିମା'ର ପ୍ରସ୍ତାବ ଏଡ଼ିଦେବାର ସାହସ ଦୁସେନ୍‌ର ନଥିଲା । ହାଲିମାର ଆଦେଶରେ ସେ କିଛି ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ବହି ଧରି ଯାଇ ସ୍ଥାନା-ଗାରର ସାମ୍ନାରେ ବସ୍ତା ଉପରେ ବସିଲା ।

ସେହିନ ସ୍ଵପ୍ନ ସେ ରାଜ୍ୟର ରାଜକୁମାରୀ ସେଠାକୁ ସ୍ଥାନ କରିବାକୁ ଆସିଥା'ନ୍ତି । ସ୍ଥାନ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ସେ ଦାସୀ ହାତରେ ତାଙ୍କର ରତ୍ନ ମୁଦିଟି ଦେଇ କହିଲେ, “ଏଇଟା ଯନ୍ତ୍ରରେ ରଖିଥା', ମୁଁ ସ୍ଥାନ କରିବା ପରେ ମୋତେ ଦେବୁ ।”

ରାଜକୁମାରୀ ସ୍ଥାନ କରିବାକୁ ଯିବା ପରେ ଦାସୀଟି ମୁଦିଟିକୁ କେଉଁଠି ରଖିବ ଗ୍ରହ ସ୍ଥିର କରି ପାରିଲା ନାହିଁ । ଶେଷରେ କାନ୍ଥରେ

ଥିବା ଏକ ଫାଟ ଭିତରେ ମୁଦିଟି ରଖି ମୁଣ୍ଡରୁ ଟଙ୍କିଏ ଅଡ଼ିଆ ବାଲି କାନ୍ଦି ଦେଇ ସ୍ଥିତି ସେ ଫାଟରେ ଗୁଞ୍ଜି ଦେଲା । ବହୁତ ସମୟ ପରେ ରାଜକୁମାରୀ ସ୍ଥାନ ସାରି ସେଠାକୁ ଆସି ଦାସୀକୁ ମୁଦି ମାଗିଲେ । ଇତିମଧ୍ୟରେ ଦାସୀଟି ମୁଦି ରଖିବା ସ୍ଥାନ ପାଶୋର ପକାଇଥାଏ । ଏବେ କରେ କ'ଣ ?”

ତା' ମୁହଁ ଦେଖି ରାଜକୁମାରୀ ବୁଝିଗଲେଣି କି ମୁଦିଟି ହଜି ଯାଇଛି, ସେ ରାଗିଯାଇ କହିଲେ, “ମୁଦି ନ ଆଣିଲେ ତୋର ମୁଣ୍ଡକାଟି କରିବି ।”

ବିରୁଦ୍ଧ ଦାସୀଟି କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଯାଇ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ଦୁସେନ୍ ପାଖରେ ଯିବା ପୂର୍ବରୁ କହିଲା । ଦୁସେନ୍ ବିରୁଦ୍ଧ କ'ଣ କରିବା ସେ ବଲ୍ ବଲ୍ କରି ସେ ଦାସୀ ଆଡ଼େ ଅନାଇଥାଏ । ତା'ର ଗ୍ରହ ହେଲା, ଦାସୀ ବିରୁଦ୍ଧ ଯେମିତି ଅସହାୟ, ସେ ବି ସେମିତି ଅସହାୟ ।

ସେ ସେମିତି ଅନାଇ ରହୁଥିବାର ଦେଖି ଦାସୀ ପଚାରିଲା, ତମେ ଦେଖୁଛ କ'ଣ ?” ଦୁସେନ୍ ଦାସୀକୁ ଗୁଞ୍ଜି ଦେଖିଲା ତା'ର ଓଡ଼ିଶାରେ ଏକ ଫଟା ଅଂଶ ଭିତରୁ ତା'ର ବାଲି ସବୁ ବାହାରକୁ ବାହାରିଛି । ସେ ହସ୍ତ କହିଲା, “ମୁଁ କେବଳ ଦେଖିପାରୁଛି ଗୋଟିଏ ଫାଟ ଓ ତା' ମଧ୍ୟରୁ କିଛି ବାଲି ବାହାରିଛି ।”

ଏକଥା ଶୁଣିବା ମାତ୍ରେ ଦାସୀର ସବୁ ମନେ ମଡ଼ଗଲା ସେ ଦୌଡ଼ିଯାଇ ମୁଦିଟିକୁ ଫାଟ

ସମସ୍ତ ବ୍ୟବସାୟ କରି ଆସି ରାଜକୁଳକୁ
ଦେଲେ ଓ ଜ୍ୟୋତିଷ କଥା କହିଲେ ।

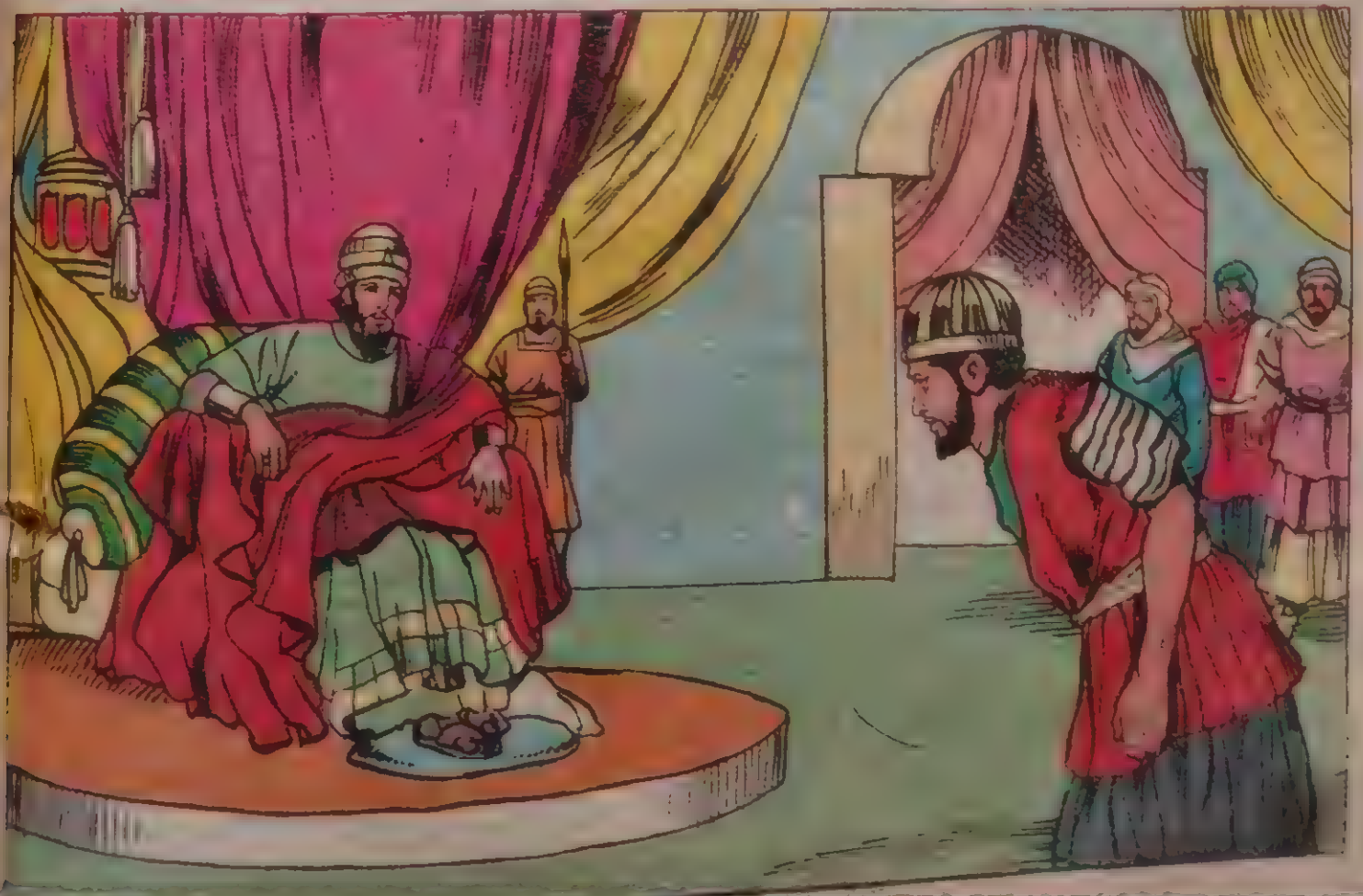
ରାଜକୁଳକୁ ଏହା ଶୁଣି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ ।
କିଏ ତ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଆମ୍ଭକୁ ! ସେ ଯାଇ
ରାଜକୁ କହିଲେ । ରାଜା ଜ୍ୟୋତିଷକୁ ଡକାଇ
ହେଉ ସମ୍ମାନ କଲେ ।

କିନ୍ତୁ କିଛିଦିନ ପରେ ମହା ବିଷମ
ପରସ୍ତରେ ପଡ଼ିଲେ ଜ୍ୟୋତିଷ ! ରାଜମହଲରୁ
ଏକ ଶୈବ୍ୟକ ବହୁତ ମୁଲ୍ୟବାନ୍ ଜିନିଷ
ଶୁଣି କରିଥା'ନ୍ତି । ରାଜା ଦୁଃସେନକୁ ଡକାଇ
ଏହାର ତଥ୍ୟ ନିରୂପଣ ପାଇଁ ଆଦେଶ
ଦେଲେ । ଦୁଃସେନ୍ ଗୁଳିଶ ଦିନ ସମୟ
ରାଜକୁ ମାଗିଲେ । ରାଜା ସେଥିରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ
ହେଲେ ।

ଦୁଃସେନ୍ କହିଲେ ଯେଉଁ ଧାର୍ମିକ କହିଲେ,
“ବାସ୍, ଏବେ ଜ୍ୟୋତିଷ-ପତ୍ନୀ ଦେବାର
ଫଳ ପାଆ । ଗୁଳିଶ ଦିନ ଉପରେ ଗୁଳିଶ ନ
ଧରାଇ ଦେଲେ ମୁଣ୍ଡକାଟ । ଏବେ କ'ଣ
କରିବା ?”

ଗୁଳିଶ ଦିନର ହସାବ ରଖିବା ପାଇଁ
ଧାର୍ମିକ ଗୋଟିଏ ଡକାରେ ଗୁଳିଶଟି ଖଜୁର
କୋଳ ରଖିଲେ । ତା'ପରେ ଦୁଃସେନକୁ ଡାକ
କହିଲେ, “ତମେ ପ୍ରତିଦିନ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ
ଏଥର ଖାଇବ । ଶେଷଟି ଯେଉଁଦିନ ଖାଇବ
ସେହିଦିନ ଆମେ ଏ ରାଜ୍ୟ ଛାଡ଼ି ପଳାଇବା ।

ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଶୈବ୍ୟ ଦଳରେ ଥିଲେ ଗୁଳିଶ
ଜଣି ଶୈବ୍ୟ । ସେମାନେ ଶୁଣିଲେ ତାଙ୍କୁ
ଧରିବା ପାଇଁ ରାଜା ଜ୍ୟୋତିଷକୁ କହିଲେ ।

ଏକଥା ସତ୍ତା ଜାଣିବା ପାଇଁ ଗୌର ସର୍ଦ୍ଦାର ଜଣେ ଗୌରକୁ ସେଇଦିନ ରାତରେ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ଘରକୁ ପଠାଇଲା ଗୋପନରେ ଖବର ସଂଗ୍ରହ କରିବାକୁ ।

ଗୌରଟି ଯାଇ ଦୁସେନ୍‌ର ଘର ପହଞ୍ଚିଲା ଆଉ ସେମାନଙ୍କ କଥାବାର୍ତ୍ତା ଶୁଣିଲା । ଠିକ୍ ସେତିକିବେଳେ ହାଲିମା ପ୍ରଥମ ଶତ୍ରୁରୁଟି ଦୁସେନ୍‌ ହାତରେ ଦେଇ କହିଲା, “ଏଇଟି ହେଲା ପ୍ରଥମ, ବାକି ରହେଲା ଅଣଗୁଳିଶଟି ।”

ଏକଥା ଶୁଣିବା ମାତ୍ରେ ଗୌର ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ସର୍ଦ୍ଦାର ପାଖକୁ ଦୌଡ଼ିଲା; ସର୍ଦ୍ଦାରକୁ ଦେଖି କହିଲା, “ସର୍ଦ୍ଦାରଜୀ, ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ରହୁଛି ଘର ଅଛି । ମୁଁ ଲୁଚିଥାଇ ଶୁଣିଲି

କା’ କା’ କହିଛି, କିଏ ହେଲା ପ୍ରଥମ, ଆଉ ଅଣଗୁଳିଶ ବାକି ରହିଲା ।”

ଦୁଇଟି ଦିନ ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଗୌର ଆସି ଶୁଣିଲା ହାଲିମା କହିଛି, “ଏଇକି ଦୁଇଟି ଲୋ, ଆଉ ବାକି ଅଠରୋଟି ।” ଏହିପରି ଛବି ସବୁଦିନେ ମୁଣିଆ ଜଣେ ଜଣେ ପଠାଏ ଶେଷଦିନ ନିଜେ ଆସି ଗୋପନରେ ଏମାନଙ୍କ କଥାବାର୍ତ୍ତା ଶୁଣିଲା ।

ହାଲିମା କହିଲା, “ଦେଖୁଛ ନା, କିଏ ହେଲା ଶେଷ ଗୋଟିକି, ଏଇଟା ଅନ୍ୟ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ।”

ଏକଥା ଶୁଣି ସର୍ଦ୍ଦାର ନିଶ୍ଚିତ ହୋଇଲେ ଯେ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ସବୁ ଜାଣେ । ସେ ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସି ଦୁସେନ୍‌ର ପାଦରେ ପଡ଼ି କହିଲା, “ମହାଶୟ, ଆମକଥା ରଜାଙ୍କୁ କହିବେ ନାହିଁ । ଆମେ ରାଜପ୍ରାସାଦରୁ ଯାହା ନେଇଥିଲୁ ଫେରେଇ ଦେଉଛୁ । ତା’ଛଡ଼ା ଆପଣଙ୍କୁ କିଛି ଅଧିକା ଧନରୁ ଦେଉଛୁ । ରଜାଙ୍କ ପାଖରେ ଧରା ପଡ଼ିଲେ ତ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କର ମୁଣ୍ଡକାଟ ହେବ ।”

“ଠିକ୍ ଅଛି । ମୁଁ ତମମାନଙ୍କ କଥା ରଜାଙ୍କୁ କେବେ ମଧ୍ୟ କହିବି ନାହିଁ । ଦୁସେନ୍‌ କଥା ତେଲ ।

ସେଇଠାରୁ ଫେରି ସର୍ଦ୍ଦାର ସବୁତକ ରଜା ପ୍ରାସାଦର ଲୁଟିଧିବା ଧନକୁ ଏକାଠି ଜୋର ନେଇ ଦୁସେନ୍‌ ଘରେ ଦେଇ ଆସିଲା ।

ତାହା ପ୍ରାଣରକ୍ଷା ପାଇଁ କଥା ଗୋପନ
 କରିବାକୁ ଦୁଷ୍ମନ୍ତକୁ କହୁ ଅଧିକା ଧନ ଦେଲା ।
 ସରକାର ସକାତେ ଉଠି ସବୁ ଧନରକୁ
 ଜ୍ୟୋତିଷ ନେଇ ବୁଝାନ୍ତି ଦେଲା । ରାଜା
 ଦୁଷ୍ମନ୍ତ ହୋଇ ଖାଲି ଦୁଷ୍ମନ୍ତର ଜ୍ୟୋତିଷୀ
 ଶଶନା ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଶଂସା କରି ଚାଲିଲେ । ଏଣେ
 ରାଜା ଯେତେ ଯେତେ ପ୍ରଶଂସା କରୁଥା'ନ୍ତି
 ଦୁଷ୍ମନ୍ତ ଲଜ୍ଜାରେ ଓ ଉପରେ ସେତେ ସେତେ
 ହୁକୁକେ ଓ ବିକଳ ହେଉଥାଏ । ସମସ୍ତେ
 କରୁଥା'ନ୍ତି ଜ୍ୟୋତିଷ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁଣୀ ବ୍ୟକ୍ତି,
 ତେଣୁ ନମ୍ର ଓ ବିନୟାକ୍ତ ଦେଖାଉଛନ୍ତି ।
 ଦୁଷ୍ମନ୍ତ ଖାଲି ଉପରେ ଅପେକ୍ଷା କରିଥାଏ
 କେବେ ତା' ଜୀବନର ଶେଷ ଦିନ ଆସିବ
 ଶିରଦିନ ସବୁକଥା ଧରା ପଡ଼ିବ ।

ଏକଥା ଭାବି ଭାବି ବିଚାରକୁ ଆଉ ଖାଇବା
 ରୁଚିଲା ନାହିଁ, ରାଜାରେ ଶୋଇ ମଧ୍ୟ ପାରିଲା
 ନାହିଁ । ଦିନେ ଭାବି ଭାବି ତାକୁ ଗୋଟାଏ
 ବୁଦ୍ଧି ଲୁଚିଗଲା । ସେ ଭାବିଲା ରାଜଦରବାରକୁ
 ଯାଇ ପାଗଳ ପରି ବ୍ୟବହାର କଲେ ମଧ୍ୟ
 ଶରୀର ହୋଇଯାଇଛି ବୋଲି ରାଜା ଭାବିବେ
 ଓ ତା'ପରେ ତା'ଠାରୁ ଆଉ ଜ୍ୟୋତିଷ
 ଶଶନା ଆଶା କରିବେ ନାହିଁ ।

ଦିନେ ସେ ନିଜର ଗୋଟାଏ ଭରପିନ୍ଦା
 ପୋଷାକ ଅଧା ଓଡ଼ା ହୋଇଛି ପିନ୍ଧି, ପାଟି
 ଚିତ୍କାର କରି ଯାଇ ଦରବାରରେ ପହଞ୍ଚି
 ରାଜାଙ୍କ ହାତ ଧରି ସିଂହାସନରୁ ଟାଣି ଆଣି
 ତଳେ ପକାଇ ଦେଲା । ରାଜା ଏପରି ଅଚାନକ
 ବ୍ୟବହାର ଦେଖି ହୋଧରେ ଅଶ୍ରୁ ଶୌ ହୋଇ

କହି କହିବା ପୂର୍ବରୁହିଁ ଶ୍ରୀକ୍ଷଣ ଶବ୍ଦ କରି
ଛତର ଗୋଟାଏ କାଠ ସିଂହାସନ ଉପରେ
ଶାସି ପଡ଼ିଲା । ଆଉ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ବିଳମ୍ବ
ହୋଇଥିଲେ ରାଜାଙ୍କର ପ୍ରାଣ ଯାଇଥା'ନ୍ତା ।
ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ରାଜାଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟେକ ହୋଧ ଆନନ୍ଦ
ଓ ପୁଲକରେ ପରିଣତ ହେଲା । ସେ
ଦୁସେନ୍‌କୁ ବାରମ୍ବାର କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଇ
କହିଲେ, “ଆପଣଙ୍କ ପରି ଅସାଧାରଣ
ଜ୍ୟୋତିର୍ବିଦ୍ୟା ଜାଣିଥିବା ଜ୍ୟୋତିଷ ମୁଁ
କେବେ ଦେଖି ନଥିଲି । ଆପଣ ତ
ଦ୍ବିକାଳଦର୍ଶୀ । ମୋର ଭବିଷ୍ୟତ ବିପଦ
ଆପଣ ଜାଣିବା ମାତ୍ରେ ଅଧେ ସ୍ଥାନ କରି
ଓଡ଼ା ଲୁଗାରେ ଆସି ମୋତେ ମୃତ୍ୟୁ ମୁଖରୁ
ଧାଣି ଆଣିଲେ !” ସେଠାରେ ଉପସ୍ଥିତ
ସମସ୍ତ ରାଜପରିଷଦବର୍ଗ ଦୁସେନ୍‌ର ପାଦତଳେ
ପଡ଼ିଲେ ।

ଦୁସେନ୍‌ର ଭାଷ୍ୟ ପ୍ରବଳ ଥିଲା । ତେଣୁ
ସେ ଯେତେଥର ଅନ୍ୟ ଚେଷ୍ଟା କରିଛି ଫଳ

ତା'ର ସପକ୍ଷରେ ଯାଇଛି । ରାଜା, ମନ୍ତ୍ରୀ ଓ
ପାରିଷଦ ବର୍ଗ ରାଜାଙ୍କ ପ୍ରାଣରକ୍ଷା ଯୋଗୁ
ଅତ୍ୟନ୍ତ ମୁଗ୍ଧ । ରାଜା କହିଲେ, “ଆଜି ଏହି
ମହାନୁଭବ ବ୍ୟକ୍ତି ମୋ ପାଇଁ ଯାହା କରିଛନ୍ତି
ତାକୁ ମୁଁ କିପରି ଶୁଣିବି ? ଆଜିଠାରୁ ସେ
ଦରବାରର ରାଜଜ୍ୟୋତିଷ ପଦରେ ରହିବେ
କାରଣ ଏହା ରାଜ୍ୟର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ
ଆବଶ୍ୟକ ।” ପୁରୁଣା ରାଜଜ୍ୟୋତିଷ ସାଧାରଣ
ଜ୍ୟୋତିଷ ହୋଇ ରହିଲେ । ଦୁସେନ୍ ଓ
ହାଲିମା ବହୁତ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ ।

ପରଦିନ ହାଲିମା ନଗରର ସ୍ଥାନାଗାରକୁ
ଗଲା ରାଜଜ୍ୟୋତିଷର ସ୍ତ୍ରୀ ଭବରେ ।
ସେଠାରେ ପୁରୁଣା ରାଜଜ୍ୟୋତିଷଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ଥାନ
କରୁଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ନୂଆ ରାଜଜ୍ୟୋତିଷଙ୍କ
ପତ୍ନୀଙ୍କ ସମ୍ମାନରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସେଠାରୁ ବାହାର
କରି ଦିଆଗଲା । ହାଲିମା ନିଜର ଦାସୀମାନଙ୍କୁ
ନେଇ ବଡ଼ ସମ୍ମାନର ସହିତ ସ୍ଥାନାଗାରରେ
ପ୍ରବେଶ କଲା ।

ଲମ୍ବା ପୋକ

ଇଣ୍ଡୋନେଶିଆରେ ଏକ ପ୍ରକାର କାଠ ଖୋଳ
ଅତି ଯେଉଁମାନେ ସାଗ ପୁଅବାର ଖୋଳମାନଙ୍କ
ମଧ୍ୟରେ ବାସ କରନ୍ତି । ମୁଣ୍ଡଠାରୁ ଗୋଟିଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
ସେମାନଙ୍କର ଲମ୍ବା ପ୍ରାୟ ୧୩ ଇଞ୍ଚ ହୋଇଥାଏ ।

ବିଷ ପିଙ୍ଗିବା ସାପ

ଏ ପ୍ରକାର ସାପ ବିଷଦରେ ପଡ଼ିଲେ ମୁହଁରୁ
ପିତ୍ତକାଶ ପରି ବିଷ ଦୁଇରେ ବାହାରି
ପ୍ରାଣୀର ଆଖିରୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଫିଙ୍ଗିଥାଏ ।
ଏହା ଆଠଫୁଟ ଦୂର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାରିଥାଏ ।

କୁଶଳୀ ଖୋଦନକାରୀ ମୁଷା

ଭାରତରେ ଓ ବୁର୍ମାରେ ଏକ ପ୍ରକାର
କୁଶଳୀ ମୁଷା ଥାଏ, ଯେଉଁମାନେ
ପୃଥିବୀର ସବୁ ପ୍ରକାର ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ
ସବୁଠାରୁ କେତେକ ମାଟି ଖୋଳି ଖାଉଥାନ୍ତି ।
ସେ କୋଡ଼ିଏ ମିନିଟ୍ରେ ଜଳ ଖୋଳି
ଓଜର ଓଗୁଣ ଗୁଣ ମାଟି ଖୋଳି ଭିତରକୁ
ଫିଙ୍ଗି ଦେଇଥାଏ ।

Anil Kumar: Parag

CHANDAMAMA

It unfolds the glory of India—both past and present—through stories, month after month.

Spread over 64 pages teeming with colourful illustrations, the magazine presents an exciting selection of tales from mythology, legends, historical episodes, glimpses of the past, and more.